T.C.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KULLANICININ YAPI CEPHELERİNDEKİ GÖRSEL ALGISINDA GESTALT KURAMI'NIN ETKİLERİ: DİYARBAKIR'DA 3 FARKLI BULVAR DEĞERLENDİRMESİ

Ezgi AKKURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

DİYARBAKIR

Aralık 2019

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

EZGİ AKKURT tarafından yapılan **"KULLANICININ YAPI CEPHELERİNDEKİ GÖRSEL ALGISINDA GESTALT KURAMI'NIN ETKİLERİ: DİYARBAKIR'DA 3 FARKLI BULVAR DEĞERLENDİRMESİ"** konulu bu çalışma, jürimiz tarafından **MİMARLIK** Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. F. Demet AYKAL (Danışman)

Üye : Prof. Dr. Figen BEYHAN

Üye : Doç. Dr. D. Türkan KEJANLI

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 12/12/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../.../20

Prof. Dr. Sevtap SÜMER EKER

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince bilgisi ve yol göstericiliğiyle değerli hocam Sayın Prof. Dr. F. Demet AYKAL başta olmak üzere, tezime sunduğu katkılardan dolayı Doç. Dr. D. Türkan KEJANLI, Dr. Öğr. Üyesi Berivan ÖZBUDAK AKÇA, Prof. Dr. Mine BARAN ve Doç. Dr. Havva ÖZYILMAZ hocalarıma çok teşekkür ederim.

Manevi desteklerini her zaman üzerimde hissettiğim hoşgörü ve anlayışlarından dolayı annem, babam, ablalarım, kardeşim, arkadaşlarım Bahar TARIYAN, Pınar KOÇLARDAN' a ve küçücük yürekleriyle yanımda olan yeğenlerim Adar ve Eylül'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma sürem boyunca gösterdikleri anlayış ve hoşgörü sebebiyle çalışma arkadaşlarıma, tezde uygulanan anket çalışmaları ve sonrasında yardımlarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi H. Ekin OKTAY, Araş. Gör. Dr. Meltem ERBAŞ ÖZİL'e ve tezime destek olan Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri'ne (DÜBAP) çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR I

İÇİNDEKİLER II

ÖZET V

ABSTRACT VI

ÇİZELGE LİSTESİ VII

ŞEKİL LİSTESİ IX

EK LİSTESİ XIV

KISALTMA VE SİMGELER XV

1. GİRİŞ 1

1.1. Çalışmanın Problemi 1

1.2. Çalışmanın Amacı ve Önemi 2

1.3. Çalışmanın Sınırlılıkları 2

2. KAYNAK ÖZETLERİ 5

3. MATERYAL VE METOT 15

3.1. Kavramsal Çerçeve 15

3.1.1. Algı ve Algılama Kavramı 15

3.1.2. Algı Kuramları 19

3.1.2.1. Duyuya Dayalı Algı Teorileri 20

3.1.2.2. Bilgiye Dayalı Algı Teorileri 22

3.1.3. Görsel Algı ve Mimarideki Yeri 23

3.1.4. Görsel Algılamada Gestalt Kuramı 25

3.1.4.1. Şekil-Zemin İlişkisi 27

3.1.4.2. Yakınlık İlkesi 31

3.1.4.3. Benzerlik İlkesi 32

3.1.4.4. Devamlılık İlkesi (Good Continuity) 32

3.1.4.5. Tamamlama İlkesi (Closure) 33

3.1.4.6. Kapalılık (Closedness) 34
3.1.4.7. Simetri (Symmetry) 34
3.1.4.8. Tecrübe Kuralı 35
3.1.5. Diyarbakır İle İlgili Genel Bilgiler 39
3.1.6. Diyarbakır' da Kent Gelişimi ve Konut Durumu 41
3.2. Materyal 44
3.2.1. Çalışma Alanı: Diclekent Bulvarı 44
3.2.2. Çalışma Alanı: Mahabad Bulvarı 45
3.2.3. Çalışma Alanı: Şanlıurfa Bulvarı 46
3.3. Metot 47
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 51
4.1. Demografik Bilgilerin Değerlendirilmesi 51
4.2. Anlamsal Farklılaşma Ölçeğinde Elde Edilen Verilerin Analizi 53
4.2.1. Sıfat Çiftlerinin Güvenilirliği 53
4.2.2. Sıfat Çiftlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler 55
4.2.3. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi 65
4.2.4. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerlendirilmesi 72
4.2.5. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesi 79
4.2.6. Varyans Analizi ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Meslek Grubuna Göre Değerlendirilmesi 85
4.2.7. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Bulunma Durumu Değişkenine Göre Değerlendirilmesi 92
4.3. Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler 98
4.3.1. Diclekent Bulvarı'nda Bulunan Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler 98

4.3.2. Mahabad Bulvarı'nda Bulunan Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler 104
4.3.3. Şanlıurfa Bulvarı'nda Bulunan Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler 108
4.4. Sıfat Çiftlerinin Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Analizi 112
4.5. En Çok Beğenilen Binanın Cephesinde Dikkat Çeken Öğeler ve Özelliklerin Analizi 114
4.5.1. Diclekent Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması 118
4.5.1.1. Diclekent Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Benzerlik, Simetri ve Tekrar İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi 118
4.5.1.2. Diclekent Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Şekil-Zemin, Uyum-Birlik, Ölçek-Oran ve Egemenlik llkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi 121
4.5.2. Mahabad Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması 124
4.5.2.1. Mahabad Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Benzerlik, Simetri ve Tekrar İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi 125
4.5.2.2. Mahabad Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Şekil-Zemin, Uyum-Birlik, Ölçek-Oran ve Egemenlik llkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi 128
4.5.3. Şanlıurfa Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması 131
4.5.3.1. Şanlıurfa Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Benzerlik Simetri ve Tekrar İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi 131
4.5.3.2. Şanlıurfa Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Şekil-Zemin, Uyum-Birlik, Ölçek-Oran ve Egemenlik İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi 134
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 137
6. KAYNAKLAR 141
EKLER 147
ÖZGEÇMİŞ 209

ÖZET

KULLANICININ YAPI CEPHELERİNDEKİ GÖRSEL ALGISINDA GESTALT KURAMI'NIN ETKİLERİ, DİYARBAKIR'DA ÜÇ FARKLI BULVAR DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ezgi AKKURT

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

2019

Cepheler, insanın yapıyla, yapının kent ile iletişim kurduğu yüzeylerdir. Kenti oluşturan mimari mekanların cepheleri biçimsel özellikleriyle içerdiği bilgileri alır, binayı algılar ve anlamlandırır. Bu durum cephelerin görsel olarak incelenmesinde ve değerlendirilmesinde görsel algı kavramını ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın konusunu yapının önemli bir parçası olan "cephe" elemanının görsel algı kapsamında kullanıcıyı nasıl etkilediği sorunsalı oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, Diyarbakır'da Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları' nda bulunan yerleşme potansiyelinin en yoğun olduğu parsellerde bulunan konut tipi yapı cephelerinin kullanıcı üzerindeki görsel algısını Gestalt Kuramı bağlamında analiz ederek elde edilen verileri tasarım kriterleri bağlamında değerlendirmektir. Bu nedenle algı, görsel algı ve görsel algılamada Gestalt Kuramı ve kuramın bileşenleri çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında öncelikle kavramsal alt yapıya yönelik olarak literatür taraması yapılmıştır. Bu çalışmalarda algı, görsel algı ve Gestalt Kuramı'na ait temel ilkeler parametre olarak belirlenmiştir. İlgili kurum ve kuruluşlardan konutlarla ilgili elde edilen veriler, yerinde gerçekleştirilen alan etüt-analiz çalışmaları, incelemeler, görsel belgeleme çalışmaları ile tezin kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Alan çalışmasında ise fotoğraflama ve anket yönteminden yararlanılmıştır.

Anket verileri dijitalleştirilerek bir takım istatistiksel analizler uygulanmış ve bulgular ortaya konmuş, bu bulgular yorumlanarak istatistiğe dayalı bir sonuç oluşturularak literatür bağlamında tartışılmış ve tasarımcılara önemli çıktılar sağlanmıştır. Bu kapsamda SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programından yararlanılmıştır. İstatistiksel sonuçlara dayanarak bulvarlarda bulunan konut cepheleri değerlendirilmiştir. Kullanıcının yapı cephelerinin algılanmasında hangi özelliklerin başat olduğu ve yeni tasarımlarda bu başat özelliklerin nasıl kullanılacağına dair sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, Görsel Algı, Gestalt Kuramı, Apartman, Konut

ABSTRACT

THE EFFECTS OF THE GESTALT THEORY IN THE VISUAL PERCEPTION OF USERS, DİYARBAKIR THREE DIFFERENT BULVAR EVALUATION

MASTER'S THESIS

Ezgi AKKURT

DICLE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

2019

Building facades are a surface that building can interact within the city. The Facades of architectural spaces which composed the city surface are key elements in term of the meaning and perception of the building with its contaminant's knowledges. This situation causes the term "visual perception" which means the estimation and evaluation of the building facades in term of the visual content. The main problem of this study is how effect the "facades" of buildings which are important part of the building on the users in term of the visual perception.

The aim of the study is that to estimate the user visual perception with the help of the gestalt theory on residential building facades in Diyarbakır, Diclekent, Mahabad and Şanlıurfa boulevards where the potential of the development is quite higher than other parts of the city. Because of them, the terms perception, visual perception, gestalt theory in visual perception and counterparts of the gestalt theory are conceptual framework of the study.

In term of the scope of the study first a literature review has been done for building the conceptual basement of the study. In literature review part the basic parameters have been defined based on the perception, visual perception and basic principles of the gestalt theory. The data about the study area and building facades on this area has been obtained from the public sources and with this data some of the observations, surveys and visual documentations has been done for build a base for the empirical study. In site work a questionnaire has been done with photos of buildings.

Digitalization of the data of the questionaries' has helped to analyze the data with statistical methods and based on the statistical analysis the result section has been done and results has been discussed with the literature and conclusions has been done based on this discussions. The SPSS (Statistical Package for Social Sciences) software was used in term of the statistical analyzes. The façades of buildings in boulevards has been estimated based on the results of the statistical analyses. Moreover in conclusion there are some estimation about user preferences on building facades which of the properties of the buildings facades effects user preferences and how this properties can be used by designers has been discussed.

Keywords: Diyarbakır, Visual Perception, Gestalt Theory, High-rise, Residential

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge No		Sayfa No
Çizelge 3.1.	Algı kuramları tablosu	20
Çizelge 3.2.	Gestalt İlkeleri	27
Çizelge 4.1.	Demografik değişkenlere ilişkin istatistikler- Diclekent Bulvarı	51
Çizelge 4.2.	Demografik değişkenlere ilişkin istatistikler- Mahabad Bulvarı	52
Çizelge 4.3.	Demografik değişkenlere ilişkin istatistikler- Şanlıurfa Bulvarı	53
Çizelge 4.4.	Sıfat çiftleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları- Diclekent Bulvarı	54
Çizelge 4.5.	Sıfat çiftleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları- Mahabad Bulvarı	54
Çizelge 4.6.	Sıfat çiftleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları- Şanlıurfa Bulvarı	55
Çizelge 4.7.	Sıfat çiftlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler- Diclekent Bulvarı	56
Çizelge 4.8.	Sıfat çiftlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler- Mahabad Bulvarı	60
Çizelge 4.9.	Sıfat çiftlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler- Şanlıurfa Bulvarı	63
Çizelge 4.10.	Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Diclekent Bulvarı	66
Çizelge 4.11.	Cinsiyet değişkenine göre grup istatistikleri- Diclekent Bulvarı	67
Çizelge 4.12.	Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Mahabad Bulvarı	68
Çizelge 4.13.	Cinsiyet değişkenine göre grup istatistikleri- Mahabad Bulvarı	69
Çizelge 4.14.	Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Şanlıurfa Bulvarı	70
Çizelge 4.15.	Cinsiyet değişkenine göre grup istatistikleri- Şanlıurfa Bulvarı	71
Çizelge 4.16.	Eğitim durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Diclekent Bulvarı	73
Çizelge 4.17.	Eğitim durumu değişkenine göre grup istatistikleri- Diclekent Bulvarı	74
Çizelge 4.18.	Eğitim durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Mahabad Bulvarı	75
Çizelge 4.19.	Eğitim durumu değişkenine göre grup istatistikleri- Mahabad Bulvarı	76
Çizelge 4.20.	Eğitim durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Şanlıurfa Bulvarı	77
Çizelge 4.21.	Eğitim durumu değişkenine göre grup istatistikleri- Şanlıurfa Bulvarı	78
Çizelge 4.22.	Yaş değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Diclekent Bulvarı	80
Çizelge 4.23.	Yaş değişkenine göre grup istatistikleri- Diclekent Bulvarı	80
Çizelge 4.24.	Yaş değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Mahabad Bulvarı	82
Çizelge 4.25.	Yaş değişkenine göre grup istatistikleri- Mahabad Bulvarı	82
Çizelge 4.26.	Yaş değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Şanlıurfa Bulvarı	84
Çizelge 4.27.	Yaş değişkenine göre grup istatistikleri- Şanlıurfa Bulvarı	84
Çizelge 4.28.	Varyansların eşitliği için Levene's Testi- Diclekent Bulvarı	86
Çizelge 4.29.	Varyansların eşitliği için Levene's testi- Mahabad Bulvarı	86

Çizelge 4.30. Varyansların eşitliği için Levene's testi- Şanlıurfa Bulvarı 86
Çizelge 4.31. Meslek grubuna göre ANOVA testi- Diclekent Bulvarı 87
Çizelge 4.32. Meslek grubuna göre ANOVA testi- Mahabad Bulvarı 88
Çizelge 4.33. Meslek grubuna göre ANOVA testi- Şanlıurfa Bulvarı 90
Çizelge 4.34. Çoklu karşılaştırma tablosu- Diclekent Bulvarı 92
Çizelge 4.35. Bulunma durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Diclekent Bulvarı 93
Çizelge 4.36. Bulunma durumu değişkenine göre grup istatistikleri- Diclekent Bulvarı 93
Çizelge 4.37. Bulunma durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Mahabad Bulvarı 95
Çizelge 4.38. Bulunma durumu değişkenine göre grup istatistikleri-Mahabad Bulvarı 95
Çizelge 4.39. Bulunma durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- Şanlıurfa Bulvarı 97
Çizelge 4.40. Bulunma durumu değişkenine göre grup istatistikleri- Şanlıurfa Bulvarı 97
Çizelge 4.41. Diclekent Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların bina cepheleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi 100
Çizelge 4.42. Diclekent Bulvarı'ndaki faktörler ve sıfat çiftlerinden aldığı puanlar 104
Çizelge 4.43. Mahabad Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların bina cepheleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi 105
Çizelge 4.44. Mahabad Bulvarı'ndaki faktörler ve sıfat çiftlerinden aldığı puanlar 108
Çizelge 4.45. Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların bina cephelerine ilişkin belirttikleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi 109
Çizelge 4.46. Şanlıurfa Bulvarı'ndaki faktörler ve sıfat çiftlerinden aldığı puanlar 112
Çizelge 4.47. Sıfat çiftleri arasındaki korelasyonlar – Diclekent Bulvarı 112
Çizelge 4.48. Sıfat çiftleri arasındaki korelasyonlar – Mahabad Bulvarı 113
Çizelge 4.49. Sıfat çiftleri arasındaki korelasyonlar – Şanlıurfa Bulvarı 113
Çizelge 4.50. Diclekent Bulvarı'nda en çok beğenilen bina 114
Çizelge 4.51. Mahabad Bulvarı'nda en çok beğenilen bina 115
Çizelge 4.52. Şanlıurfa Bulvarı'nda en çok beğenilen bina 116
Çizelge 4.53. Diclekent Bulvarı'nda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkate çeken özelliklere ilişkin istatistikler 117
Çizelge 4.54. Mahabad Bulvarı'nda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkat çeken özelliklere ilişkin istatistikler 117
Çizelge 4.55. Şanlıurfa Bulvarı'nda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkat çeken özelliklere ilişkin istatistikler 118

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No		Sayfa No
Şekil 3.1.	Algı Şeması	17
Şekil 3.2.	Algıyı Etkileyen Faktörler	18
Şekil 3.3.	Bütün onu oluşturan parçaların toplamından farklıdır	26
Şekil 3.4.	Su üzerinde yüzen taşıtın bu yüzeyle kurduğu şekil-zemin ilişkisi	28
Şekil 3.5.	Kuşların berrak gökyüzü ile girdiği şekil-zemin ilişkisi	28
Şekil 3.6.	Rubin Vazosu	29
Şekil 3.7.	Yakınlık İlkesi	31
Şekil 3.8.	Yakınlık kavramını örnekleyen yedi nokta diyagramı	31
Şekil 3.9.	Benzerlik İlkesi	32
Şekil 3.10.	Devamlılık İlkesi	33
Şekil 3.11.	Tamamlama İlkesi	33
Şekil 3.12.	Kapalılık İlkesi	34
Şekil 3.13.	Simetri İlkesi	34
Şekil 3.14.	Siyah lekelerin oluşturduğu siyah-beyaz köpek	35
Şekil 3.15.	Tam Tekrar	35
Şekil 3.16.	Tekrar	36
Şekil 3.17.	Aralıklı Tekrar	36
Şekil 3.18.	Simetrik ve asimetrik denge ile kompozisyon	37
Şekil 3.19.	Ölçüde yakınlık uzaklık	38
Şekil 3.20.	Egemenlik	38
Şekil 3.21.	Diyarbakır İl Haritası	40
Şekil 3.22.	a)Diyarbakır Sur içi(1939) b)Diyarbakır Sur içi ve çevresi(2019)	41
Şekil 3.23.	Diyarbakır'daki konut gelişim yönü	43
Şekil 3.24.	Diclekent Bulvarı yıllara göre konut sayıları	44
Şekil 3.25.	Diyarbakır Diclekent Bulvarı vaziyet planı	45
Şekil 3.26.	Diyarbakır Diclekent Bulvarı google earth görüntüsü(2019)	45
Şekil 3.27.	Diyarbakır Mahabad Bulvarı vaziyet planı	46
Şekil 3.28.	Diyarbakır Mahabad Bulvarı google earth görüntüsü (2019)	46
Şekil 3.29.	Diyarbakır Şanlıurfa Bulvarı vaziyet planı	46
Şekil 3.30.	Diyarbakır Şanlıurfa Bulvarı google earth görüntüsü (2019)	47
Şekil 3.31.	Çalışmanın Akış Şeması	48
Şekil 3.32.	Seçilen bulvarlardaki bina cephelerinin Gestalt ilkeleri bağlamında incelenmesi ve değerlendirme aşamaları	48

Şekil 4.1. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcıların beğenisine göre en yüksek ve en düşük puan alan binaların sıralanışı ve aldıkları ortalama puanlar 58
Şekil 4.2. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcıların beğenisine göre en yüksek ve en düşük puan alan binaların sıralanışı ve aldıkları ortalama puanlar 61
Şekil 4.3. Şanlıurfa Bulvarı'nda kullanıcıların beğenisine göre en yüksek ve en düşük puan alan binaların sıralanışı ve aldıkları ortalama puanlar 64
Şekil 4.4. Cinsiyet değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 67
Şekil 4.5. Cinsiyet değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 69
Şekil 4.6. Cinsiyet değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 71
Şekil 4.7. Eğitim durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 74
Şekil 4.8. Eğitim durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 76
Şekil 4.9. Eğitim durumu değişkenine- Şanlıurfa Bulvarı gözlemci yanıtlarının radar tablosu 79
Şekil 4.10. Yaş değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 81
Şekil 4.11. Yaş değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 83
Şekil 4.12. Yaş değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 85
Şekil 4.13. Meslek grubu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 88
Şekil 4.14. Meslek grubu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 89
Şekil 4.15. Meslek grubu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 91
Şekil 4.16. Bulunma durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 94

Şekil 4.17. Bulunma durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 96
Şekil 4.18. Bulunma durumu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 98
Şekil 4.19. Diclekent Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların beğenisine uygulanan faktör analizi sanucu çıkan scree plot 101
Şekil 4.20. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 1'in altında toplanan binalar 102
Şekil 4.21. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 2'nin altında toplanan binalar 102
Şekil 4.22. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 3'ün altında toplanan binalar 103
Şekil 4.23. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 4'ün altında toplanan binalar 103
Şekil 4.24. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 5'in altında toplanan binalar 103
Şekil 4.25. Mahabad Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların beğenisine uygulanan faktör analizi sonucu çıkan scree plot 106
Şekil 4.26. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 1'in altında toplanan binalar 106
Şekil 4.27. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 2'nin altında toplanan binalar 107
Şekil 4.28. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 3'ün altında toplanan binalar 107
Şekil 4.29. Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların beğenisine uygulanan faktör analizi sonucu çıkan scree plot 110
Şekil 4.30. Şanlıurfa Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 1'in altında toplanan binalar 111
Şekil 4.31. Şanlıurfa Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 2'nin altında toplanan binalar 111
Şekil 4.32. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 119
Şekil 4.33. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 120

Şekil 4.34. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 120
Şekil 4.35. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 121
Şekil 4.36. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 122
Şekil 4.37. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 123
Şekil 4.38. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 123
Şekil 4.39. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulunma Durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina gözlemci yanıtlarının radar tablosu 124
Şekil 4.40. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 125
Şekil 4.41. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 126
Şekil 4.42. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 127
Şekil 4.43. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 127
Şekil 4.44. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 128
Şekil 4.45. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 129

Şekil 4.46. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 130
Şekil 4.47. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulunma durumu değişkenlerine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 130
Şekil 4.48. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 131
Şekil 4.49. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 132
Şekil 4.50. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 133
Şekil 4.51. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 133
Şekil 4.52. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 134
Şekil 4.53. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 135
Şekil 4.54. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre Şanlıurfa Bulvarı 16.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 135
Şekil 4.55. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu 136

EK LİSTESİ

Ek No		Sayfa
Ek 1.	Diclekent Bulvarı Konut Tanıtım Antetleri	147
Ek 2.	Mahabad Bulvarı Konut Tanıtım Antetleri	162
Ek 3.	Şanlıurfa Bulvarı Konut Tanıtım Antetleri	170
Ek 4.	Diclekent Bulvarı Anket Formu	176
Ek 5.	Mahabad Bulvarı Anket Formu	192
Ek 6.	Şanlıurfa Bulvarı Anket Formu	201

KISALTMA VE SİMGELER

YY	: Yüzyıl
MÖ	: Milattan Önce
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
KM	: Kilometre
%	: Yüzde
VB	: Ve benzeri
Df	: Serbestlik derecesi
F	: Frekans sayısı
P	: Önemlilik derecesi
x	: Ortalama değer

1. GİRİŞ

Mimari, insan ve çevre ilişkilerini düzenlemekte ve insan yaşamını da doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla mimarinin toplum hayatındaki rolü, diğer etkenlere oranla çok daha fazladır. İnsanoğlu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, çağlar boyunca farklı mekan arayışlarına girmiştir. Bu ihtiyaçlara yönelik ortaya çıkan yapılar, birbirleriyle bağlantılı olan birçok mekandan oluşmaktadır. Mekanların ışık ve hava ihtiyacının karşılanması için mekanların dışa açılan yüzeylerinde bir takım boşluklar bırakılmaktadır. Bu boşlukların oluşturduğu, farklı malzemelerin de kullanıldığı, bina cepheleri; dışarıdan görsel olarak algılanan, binanın yüzü olarak tanımlanabilir. Bina cepheleri, dönemin teknolojik, ekonomik, sosyal durumundan, toplum beğenileri, akımları ve dini görüşlerine varıncaya kadar belli bir birikimi de yansıtmaktadır. Cepheler belirtilen bu birikimleri kullanıcılara sunmaktadır.

Cepheler, insanın yapıyla, yapının kent ile iletişim kurduğu yüzeylerdir. Kenti oluşturan mimari mekanların cepheleri biçimsel özellikleriyle içerdiği bilgileri alır, binayı algılar ve anlamlandırır. Bu durum cephelerin görsel olarak incelenmesinde ve değerlendirilmesinde görsel algı kavramını ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın konusunu, yapının önemli bir parçası olan "cephe" elemanının, görsel algı kapsamında, kullanıcıyı nasıl etkilediği sorunsalı oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, Diyarbakır'ın önemli arterleri olan, Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları' nda bulunan, yerleşme potansiyelinin en yoğun olduğu parsellerdeki konut tipi yapı cephelerinin kullanıcı üzerindeki görsel algısını, Gestalt Kuramı bağlamında analiz ederek ve elde edilen bulguları tasarım kriterleri bağlamında değerlendirmektir. Bu nedenle algı, görsel algı ve görsel algılamada Gestalt Kuramı ve kuramın bileşenleri çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda kullanıcılarla anketler yapılarak, algı hakkında veri toplanmış ve toplanan veriler çeşitli istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek, algı mimari tasarımlarla ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarının özellikle mimari cephe tasarımında karar verme sürecinde tasarımcılara yardımcı olması hedeflenmektedir.

1.1. Çalışmanın Problemi

Cephe tasarımına yönelik analizler, onun görsel niteliğinin ortaya konulabilmesi açısından gereklidir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar sonucu bazı araştırmacılar

Gestalt Kuramı'na bağlı özelliklerin anlam ve etkileri üzerinde durmaktadırlar. Bu anlam ve etkiler üzerine yapılan çalışmalar, mimaride oluşturulan, oluşturulmak istenen etkiler açısından tasarımcıya tasarım aşamasında önemli veriler sağlamaktadır.

Her tasarım ürününde olduğu gibi mimari tasarımlarda da hem görsel anlamda hem de fiziksel anlamda yapı kullanıcılarının gereksinim ve memnuniyetlerinin en uygun şekilde karşılanabilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla mimarlık ürününün görsel boyutunu oluşturan cephelerin kullanıcı bağlamında analiz edilmesi gerekliliği, kent kullanıcısının memnuniyeti açısından önemlidir. Çalışmada temel sorun, tasarımlarda memnuniyetin göz ardı edilerek cephelerin üretilmiş olmasıdır.

1.2. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı, Diyarbakır Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları'nda bulunan yerleşme potansiyelinin yoğun olduğu parsellerdeki konut tipi yapıların cephelerinin, kullanıcı üzerindeki görsel algısını Gestalt Kuramı bağlamında analiz ederek elde edilen verilerde hangi tasarım kriterinin ağırlıkta olduğunun belirlenmesi ve yeni tasarımlara rehber oluşturulmasıdır.

Çalışmanın önemi kullanıcının, cephe tasarımına katılması, fikirlerinin rehber oluşturması ve daha memnun bir kullanıcı kitlesi oluşturmaktır.

Çalışmada konut tipi yapıların cephelerinin kullanıcı üzerinde bıraktığı görsel etki ile Gestalt Kuramı' nın hangi parametrelerinin görsel algıyı daha olumlu yönde etkilediği belirlenerek yapıların bu kriterlerinde yüzde kaçının etkili olduğu ve tercih edildiği SPSS değerlendirmesinin sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

1.3. Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Diyarbakır Diclekent Bulvarı'nda bulunan 45, Mahabad Bulvarı'nda bulunan 22 ve Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan 17 konut cephesi üzerinde yapılmıştır. Hem görsel anlamda hem de fiziksel anlamda yapı kullanıcılarından 315 kişiye anket uygulanmıştır. Anket katılımcıları, Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları'nda o bulvarı kullanan kullanıcı grubu ile tasarım eğitimi almış ve mezun olmuş mimar uzman grubu ve hali hazırda tasarım eğitimine devam etmekte olan ve 1 yıl sonra meslek hayatına atılacak olan mimar adaylarından oluşan uzman adayı grubu olarak tanımlanan 3 gruptan oluşmaktadır. Bu katılımcılarda o bulvarı günlük kullanan ve o sırada çeşitli nedenlerle orada bulunan geçici ve bunun yanında düzenli ve daimi olarak orada ikamet

eden kalıcı kullanıcı grubu olarak ikiye ayrılmaktadır. Anket soruları, konut cephelerinin görsel algısında Gestalt Kuramı' nın şekil-zemin, yakınlık, benzerlik, devamlılık, tamamlama, ölçek-oran, birlik-bütünlük ve simetri ilkelerinin kullanıcı üzerindeki algısını test edecek ve etki oranını belirleyecek şekilde hazırlanmıştır.

Anket verileri dijitalleştirilerek bir takım istatistiksel analizler uygulanmış ve bulgular ortaya konmuş, bu bulgular yorumlanarak istatistiğe dayalı bir sonuç oluşturularak literatür bağlamında tartışılmış ve tasarımcılara önemli çıktılar sağlanmıştır. Bu kapsamda SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programından yararlanılmıştır. İstatistiksel sonuçlara dayanarak bulvarlarda bulunan konut cepheleri değerlendirilmiştir. Kullanıcının yapı cephelerini Gestalt Kuramı bağlamında nasıl değerlendirdiği, yapı cephelerinin algılanmasında hangi özelliklerin başat olduğu ve yeni tasarımlarda bu başat özelliklerin nasıl kullanılacağına dair sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

Çalışma bulgularının değerlendirilmesinde ve çalışma sonuçlarının yaygın etkisinin saptanmasında çalışmanın sınırlılıkları göz önüne alınmalıdır. Bu sınırlılıklardan en önemlisi çalışmanın yoğun trafik yüküne sahip olan bulvarlarda gerçekleştirildiği için çalışma bulgularının bu tip mekanlarda güçlüyken daha sakin mekanlarda zayıflamasıdır. Bunun yanında çalışmada çalışmanın kapsamı bağlamında sadece daha önce sayılan değişkenler göz önüne alınmıştır. Formal estetik bağlamında çeşitli kaynaklarda bu sayılan değişkenlerden daha farklı değişkenler de vardır. Bu bağlamda çalışmanın kapsamı sadece Gestalt Algı kuramıyla ilişkili olup formal estetik değerlendirmeyi tümüyle kapsamamakta bunun bir alt kümesi olmaktadır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Çalışmanın temelini oluşturan algı, görsel algı, Gestalt Kuramı ile ilgili literatürde bulunan çalışmalar ile çalışmaların sonuçları ele alınmıştır.

A. Maller (1986), ***'Signs, Systems, Structures, Space İn Basic Architectural Design'*** isimli makalede işaret ve sistemlerin kullanımı ile nasıl 3 boyutlu strüktür oluşturulduğu, mekânsal kimlik ve kaliteyi sağladığını keşfeden deneysel bir çalışmadan bahsetmektedir. Organizasyon oluşumunda işaret ve sistemlerin kullanıldığı dört aşamalı bir deney söz konusudur. Birinci aşamada işaretlerin somutlaştırılması, Gestalt ilkeleri ve temel ögeler kullanımı üzerinde durulmaktadır. İkinci aşamada işaretlerin sistematize edilmesinden söz etmektedir. Üçüncü aşama strüktürün belirlenmesini içermektedir. Dördüncü aşamada ise anlamlı bir yapı olarak mekanın oluşumu incelenmektedir. Sonuç olarak makalede işaret ile mekanı ilişkilendirecek biçimde öğrencilerle oluşturulan pedogojik deneysel bir çalışma yapılmaktadır.

Asar (2013), ***'Mimari Mekân Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde son dönem tasarlanmış mimari mekânlarda, kişisel deneyimlerle oluşan algısal mekân okumaları sorgulanmıştır.

Aydınlı (1986), ***'Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model'*** isimli doktora tezinde insan-çevre ilişkisini Algı Psikolojisi kapsamında ele alan bir çalışma olarak duyguların tasarım sürecindeki etkinliğini vurgulamakta, duygusal olarak yüklenmiş bir fiziksel uyarıcının kullanıcı üzerinde yarattığı mekansal etkinin değerlendirilmesine yönelik kavramsal bir model önerilmektedir.

Aydınlı (1992), ***'Mimarlıkta Görsel Analiz'*** isimli kitabında kişinin baktığını görebilmesi, hissederek algılayabilmesi ve gördüğü hakkında düşünebilmesi ve değerlendirme yapabilmesi için farklı bakış açılarına göre çeşitli analiz yöntemleri geliştirilmiştir. Bu çalışmayla bu konuya ilişkin görüşler ve yaklaşımlar örneklerle irdelenmiştir.

Aydınlı (1993), ***'Mimarlıkta Estetik Değerler'*** isimli kitabında bir binanın ya da çevrenin zevk veren özellikleri nelerdir? , mimarlığın amacından, hedeflerinden ne tür bir estetik deneyim çıkartılabilir?, Tad alma duyusu nedir?, Mimarlıkta tad alma duyusunu yönlendiren kurallar var mıdır? gibi sorulara yanıt olabilecek bazı kavramlar, gerek algılama, kavrama tad alma ve yargılama gibi duyuşsal ve zihinsel olgulara yönelik değerler; gerekse estetik deneyimin objenin kendine özgü belirgin karakteristiğini ortaya koyan mesaj değerleri bağlamında tartışılmaktadır.

Aytem (2005), ***'Mimari Mekanda Renk, Form ve Doku Değişkenlerinin Algılanması'*** isimli yüksek lisans tezinde renk, form ve doku gibi değişkenler göz önüne alınarak insanların ne tür özelliklere sahip çevrelerde kendilerini rahat hissedebilecekleri hangi koşullarda memnuniyet duygusunun oluşabileceğini kullanıcı açısından algısal-duygusal etkinliği çerçevesinde değerlendirilmektedir. Formun görsel etkideki önemi açısından çalışmamıza veri oluşturmaktadır.

Atmaca(2014), ***'Temel Tasarım'*** isimli kitabında temel tasarımla ilgili genel tanımlamalara temel tasarım dersinin kapsamı ve amaçlarına değinildikten sonra, tasar ögelerinin tek tek açıklanması ve örneklenmesine yer verilmiştir.

Baran, Aykal ve Erbaş (2017), '***Geleneksel Diyarbakır Evlerinde Görsel Etki Analizi'*** isimli makalede kentlerin önemli bir parçası olan konutların görsel etkisini oluşturmaya yönelik; imaj, kimlik ve anlam oluşturma teknikleri Diyarbakır Sur İçi konutlarında ortaya koyulmuştur.

Ching (1979)***, 'Architecture: Form, Space & Order'*** isimli kitabında mimari ürünlerin oluşumunda ortaya çıkan organizasyon öge ve ilkelerine değinmekte, mimarlık örneklerinin ifadesine anlaşılmasına yardım eden unsurlardan söz etmektedir. Ching çalışmasında mekanı ve formu oluşturan bütün kavramlardan bahsetmekte ve bu kavramları önce çizimler yardımıyla açıklamaktadır. Sonrasında ise uygun mimari eserlerde örnekler vererek çalışmasını desteklemektedir (Ching, 1979).

Civcir (2015), ***'Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri'*** adlı kitabında temel tasarımla ilgili genel tanımlamalara, temel tasarım dersinin ilkelerine ve tasarımın meydana geliş aşamalarına değinildikten sonra, tasar ögelerinin tek tek açıklanması ve örneklenmesine yer verilmiştir.

Çelebi ve Beyhan (2010), ***'Isparta Kenti Kamu Yapılarının Çatı ve Cephe Sistemlerinde Görsel Etkinin İncelenmesi'*** isimli bildiride kentlerin prestij sembolleri olan kamu yapılarının çatı ve cephe sistemlerinde kullanılan imaj, kimlik ve anlam oluşturma teknikleri Isparta kenti özelinde ortaya koyulmuştur.

Çırak (2008), ***'Mimaride Biçimin Görsel Etkisi: Tasarımcı Hedefi Ve Kullanıcı Üzerinden Bir Araştırma'*** isimli yüksek lisans tezinde estetik ve görsel değerlendirme için mimari tasarımda rol oynayan görsel özelliklerin belirlenmesi, bu özellikler arasında yer alan "biçim" in kullanıcı üzerinde bıraktığı görsel etkinin tasarımcının hedefi ile karşılaştırılarak ortaya konulması hedeflenmiştir.

Denel (1981), ***'Temel Tasarım ve Yaratıcılık'*** isimli kitabında görsel algı, görsel düşünce, Gestalt Kuramı ve mantıksal sezgi konuları üzerinde durmuştur. İki ve üç boyutlu temel tasarıma değindikten sonra yaratıcılık değişimi ve geliştirme yöntemlerinden bahsetmektedir. Denel, görsel algı bağlamında, doğruluğu saptanmış bir dizi kurallar kullanılarak görsel düşünce ürününün düşünüldüğü biçimi ile algılatılması gerektiğini savunmaktadır. Görsel iletişimin olabilmesi için yapılan bir tasarımın büyük bir çoğunluk tarafından benzer biçimlerde algılanabileceğinin doğru bir hipotez olarak kabul edilmesi zorunluluğundan bahsetmektedir.

Derman (2010), ***'Haliç Bütünü İçinde Fener-Balat Yerleşiminin Kentsel Tasarım İlkeleri ve Gestalt Kuramı Açısından İncelenmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde, İstanbul metropolü için küçümsenemeyecek bir rekreasyon potansiyeline sahip olması ve yanlış kullanımlar sonucunda yıpratılmış, tarihi, mimari ve kültürel değerlerinin belirli bir plan ve program kapsamında, kentsel tasarım ve kentsel tasarımın şekillenmesinde etkisi olan Gestalt kuramı ilkeleri doğrultusunda incelenmesi ve düzenlemeye alınması, Haliç ve çevresinin tarihi ve bugünkü durumunun araştırılması amaçlanmıştır.

Divanlıoğlu (1997), ***'Temel Tasarım'*** isimli kitabında temel tasarım ögelerine, görsel idrakte belirliliği sağlayan ilkelere, şekil-zemin anlatımlarına, şekil –zemin ilişkilerine değinmiştir. Temel tasarım ilkelerini açıkladıktan sonra tüm bunlar hakkında literatürden, mimariden ve öğrenci çalışmalardan örnekler vermiştir.

Erdal (2006), ***'Gestalt Kuramını'nın Grafik Tasarıma Etkilerinin İncelenmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde algı, algılama, görsel algının oluşumu, Gestalt Kuramı' nın ortaya çıkışı, görsel algılamada Gestalt Kuramı gibi konular üzerinde durulmuştur.

Ertürk (1984), ***'Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma'*** isimli doktora tezinde insanın çevresiyle kurduğu algılama ilişkisi bütün boyutlarıyla araştırılarak, çevre algısında değişen ve değişmeyen yanların yer aldığı algılama düzeylerinin saptanması yönünde kuramsal ve deneysel olarak iki aşamada ele alınan bir çalışma özelliğine sahiptir.

Güngör (2005), ***'Temel Tasar'*** isimli kitabında temel tasarımla ilgili genel tanımlamalara ve tasarım meydana geliş aşamalarına değinildikten sonra, tasar ögelerinin tek tek açıklanması ve örneklenmesine yer verilmiştir. Çalışmanın diğer bölümünde görsel idrakte belirliliği sağlayan ilkelerden bahsedilip şekil-zemin anlatımlarına değinilmektedir. Temel tasarım ilkelerinim açıklanıp örneklenmesi çalışmanın devamını oluşturmaktadır.

Gürer (1990), ***'Temel Tasarım'*** isimli kitabında ilk olarak eğitim ve görsel sanatlar sorunlarına değinilmiştir. Daha sonra genel olarak mimarlık ağırlıklı olmak üzere temel tasarım eğitimi ele alınmıştır. Bu bölümde geniş kapsamıyla dizayn, 'bir organizasyon yeteneğine sahip olmak ve onu kullanabilmektir.' biçiminde tanımlanmıştır. Temel dizayn eğitiminin dizayn elemanları, görsel iletişim ve görsel algı, dizayn ilkeleri, mekan form ve geometri olmak üzere 4 ana bölümde ele alındığından bahsedilmiştir.

H. Sanoff (1974), tasarımcıların, görsel çevrede arzulanan yaklaşımları tanımlamada yararlanabilecekleri bir model sunmak amacıyla, tanımlayıcı yargıların Anlamsal Farklılaşma ölçeği ile saptanan 4 değişik stildeki konut yerleşimine ait cephe 30 tasarımcı ve araştırmacı mimar ile 30 planlama bölümü mezuniyet öğrencilerine değerlendirilmiştir. Bu çalışma ile en çok tercih edilen çevrelerin karmaşık, uyarıcı, duygulu, dinamik; daha az tercih edilen çevrelerin ise basit, genel geçer, simetrik olarak tanımlandığı ve mimarlar ile öğrenciler arasında sanıldığı gibi büyük farklar olmadığı saptanmıştır.

Hesselgren (1987), ***'On Architecture'*** isimli kitabında birkaç bölüm halinde renk ve ışık algısına, rengin, ışığın formal estetiğine değinmiş, görsel biçimden söz etmiştir. Aynı zamanda geometrik forma karşı görsel formu irdelemiş, simetri-denge, şekil-zemin, oran, doku üzerinde durmuş, birlik ve değişmezlikten bahsetmiştir.

Javanmanesh (2018), ***'Kamu Binaları Mimari Kompozisyonunun Görsel Algı Bağlamında Analizi, Ankara (1923-2014)'*** isimli yüksek lisans tezinde Ankara'da Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar olan kamu binalarının (Bakanlıklar, Genel Müdürlükler) görsel kompozisyon analizleri yapılması amaçlanmıştır.

Kılıçoğlu (2007), ***'Kullanıcı Müdahaleleriyle Değişikliğe Uğramış Müstakil Toplu Konut Cephelerinin Farklı Eğitim Grupları Tarafından Değerlendirilmesi: Beğeni Karmaşa ve Etkilenme'*** isimli yüksek lisans tezinde kullanım sürecinde kullanıcısı tarafından müdahaleye uğrayarak, ilk halinden uzaklaşan müstakil konut örneklerinin, 'beğeni', 'karmaşa', ve 'etkilenme' durumu farklı denek grupları tarafından test edilmiştir.

Koffka (1963), ***'Principles of Gestalt Psychology'*** isimli eseri beş yıllık bir çalışmanın sonucu olarak Gestalt psikolojisine bir yorum getirmek amacıyla yazılmıştır. Gestalt' ın kanunlarından çok psikolojisi üzerinde durulan eserde, öncelikle davranışsal ve coğrafi çevreler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir teori gündeme getirilmiştir. Yazar burada öncelikle çevredeki nesnelerin nasıl algılandıkları, diğer bir değişle neden renk ve biçim gibi bazı özelliklere sahip olduklarını açıklamaya çalışmıştır. Bu bölümden sonra çevrenin davranış üzerindeki etkisinden söz etmektedir. Yazar eserinde düşünme sürecini de diğer kavramlar gibi organizasyon kanunlarına dayandırarak açıklamıştır.

Krier (1991), ***'Architectural Composition'*** isimli çalışmasında insan için yapılan, işlevsel bir sanat durumunda olan mimaride iç mekan veya dıştan algılanan mekan-form etkisinin yaratılmasında mimarın başvurduğu kompozisyon ve organizasyon ilkeleri üzerinde durmakta ve bunların biçimsel değişimlerine değinmektedir. Krier eserinde ayrıca Avrupa'daki geleneksel konut mimarisi üzerindeki çalışmalardan bahsetmiş ve tipolojik bir sınıflandırma yapmıştır. Çalışmanın daha sonraki bölümlerinde yazar, oransal analizler yapmış cephe ögelerinin birbiriyle ve bütün ile olan ilişkilerini göstermiş, öğrenci çalışmalarından örnekler vermiştir. Oran-proporsiyona oransal analizlere geniş yer verilen çalışmada ayrıca pek çok binanın oransal analizleri yapılarak örneklendirilmiştir. Ayrıca simetri üzerinde de durmuştur. Eser mimari süreçte organizasyon ilkelerini, tipoloji çalışmaların ve oransal analizleri içermektedir.

Kurdoğlu ve Bekar (2018***) 'Bir Fuaye Alanının Değişiminin Temel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi'*** isimli makalede 2017 yılında projesi hazırlanılan

ve uygulanan "KTÜ Orman Fakültesi Fuaye Alanı Yaş Kütüğü Duvar Tasarımı" iç mekân projesi kullanıcıları tarafından tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiştir.

Lang (1987), ***'Creating Architectural Theory'*** isimli eserinde mimari kuramları, davranış bilimini tanıtıp çevre ve insan davranışları hakkında temel kavramlara değinmiştir. Bina çevresi ve estetik üzerinde durmuştur. Estetik teorilerine, formal, sembolik estetiğe, algılama olayına, Gestalt kanunlarına da çalışmasında yer vermiştir.

Meiss (1989), ***'Elements Of Architecture'*** isimli eserinde algı olayına değinmiş, mimari aracılığı ile bakmak, dinlemek ve kısaca algının algılamanın keyfinden bahsetmiş ve bunlara mimariden örnekler vermiştir. Yazar çalışmanın sonraki bölümlerinde görülen, bildirilen algıya değinerek görsel kurallardan bahsetmiştir. Gestalt psikolojisi ve kuralları yönünden açıklama getirerek şekil-zemin anlatımlarına ve Gestalt kurallarına ait görsel sanatlardan ve mimariden örnekler vermiştir. Binaların düzenine, düzenin hissedilmesine ve düzenleme kuralları bağlamında Gestalt kurallarına ve temel tasarım ilkelerine değinerek mimariden örneklerle çalışmasını desteklemiştir.

Naıem(2015), '***2000 Yılı Sonrası İnşa Edilen Lüks Konutların(Rezidans) Görsel Etkileri Üzerine Bir İnceleme'*** isimli yüksek lisans tezinde yeni bir yaşam tarzı sunan rezidansların biçimsel olarak görsel etkisi bağlamında bir inceleme yapılarak rezidans binalarını görsel açıdan değerlendirmek, insanların binalarla nasıl bir etkileşimde bulunduklarını belirleme ve böylece rezidans sakinleri, mimarlar ve diğer meslek gruplarının bakış açılarını ve bunlar arasındaki farkı ortaya koymak amaçlanmıştır.

Nasar (1992)'ın araştırmasında 17'si Amerikan, 29'u Japon olmak üzere toplam 46 deneğin görsel çevre tercihleri sorgulanmıştır. Deneklere iki ülkedeki kentsel sokak görüntülerinin videolarını ve slaytlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Tercih puanlarının sorgulanmasıyla hem Japon hem de Amerikan deneklerin yabancı görüntüleri tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Görüntülerin her birinin fiziksel özelliklerinin Amerika'dan 4 profesyonel tarafından değerlendirmesi istenmiştir. Bu görüntülerin fiziksel özellikleri ve görüntülerin tercih edilmesi arasındaki ilişki sorgulandığında hem Japon hem de Amerikan denekleri için tercih; bakımlılık, doğanın öne çıkması ve araçların yokluğundan bağımsız şekilde ilişkili olmaktadır. Stepwise regresyon tercihin 2 faktörün fonksiyonu olduğunu ortaya koymuştur. Düzen (düzen, doğallık ve bakımlılık) ve çeşitlilik (yüksek karşıtlık, çeşitlilik ve az araç).

Önem (2004), ***'Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik: Haliç Üzerine Bir Yöntem Önerisi'*** isimli yüksek lisans tezinde bölgenin gelecekte gerçekleştirilebilecek geliştirilme sürecine ve bölge planlama çalışmalarına bir temel oluşturmak için kimliği oluşturan öğelere kapsamlı bir yatırım yapılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Çalışmanın bir başka önemli amacı da İstanbul'un tarihi bir alt bölgesinin tanımının ve sınır belirlenmesinin yapılmasıdır. Bu çalışmanın sonucunda elde edilecekler, Haliç bölgesinin kimliğini oluşturan fiziksel, kültürel ve sosyal öğeleri açıklamaya bölgenin ekonomik tabanını genişletmeye yönelik planları yapmak için ne gibi atılımların gerçekleştirilmesi gerektiğini kararlaştırmaya yardımcı olacaktır.

Rasmussen (2010), ***'Yaşanan Mimari'*** isimli eserinde mimari çevrenin algılanış biçimi üzerinde durmuş, mimari konuların kapsamını belirterek bu konuda duyarlılığı geliştirmeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışmada öncelikli olarak mimari, resim, heykel ve müzikten bahsetmiş ve genellikle mimari çevre hakkındaki gözlemlerini kaleme almıştır. Yazar mimariyi mekan ve form olarak incelemiş kütleler, boşluklar bunların kontrast yaratan etkilerinden mimaride ölçek ve orantıdan, ritimden, doku ve dokusal etkilerden, mimaride ışık ve gölgeden, renkten ve sonuç olarak da mimariyi işitmekten söz etmiştir. Yazar zengin görsel örnekler vererek çalışmasını desteklemiştir.

Robert G., Hershberger & Robet C., Cass, (1988) çalışmalarında, 12 prototif konut örneği toplam 120 mimarlık öğrencisi tarafından 30 sıfat çifti bulunan bir anlamsal farklılaşma ölçeği ile değerlendirilmiştir. Mimarların, müşteri-kullanıcı grubunun tasarlanacak ya da tasarlanmış bir çevreye ilişkin yanıtlarını (istek, beğeni ve tercihlerini) önceden bilmelerinin, tasarımın daha erken safhalarında bu bilgilerin tasarıma aktarılmasıyla, tasarlanacak binanın, çevrenin niteliklerini en iyi hale getirmek için gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Rudolf Arnheim (1977), ***'The Dynamics of Architectural Form'*** isimli eserinde binanın görsel formunu tartışmakta ve sadece materyalist yaklaşımın binanın yalnızca korunak amaçlı olarak alınmasının yanlış olduğunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra mimarideki görsel algıyı, "algısal birikimlerin dayandığı tarihi, sosyal ve kişisel bağlamlardan bağımsız" bir biçimde ortaya koymaya çalışmaktadır. Yazar "her insanın algısının farklı olacağı" teorisinin yanlış olacağı iddiasına karşı, kişilerin kendilerine

özgü, doğa ve çevredekilerin algılarını anlayabilmek için öncelikle kaynağın standartlaştırılması gerektiğini belirtir ve buna örnek olarak da net renk kontrastı etkisinin kişiden bağımsızlığını gösterir. Kitabın bölümleri içinde yatay-düşey doğrultulardan, şekil-zemin kavramlarından, düzen-düzensizlikten de bahsedilmektedir.

Scott (1951), ***'Design Fundamentals'*** isimli eserinde tasarımı açıklamakta, insanın ihtiyaçlarına hizmet eden yaratıcılık, tasarım yöntemleri ve görsel sanatlardan bahsetmektedir. Yazar tasarım aşamalarında bir takım nesnelerin çözümlenmesi ve farkına varılması gerekiyorsa, o zaman görsel organizasyonlar hakkında bilgiye ihtiyacı olduğundan söz ederek görsel dokuya, görsel alanın yapısına, şekil-zemin ilişkilerine, forma, kontrasta değinmiş, birlik içinde çeşitlilik üzerinde durmuş, şekil ögelerinin organizasyonundan bahsetmiştir. Hareket ve dengeye değinirken doğal birlikten, görsel birliğin alt yapısından, tasarım içinde hareket ve dengeden söz etmiştir. Ayrıca proporsiyon ve ritim üzerinde durarak proporsiyon ve ritim analizleri yapmış, bunların organik temellerinden bahsetmiş ve egemenlik konusunu ele almıştır. Renk konusuna da çalışmasında önemli bir yer vermiş ve ton kontrolünden bahsetmiştir. Ton dizilerine değinerek form üzerinde ton kontrastıklarının etkisinden bahsetmiştir. Ton kontrastıkları ve kompozisyon hakkında açıklamalar yapmıştır.

Sharpe (1974), ***'The Psychology of Color and Design'*** isimli kitabında temel tasarımın renk ögesi ele alınmış kültür ve renk konusu, dünya ülkelerinin kültürlerine göre renk seçimlerinden bahsedilmiştir. Çeşitli ülkelerden seçilen deneklerle renk tercihleri üzerine deneysel çalışmalar yapılmış, değerlendirilmiştir. Yazar çalışmasının renk ve kişilik bölümünde yine erkek ve kadın denekler ve öğrenciler üzerine yapılan deneysel çalışmalardan ve sonuçlardan bahsetmiştir. Deneysel çalışmalar rengin algısı, Gestalt ve renk üzerinde de yoğunlaştırılmıştır. Çalışmanın uygulamalı renk bölümünde konu tarihsel periyot içinde ele alınmıştır.

Sönmez(2008), ***'Ankara Alışveriş Merkezi Biçimlendirme Yaklaşımlarının Görsel Etki Değerlendirmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde Ankara'da son 20 yıl içerisinde gerçekleştirilen alışveriş merkezlerinin biçimlenme anlayışları "Binanın Kentsel Dizge Ölçeğindeki Analizi" ve "Bina Ölçeğindeki Görsel Analiz" bağlamında iki ana yöntem başlığı ile analiz edilmiştir.

Ş. Ö. Gür & A. Asasoglu, (1992) - Ş. Ö. Gür & Ö. Cordan, (1999) araştırmaları kullanıcı beğenilerini öğrenmek üzere yapılmıştır. Bu amaçla, sekiz farklı stildeki apartman cephelerinin çizimleri üç gruba ayrılmış gözlemlere (akademide mimar olanlar, pratikte yer alan mimarlar ve meslek dışındakiler) gösterilmiş ve gözlemcilerin gösterilen apartmanları beğeni tercihleri ile mimarlar ve toplum arasında beğeni farklılığının olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir. Araştırma sonucunda kullanıcının ilk tercihi modern mimariden yana olmuştur. Kullanıcının ikinci seçimini ise Klasik Osmanlı döneminin seçkin oran ve formları olmuştur. Bu seçim kullanıcının tarihinden kopmadığını göstermiştir.

Şenyapılı (1996), ***'Görsel Sanatlar ve İletişim'*** isimli eserinde bir sanat eserine bakarken onu görebilmeyi, algılayabilmeyi, onun hakkında yargıda bulunabilmeyi sağlayacak bir takım temel bilgileri okuyucuya vermeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda bütün sanat dallarını ele almıştır. Sanat eserlerini algılayabilmeye, oluşan görsel dile değinirken temel tasarım öge ve ilkelerinden de söz ederek mimarlıktan, resimden vb. örneklerle çalışmasını desteklemiştir. Yazar biçim ve form farkına, biçim, renk, ışık ilişkilerine Gestalt psikolojisine ve şekil-zemin kavramlarına değinmiştir. Doku olarak görsel doku, mekanda doku konuları üzerinde durmuştur. Eserinde ölçek-oran kavramlarına da yer vererek altın oran, orantı, ölçek ve büyüklük konularına değinmiştir.

Şenyiğit (2010), ***'Biçimsel ve Anlamsal İfade Aracı Olan Cephelerin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul' da Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri' ndeki Cephelerin İncelenmesi'*** isimli doktora tezinde mimarlık dilinin çözümlenmesi ve anlamlandırılmasında, gösteren ile gösterilenin göstergeyi oluşturmak üzere birbirine bağlanması süreci boyutundan cepheyi incelemeyi hedeflemektedir. Bu inceleme, bir kent parçası olan cephelerin biçimsel şekillenmesi, çeşitliliği ve farklılıklarının tasarım ilkeleri bağlamında incelenip, cepheleri okuyanların anlamsal tepkilerinin biçimsel değerlendirilmesiyle çarpıştırılması-bağdaştırılması şeklindedir.

Ustaömeroğulları (1998) ***'Mimari Analiz İçin Temel Tasarım Öge ve İlkelerinin Kullanımı İle Oluşturulan Estetik Ağırlıklı Bir Yöntem Araştırması'*** isimli doktora tezinde temel tasarım öge ve ilkelerini içeren iki boyutlu matrisi

kapsayan analiz yöntemi geliştirilmiş, geliştirilen bu yöntem yapılan bir pilot çalışma ile test edilmiştir.

Üstündağ (2009), ***'Bina Cephesi Ve İşlevlerinin Görsel Analiz Kapsamında Değerlendirilmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde cephenin, "görsel" olarak hangi değişkenler yoluyla insana etki ettiği, değişen ve gelişen cephe işlevleri saptanmaktır. Şişli - Halaskargazi Caddesi cepheleri çeşitli katmanlarda incelenmektedir.

V. İmamoğlu (1979) - Ç. İmamoğlu (2000), Ankara'da gerçekleşen ve geleneksel çağdaş konut cephelerini konu alan araştırma, konutlara ilişkin beğeni ve tercihleri belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, alt ve üst sosyo-ekonomik grubu temsil eden Altındağ ve Çankaya gibi iki semtte farklı cins ve yaş gruplarındaki ilkokul ve H.Ü. S.İ.B.F. öğrencilerine az-çok katlı, ağaçlı-ağaçsız cephelerin hafif renklendirilmiş resimleri gösterilerek, cephe tercihleri öğrenilmek istenmiştir. Genelde, geleneksel konutların, çağdaş olanlara, ağaçlı olanlarında ağaçsız olanlara oranla daha güzel algılandıkları ortaya çıkmıştır. Kat sayısına dair veriler cinsiyet ve yaşa göre farklılık göstermekle beraber, genellikle çocuklar geleneksel, yetişkinler ise çağdaş binaları tercih etmiştir. Ev-apartman karşılaştırmasında ise tek katlı, bahçeli evler tercih edilmiştir.

Yılmaz (2004), ***'Mimari Mekanda Görsel Algı ve Manipülasyon İlişkilerinin İrdelenmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde mimarın tasarladığı mimari mekanlar ile insan üzerinde ne şekilde manipülatif etkiler kurabileceği irdelenerek, bu etkilerin nasıl ve hangi yollarla oluşturulabileceğinin saptanılması doğrultusunda mekanın görsel algısını sorgulanmaktadır.

Zülkadiroğulları (2013), '***Mimari Cephe Temsillerinin Kullanıcı Algısına Etkisinin İncelenmesi'*** isimli yüksek lisans tezinde günümüzde tüketim nesnesi haline gelen ara yüzün düşey bileşeni cephelerin, üretiminden önce pazarlanabilir hale gelmesinde kullanılan mimari temsillerinin; kullanıcı tarafından nasıl algılandığının, kullanıcının hangi özelliklerine bağlı olarak değişkenlik gösterdiğinin, temsillerin hangi özelliğinin kullanıcı tarafından dikkat çekici bulunduğunun, beğenildiğinin ve kullanıcının konut tercihlerini nasıl etkilediği araştırılmıştır.

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölüm kavramsal çerçeve, materyal ve metot olmak üzere 3 kısımdan oluşmaktadır. Kavramsal çerçeve, mevcut literatürün derlenerek değerlendirildiği kısım olup mevcut çalışmaya altlık oluşturacağından önem arz etmektedir. Bu kısımdan sonra çalışma alanının irdelendiği ve çalışma alanının tanımlandığı materyal kısmı gelmektedir. Bu bölümün son kısmı olan metot bölümünde ise çalışmada izlenen aşamalar tanımlanmaktadır.

3.1. Kavramsal Çerçeve

Teze altlık oluşturan Gestalt Kuramı ve kuram ile bağlantılı olarak algı kavramı tezin hem ölçme araçlarının anlaşılmasında hem de sonuç ve önerilerin hangi bağlamda geliştirildiğini açıklamak açısından önem arz etmektedir. Özellikle algı konusu subjektif bir yapıya sahip olduğundan net bir şekilde tanımlanması ve kavramın içeriğinin doldurulması gerekmektedir. Bu bağlamda bu tanımlama ve anlatımlar subjektif yapıda olan algının objektifleştirilmesinde ve tezin daha nesnel bir zemine oturması açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle algı, algılama kavramı, algı kuramları, görsel algı ve görsel algılamada Gestalt Kuramı gibi bölümlere yer verilmiştir.

3.1.1. Algı ve Algılama Kavramı

Algı, duyumlarla elde edilen verilerin anlamlandırılması sürecidir. Bu nedenle algı kişiden kişiye farklılık göstermektedir(Asar 2013). Algının birçok farklı disiplinle ilişkili olmasından dolayı, algı için farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

Felsefe sözlüğünde algının tanımına bakılacak olursa,

“Nesnel dünyayı duyular yoluyla öznel bilince aktarma… Algı, dış dünyanın duyumlarla gelen imgesinin bilinçte gerçekleşen tasarımıdır. Nesneler duyu organlarını etkiler. Bu etki bilince aktarılır. Ne var ki algı, arı duyumlardan ansal bir işlevi gerektirmesiyle ayrılır. Örneğin, görme duyumuz, her iki gözümüzde ve çeşitli planlarda beliren iki ağaç imgesi getirir. Bu iki ağaç imgesi ansal bir işlevle tekleşir. Tekleşen bu imgeye, bellekte biriken eski algılardan gerekli olanlar da çağrışım yoluyla eklendikten sonra ağaç algısı gerçekleşmiş olur. Özellikle görme, işitme ve dokunma

duyuları insanın bilincine kavram ve düşünce yapımı için algısal gereçler taşırlar. Algı duyusal-ansal bir işlevdir. Alman düşünürü Leibniz'e göre de algı, bilinçdışı bir işlevdir. Algı, gerçek anlamında, öznenin kendisinin dışında olanı alması demektir (Hançerlioğlu 1999)."

Psikoloji sözlüğünde algının tanımı birkaç şekilde yapılmıştır. Bunlar aşağıda belirtildiği şekilde ifade edilmiştir.

"En genel anlamıyla, duyu organları vasıtasıyla alınan uyarıcıların (duyusal bilgilerin) tutarlı, anlamlı bir bütünlük oluşturacak şekilde örgütlenmesiyle, analiziyle, yorumuyla ve senteziyle ilişkili duyu uyarıcılarının duyu alıcılarına ulaştırmasından, algılanan şeyin tanınmasına, farkına varılmasına, kavranmasına vb. kadar geçen fiziksel, nörolojik, fizyolojik, bilişsel ve duyusal- süreçlerin tamamıdır. Bu haliyle çok düzlemli, etkileşimli bir sistemde gerçekleşen bir alt süreçler kümesi olarak değerlendirilir. Algı, uyarıcının kaynağına bağlı olarak da dış algı, yani dış dünyaya ilişkin görme, işitme vb. gibi algılar ve iç algı, yani kişinin kendi bedenine ilişkin konum, yön, hareket vb. gibi algılar olmak üzere iki grupta toplanır."

"Sezgisel bilgi; duyularımız yoluyla kazandığımız dolaysız bilgi."

"Psikolojinin, duyusal uyarıcıların yukarıda tanımlanan şekilde algılanmasıyla ilişkili süreçleri inceleyen dalıdır. Her koşulda öznel bir yaşantı olan algılama, kişinin geçmiş deneyimlerine, inançlarına, ihtiyaçlarına, dikkati etkileyen iç ve dış etkenlere, vb. bağlıdır ve bunlarla birlikte anlaşılmalıdır (Budak 2000)."

Sanat sözlüğünde ise algının tanımı şu şekilde yapılmıştır.

"Her tür gerçekliğin duyu organları aracılığıyla alınıp zihinde bilgiye dönüşmesi işlemidir. Başka bir deyişle, algı gerçekliklerinin farkına varılıp tanınabilirliğe kavuşturulması sürecidir. Bir sanat yapıtının yorumlanması onun önce algılanmasını gerektirir (Tanyeli & Sözen 2011)."

Alıntılandığı üzere algı, birçok disiplinin sözlüklerinde tanımlanmıştır. Tüm bu tanımlamalardan hareketle algının tanımıyla ilgili çeşitli ortak noktalar bulunmaktadır. Bilişsel sürecin gerçekleşmesi için duyumsal bilgilerin gerekli olması, nesnel bilginin öznel bilgiye dönüşmesi, duyumlarla elde edilen verilerin anlamlandırılması, sezgisel olması şeklinde ifade edilebilir.

Farklı görüş açılarından yapılmış algılama tanımlarına da yer verdikten sonra algı kuramlarına geçmek konuya açıklık getirecektir.

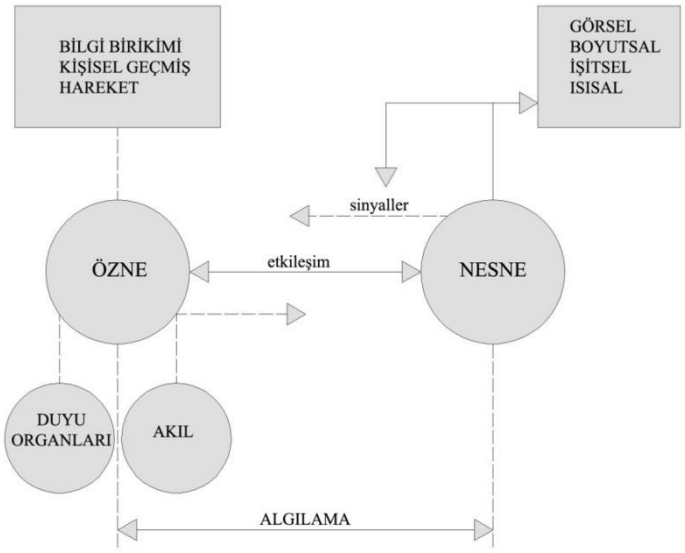
"Algılama, çevreden gelen uyarıcı etkilerin duyu organları yardımıyla hissedilmesi ve kavranmasına ilişkin zihinsel bir olgudur. Bu nedenle uyarıcı etkileri algılayabilme, kişinin ilgi ve tutumlarına bağlı olarak etkinlik kazanır (Aydınlı 1986)."

"Algılama, duyu organları yoluyla beyne iletilen uyarımların duyumlar haline dönüşüp çeşitli bakımlardan örgütlenip anlam kazandırılmasıdır (Baymur 1976)."

"Algılama, "girdi-çıktı" ya ilişkin sistemlerin araştırılmasıdır. Algılama kuramları düşünsel olarak, sistemlerde girdi ve çıktıların gözlenebilen ilişkilerini bir kavramlar kümesinde bir araya getirir (W.N. Dember 1960)."

Algılama, çevresel uyarıcı, çevreye uyum birbirlerini etkileyen olgular olduğundan, algılamanın tanımı yapılacak olursa nesnel gerçekliğin insan bilincindeki yansımasıdır (Aksoy 1977).

Algılama, çevredeki herhangi bir olgunun birey tarafından anlaşılması ve ona anlam kazandırılması şeklinde de tanımlanabilmektedir. İnsanın etrafındaki soyut veya somut nesnelerle kurmuş olduğu bağlantı, bunları yorumlayabilmesi ve bu nesneler karşısında göstereceği tepki algı sayesinde gerçekleşmektedir. Bu süreç algı şemasında gösterilmiştir (Aytem 2005) (Şekil 3.1).

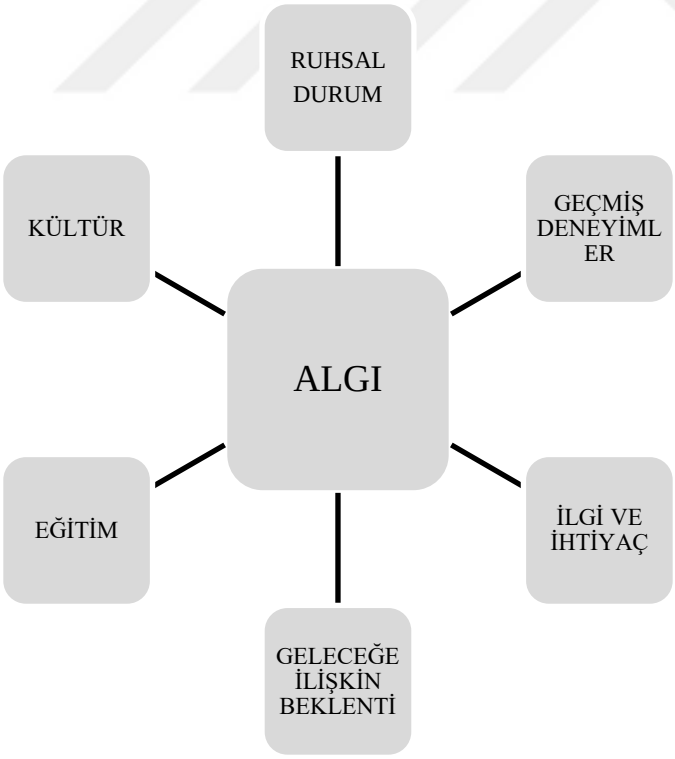

Şekil 3.1. Algı Şeması(Aytem 2005)

Bireysel farklılıklar algılamada önem kazanır. Bireyin kişiliği, geçmiş deneyimleri, sosyal grup, kültür ve çevresel özellikler bireyin algılamasında rol oynamaktadır. Bireylerin olayları, nesneleri algılama biçimleri bireysel gereksinim, bekleyiş, değer yargıları ve kültürüne göre farklılık göstermektedir (Aytem 2005).

Algılamada bireyin seçici davranışı da söz konusudur. "Bir olgunun doğru bir nesnel görüntüsü yoktur, sadece sonsuz sayıda öznel izlenimleri vardır (Rasmussen, 1994)."

Algılama sürecinde birey çevreyi duyular yoluyla algılayarak bir sentez yapar. Böylece bir yandan duyumdan gelen, diğer yandan da anımsama, imgeleme, kavram oluşturma ve akıl yürütmeyle nesne üzerinde bir tanımlama yapar. Birey, geçmiş deneyimler, toplumsal ve kültürel değerlerden etkilenerek, gelen duyuları seçer, bazılarını ihmal eder ve elde ettiği yeni bilgiyi kategorize ederek var olan bilgileriyle değerlendirmektedir. Başka bir değişle birey yaşadığı çevreyi duyular yoluyla algılar ve bir sentez oluşturur. (Çolak 2004) (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Algıyı Etkileyen Faktörler (Şenyiğit 2010)

Mimari bir ürünün ya da tasarımın başarısında en önemli ölçüt, tasarlanan nesnenin tasarımcının düşündüğü biçimiyle algılanabilir olmasına dayanmaktadır. Algılama, her ne kadar kültürel sosyal çevre etkenleri, bireyin geçmiş yaşantıları, eğitimi gibi etkenlerle kişiden kişiye farklılık gösterse de bir tasarımın büyük çoğunluk tarafından benzer biçimde algılandığı da doğru bir hipotez olarak kabul edilmek zorundadır. Aksi takdirde görsel iletişimin olması imkansızdır (Denel 1981).

Algı üzerine birçok çalışma yapılmış ve çok sayıda algı kuramı ve yaklaşımı geliştirilmiştir. Oluşturulan bir şeyin nasıl algılandığını tanımlamak ve açıklamak için çok sayıda önemli çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar özellikle estetik felsefelerini geliştirmek için ortaya koyulmuştur ve çevre tasarım teorisini oldukça fazla etkilemişlerdir. İki temel algı teorisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki duyuya dayalı algı kuramı diğeri de bilgiye dayalı algı kuramıdır.

Duyu kökenli algı teorileri duyu verilerinin beyinde nasıl bir araya geldiğini açıklamaktadır. Buna karşın bilgiye dayalı algı teorisi, kavramsal bilginin nasıl işlendiği ve bunun içinde yer alan ilişkileri açıklamaya çalışmaktadır (Lang 1974). Algının duyu kökenli olduğunu savunan Gestalt teorisi tasarım teorisini diğer algı teorilerinden daha çok etkilemektedir.

3.1.2. Algı Kuramları

Jon Lang, yaptığı detaylı çalışmalarla kuramları sınıflandırmak için iyi bir kaynak olmuştur. Lang algı kuramlarını, duyuya ve bilgiye dayalı kuramlar olarak iki ana başlık altında toplamıştır (Lang 1987) (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Algı kuramları tablosu (Lang 1987;Aktaran Asar 2013)

ALGI KURAMLARI		
Duyuya Dayalı Algı Kuramları		
Kuramlar	**Açıklama**	**Temsilcileri**
Rasyonalist Teoriler	'Akıl' Öğretisi	Parmenides, Kant, Aristotales
Ampirist Teoriler	'Deneyim' Öğretisi	Empedocles, John Locke, Berkeley, Hume…
Nativist Teoriler	'Doğuştan gelen bilgiler' Öğretisi	Platon, Leibniz, Descartes…
Gestalt Teorileri	'Biçim Psikolojisi' Öğretisi	M.Wertheimer, K.Koffka, W. Köhler
Bilgiye Dayalı Algı Kuramları		
	Açıklama	**Temsilcileri**
	Niteliksel özellikler ile ilgilenilir.	James Gibson Elaanor Gibson

3.1.2.1. Duyuya Dayalı Algı Teorileri

Duyular, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana önemli bir merak konusu olup insanlar arasında iletişimi sağlayan önemli unsurlardan biridir. Dolayısıyla uzun bir zaman aralığını kapsayan bu sorunun algı ile ilgili önemli düşünme biçimlerine kısaca değinmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Günümüzde konuyla ilgilenen neredeyse bütün disiplinlerin ortak tanımı olan, 'nesnel dünyanın duyular yoluyla öznel bilince aktarılmasıdır' ifadesi ile duyuların önemi bir kez daha vurgulanmaktadır. Bu kuramın rasyonalist, amprist, nativist ve gestalt gibi alt teorileri kısaca tanımlanmıştır.

Rasyonalist Teoriler

Rasyonalist teorilerde bilginin kaynağı akıldır. Bilginin doğruluğunun duyum ve deneyimde değil zihinde ve düşüncede temellendirilebileceğini öne sürmektedir. Duyularla algılanan gerçeklik bir yanılsama olarak kabul edilir ve bu teoriye göre değişmeyen tek şey 'gerçek'tir. Antikçağ Yunan düşüncesinde Parmenides, Kant, Aristotales başlıca temsilcilerindendir (www.felsefe.gen.tr).

Bu yaklaşım, bütün insanlarda doğuştan gelen bir akıl olduğunu bunun değişmezliğini ve deney dışı gerçeklik içerdiğini öne sürmektedir. Rasyonalistlere göre

yalnızca akıl ve mantık ile değişmeyen gerçeklik kavranabilmektedir. Eğer bir değişim söz konusu olursa bu durum sadece yanlış duyumlardan kaynaklanan bir yanılsama olmaktadır. Bu görüşe göre gerçeğe yalnızca akıl ile erişilebilmektedir (Asar 2013).

İlk akılcı filozof olarak bilinen Parmanides' e göre bilginin temeli duyumlar olamaz. Bunun sebebi ise duyumların değişken olmasıdır. Akılcılık farklı anlayışlarla tanımlanmış olsa da ortak bir payda da buluşmaktadır. Bu ortak paydayı 'doğruluğun ölçüsü olarak akıl' oluşturmaktadır. Rasyonalizmin en özlü ifadesi ise Hegel'in 'Gerçek olan her şey ussal, ussal olan her şey gerçektir.' sözü olmuştur.

Ampirist Teoriler

Ampiristlere göre bilginin kaynağını sadece deneyim oluşturmaktadır. Ampiristlere göre insan aklında doğuştan var olan hiçbir bilgi yoktur. Ampirizme göre sahip olduğumuz tüm bilgileri deney ve gözlemlerle duyular aracılığıyla elde ederiz (www.felsefe.gen.tr).

Kuramın savunucularından fizikçi ve filozof Empedocles, algının yalnızca nesnelerin kopyalarının içselleştirilmesiyle oluştuğunu ve gerçeğin gözlenebilir olduğunu ileri sürmektedir.

Kuramın bir başka savunucusu olan John Locke' in savında, algılanan nesne ve algılayan kişinin nesneyle olan ilişkisi bakımından incelenecek olursa çifte bir durumla karşılaşılmaktadır. Nesnenin kendi içerisindeki özellikleri kişi algılasa da algılamasa da vardır. Bir de nesne kendisinde olmaksızın algılayan kişinin algısında var olan özelliklere sahiptir. Duyular aracılığıyla edinilen koku, tat ve renk gibi özellikler nesnenin kendisinde değil de nesneyi algılayan kişinin algısında vardır (Asar 2013).

Nativist Teoriler

Nativistlere göre deneyimle kazanılan bilgilerden önce doğuştan gelen bilgiler vardır. Nativistler, her türlü ruhsal etkinliklerin varlıkla birlikte var olduğu ve dışarıdan gelmediğini ileri sürmektedirler (www.felsefe.gen.tr).

Nativist teoriler rasyonalist teorilerle karıştırılmaktadır. Doğuştan gelen fikirler, bilincin ve aklın dışında gelişmektedir. Kuramın savunucularından olan Platon'a göre duyularla algılanan nesnelerden el edilen her türlü bilgi, gerçeğin sadece bir görünüşüdür.

Doğuştan gelen fikirler bilginin veya aklın dışında gelişmektedir. Bilgi ve deneyim arasındaki boşluk yalnızca deney yoluyla doldurulamaz. Bilgiye ulaşmak için deneyimlerin bir araya getirilmesi yeterli olmamaktadır. Bu durumdan ötürü doğuştan gelen bir şeyin de bu sürece katılması gerekmektedir (Asar 2013).

Gestalt Teorileri

Bu kuramın temel ilkesi 'bütün parçaların toplamından daha öte bir şeydir.' Yirminci yüzyılın başında Almanya' da gelişen bir psikoloji okulunda gündeme getirilmiştir. Bu nedenle Gestalt, Almanca kökenli bir kelimedir ve Türkçe'de bir karşılığı yoktur. En yakın anlamı, "biçim, örüntü, düzen, bağlam kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri sorgulamaktır (Eryayar 2011)."

3.1.2.2. Bilgiye Dayalı Algı Teorileri

Bilgiye dayalı algı teorisinin temsilcileri, James ve Alaanor Gibson'dur. Algıyı literal ve şematik olmak üzere ikiye ayırmışlardır.

"Literal algı; algının temel algısal boyutlar olan yüzey, kenar, dış çizgi, ölçü, biçim, renk, doku gibi mimari biçimin temel fiziksel özelliklerine dayanan, nesnel bir algı düzeyidir. Şematik algı ise; literal algıdan kaynaklanan, bireyden bireye değişmeler gösteren öznel bir algı düzeyidir (Ertürk 1984)."

Kuram genel olarak nesnenin niteliksel özellikleriyle ilgilenir ve görsel algı, hareket gibi konular üzerine yoğunlaşmaktadır. Asıl problem 'nasıl görürüz?' sorusudur. Bu soruyu üç parçaya ayırarak cevaplandırmaktadırlar. Bu sorulardan ilki 'bir nesnenin hareketini nasıl görürüz?' dür. Diğer iki soru da şu şekildedir: Sabit olan bir çevreyi nasıl görürüz? ve 'sabit bir çevredeki hareketi nasıl algılarız?' şeklindedir (Gibson 1954).

Gibson'ların kuramı; görme, nesnelerin niteliksel özellikleri ve hareket odaklı olduğu için mimarlık ile kuvvetli bir ilişki kurmaktadır. Mimari tasarımda 'Nasıl görürüz ve algılarız?' sorusu gerek tasarımcı gerekse kullanıcı adına, mekânları oluşturmak, yeniden kurmak ve en önemlisi deneyimlemek açısından önemli bir sorudur.

"Mekân, birçok araştırmacının da belirttiği gibi hareketle algılanmaktadır. Algılamayı duyularımız aracılığıyla yaparız. Algılamayla birlikte mekânı deneyimler, yani yaşayarak herhangi bir yere veya mekâna ait biçimsel ve nesnel özelliklerini geçici

belleğimize depolarız. O mekânda kalış süremize ve kullanım çeşitliliğimize göre o mekân bizde belirli anılarla, anlam kazanmaktadır. Bütün bu algılama süreci kişiye, kişinin dünya görüşüne ve yaşadığı coğrafyadaki kültürüne göre değişkenlik gösterebilmektedir (İnceoğlu & Aytuğ 2009). Oldukça geniş bir sınır çizen algı problemi, kısaca bahsedilen bu kuramlar ile kendini zenginleştirmektedir.

3.1.3. Görsel Algı ve Mimarideki Yeri

"Görsel Algı, ışık enerjisi biçiminde gelen görsel uyarıcıların beyne aktarılıp orada görme duygusu haline gelmesi ile daha önce değişik duyu organlarınca alınmış imgelerle birlikte değerlendirilmesine denir (Güngör 2005)."

Bir tasarımın tasarı haline gelmesi sırasında göz ile zihin arasında bir köprü kurulmaktadır. Görsel algı göz ile zihin arasında kurulan köprü olup tasarının tasarıma uygun olup olmadığını kontrol etmektedir. Görsel algının bu şekilde iki yönlü çalışmasıyla hem beyinden kağıda hem de kağıttan beyine doğru bir geçiş sağlanmaktadır.

Görsel algının oluşması için 3 şeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar, ışık, saydam bir göz ve beyinde normal işleyen bir görme merkezidir. Işığın mevcut olması ve göze kadar gelmesi fiziksel bir olay, gözde ışığın kırılarak sarı lekeye görüntünün düşmesi fizyolojik bir olay, beyinde normal işleyen bir görme merkezinde görüntünün algılanması ise psikolojik bir olaydır. Farklı şiddetteki ışınların görsel algıda bıraktıkları etkiler farklıdır. Bu nedenle görüş alanımıza giren bazı cisimler ön plana çıkarken bazı cisimler ise ikinci planda kalmaktadır. Farklı algı bölgelerinden kuvvetli etki yapanlar aktif rol oynayıp zayıf etki yapan bölgeleri pasif hale getirmektedir. Bu nedenle zayıf etkili bölgeler arka planda olup fon yani zemin etkisi yaparken kuvvetli etki yapan bölgeler ise şekilsel ve hacimsel bir etki yapmaktadırlar (Güngör 2005).

Görsel algılama sürecinde bireyler kavrama ilişkin olarak öncelikle yüzeysel bir bilgi edinim sürecinden geçmektedirler. Bu süreç iki boyutlu bir algılama olup görüntüleri genişlik ve yükseklik olarak algılamaktadırlar. Bu süreçten sonra birey kavrama ilişkin daha derinlemesine bir örüntü oluşturarak derinlik algısıyla üçüncü boyuta geçişi söz konusudur. Daha sonrasında birey, kültür, eğitim, ilgi ihtiyaç ve geçmiş deneyimleri ile kavramı anlamlandırarak kimlik kazandırmaktadır (Erişti ve diğerleri 2013).

Algılama kişiden kişiye göre değişkenlik gösteren bir durumdur. Bununla birlikte belirli değerlendirmeler yapılabilmesi için tasarımlardaki özelliklerin belirli birtakım genel algısının olduğunu varsayılmaktadır. Bu durumu Denel (1981) "*Her ne kadar algı biçimi bireylerin kişiliklerine göre farklılıklar gösterebilecek olsa da, tasarımın büyük bir çoğunlukla benzer bir biçimde algılandığını doğru bir hipotez olarak kabul etmek zorundayız. Aksi düşünüldüğünde görsel iletişimin anlamı olması olanak dışıdır*" şeklinde ifade etmektedir (Denel 1981). Dolayısıyla görsel algılama da kişiden kişiye değişen bir kavram olduğundan görsel etkinin değerlendirmesi biçimsel olarak yapılmaktadır. Bu bağlamda, bir yapının görsel etki değerlendirmesi yapıda kullanılan tasarım öğelerine ve bu öğelerin bir araya gelme ilkelerine göre analiz edilebilir (Aydınlı 1992).

Görsel algılamanın kişiden kişiye farklılık göstermesi, davranışı yönlendirmesi ve çevreden gelen çeşitli etkilerin gerçekte olduğundan farklı algılanması sağlamaktadır.

Klasik görsel psikolojinin görsel analizde bir bütünün ayrılabilir en küçük parçalarının incelenmesi sonucu bütün hakkında tam bir bilgi sahibi olunabileceği görüşünün yanı sıra; algılanması zor, karmaşık ve büyük yapıtları algılamakta parçacı tutumla yani tümevarımla olabileceği belirtilmektedir (Denel 1981).

Bireylerin görsel dünyasının gelişmesi ve görsel algı yapısal özelliklerin algılanmasıyla başlamaktadır. Örneğin, karenin kareliği, üçgenin üçgenliği birtakım tanımlarla ifadesini bulan kavramlardır. Yapısal nitelikler de bireyin doğru sayıp ilk yaptığı görsel algı olduğundan yapısallıkta görülebilecek bozukluklar yanlış anlamaya da neden olabilmektedir. Görsel algının mekanik ve yaratıcı bir yanının olmadığı belirtilmektedir (Denel 1981).

Mekan tasarımında, işlevselliğin yanında görsel açıdan yaratılan memnuniyet duygusunun, o mekanın kullanıcıları için her türlü psikolojik ve fizyolojik gereksinimlerinin karşılanması anlamına geldiği belirtilmektedir (Aytem 2005).

Görsel tasarımın duygusal ve zihinsel etkileri, görsel algılama ile meydana gelmektedir. Mimaride de görsel algı mimariyi başka bir deyişle yapılaşmış çevreyi görsel anlamda da kullanan kullanıcılar üzerinden değerlendirilebilecektir. Wertheimer, Rubin ve diğer Gestalt Psikologları görsel algılama üzerine belli çalışmalar yapmışlardır.

3.1.4. Görsel Algılamada Gestalt Kuramı

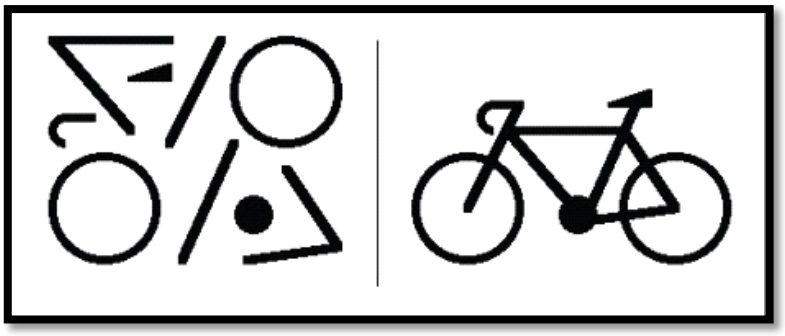
Bir Psikoloji akımı olarak 20. Yüzyılın başlarında Almanya'da ortaya çıkan ve Max Wertheimer öncülüğünde başlatılan Kurt Koffka ve Wolfgang Köhler tarafından geliştirilen Gestalt çalışmaları birçok teorinin temeli olarak insanın görsel algı ve bilişsel süreçlerinin açıklanmasında büyük katkılarda sunmaktadır. Türkçe'de "düzen" "form" "şekil" anlamına gelen Gestalt sözcüğü Almanca' da, koymak, düzenlemek, yerleştirmek anlamına gelen "stellen" fiilinden türetilmiştir ve "biçim" anlamını ifade eden bir sözcüktür. Gestalt, tasarlanmış parçaların tek tek algılayışı değil, oluşturduğu anlamlı bütünün duruşu ve işleyişidir. Gestalt kuramına göre nesneler belirli bir düzen içinde bir araya gelmekte ve algılama bu düzenin öğeleri tarafından oluşan zihinsel şemalarla açıklanmaktadır (Aydınlı 1993).

Gestalt kuramı çok sayıda figürün daha iyi algılanabilmesi için bu figürlerin kullanımı ile oluşan organizasyonun daha anlaşılır olması yönünde belirli kurallar ileri sürmektedir. Bu kuram 20. Yüzyılda Bauhaus akımına paralel olarak gelişmeye başlamıştır. Temel tasarımın Bauhaus formulasyonunun gerçeğe dayalı bulunmasının nedeni, Gestalt teorisine çok yakın olmasıdır (Lang 1987).

İlk olarak Bauhaus tarafından ortaya konulan günümüz temel tasarım teorileri Bauhaus ile aynı zamanda evrimleşen Gestalt teorisine dayanmaktadır (Lang 1974). Gestalt Kuramı, bilişsel süreçler içerisinde algı ve algılama konuları üzerinde durmuştur. Bu alanda teknik bir terim olarak kullanılacak olursa, algılanan bir nesnenin anlam kazanacak biçimde bütünleşmesi şeklinde ifade edilmektedir (Leahey 2000).

Gestalt Kuramı'na göre görsel yapı olarak tariflenen bütün, kendisini meydana getiren parçalardan daha karmaşık bir yapıya sahip olup bütünü oluşturan parçaların tamamı bütünle ilişki içerisindedir. Bu yapı, belirli bir anda elde edilebilecek en basit ve en simetrik bir araya gelişe sahip olmalıdır (Arnheim 1986).

Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuç, bir durumun, olayın ya da nesnenin tek başına değil de organize edilmiş bütünsel bir çerçevede algılandığında anlamlandırılabilmektedir. Şekilde verilen bisiklet Gestalt Kuramı'na basit bir örnek olarak verilebilir. Geometrik şekiller tek başlarına farklı anlamlar taşırken bir araya geldiklerinde bütünsel bir biçimde algılanarak herkes tarafından anlam kazandırılmaktadır (Naıem 2015) (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Bütün onu oluşturan parçaların toplamından farklıdır (Naıem 2015)

Gestalt kuramı görsel algılama ile geniş kapsamda ilgilenen bir kuramdır. Bu kuram görsel algılamanın nasıl gerçekleştiği konusu üzerinde durmaktadır. Bu kurama göre görmede bir bütünlük vardır birey parçaları değil de parçaların nasıl bir araya gelip bütünsel bir ilişki kurduğu gösterilmektedir.

Gestalt kuramı insan gözünün görsel deneyimlerinin organize edip algılandığını belirler. Bu doğrultuda bütünlerin algılanması için görsel elemanların nasıl kombine edildiğine dair, gerekli ilkeleri aşağıdaki kurallara göre açıklamaktadır. Bu ilkeler:

- Şekil zemin ilişkisi
- Yakınlık
- Tamamlama
- Benzerlik
- Devamlılık
- Kapalılık
- Simetri
- Tecrübe Kuralı

Bu ilkeler haricinde mimariyi etkileyen Gestalt ilkeleri:

- Tekrar (ritim),
- Denge,
- Ölçek-Oran,
- Egemenlik,
- Birlik-Bütünlüktür (Javanmanesh 2018).

Çizelge 3.2. Gestalt İlkeleri (Şenyiğit 2010)

Lauer, Pentak,2002	**GESTALT İLKELERİ** Harmony Gestalt Proximity (Yakınlık) Continuation (Devam) Emphasis by isolation (Yalıtım Vurgusu)	**Cüceoğlu, 2000**	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık Benzerlik Kapalılık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit Açık Strüktürlenmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı	**Şahin, 2000**	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık Süreklilik Kapsama Girişim Birleşme Bölünme İzleme Süreklilik	**Burden, 2000**	**GESTALT İLKELERİ** Harmanlama Karmaşa Bağlamsal Harmoni Devamlılık Yansıma	**Dener, 1994**	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık (Proximity) Benzerlik (Similarity) Kapalı Formlar (Closed Forms) 'iyi' eğriler (Good Contour) Ortak Hareketler Kanunu(Common Movements) Tecrübe Kanunu (Experience)
Aydınlı, 1993	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit Açık Strüktürlenmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı	**Aydınlı, 1992**	**GESTALT İLKELERİ** Uygunluk Birlik Bütünlük Birlik Devamlılık Görsel Ritim Görsel Denge Geometrik Kurgu Hacimsel Devinim Ölçek Oran	**Ertürk, 1984**	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit-Açık Strüktürlenmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı	**Müler, 1983**	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit Açık Strüktürlenmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı	**Güngör, 1983**	**GESTALT İLKELERİ** Yakınlık Benzerlik Ayırıcı Nitelik Saydamlık

3.1.4.1. Şekil-Zemin İlişkisi

Görsel algılamada zayıf etki yapan bölgeler zemin anlatımı yani iki boyutluluk, kuvvetli etki yapan bölgeler şekil ifadesi yani 3 boyutluluk etkisi yapmaktadır. Görüş alanına giren değişik cisimlerin meydana getirecekleri etkilerden bir kısmı zemin, bir kısmı şekil anlatımı olabilmektedir. Aslında, görüş alanına sadece zemin anlatımı veren biçimlerin ya da sadece şekil anlatımı veren cisimlerin girmesine sık rastlanmamaktadır. Çoğu zaman bu anlatımlar bir arada bulunmaktadır.

Zemin anlatımlarına bakılacak olursa, berrak ve geniş bir alan, gökyüzü ya da deniz bir zemin sayılabilmekte, çıplak ya da bitki ile örtülü bir arazi parçası da zemin etkisi yapabilmektedir. Uzaktan görülen bir şehir parçası da zemin teşkil etmektedir. O halde bir yapı bahsedilen bu yerlerden hangisi üzerine inşa edilirse edilsin, her birinde yapının arkasında bir fon teşkil edecek zemin anlatımı var demektir (Güngör 2005).

Şekil-zemin ilişkilerinde şeklin zeminden belirgin bir şekilde ayırt edilebilmesi gerekmektedir. Buna şekil-zemin ilişkilerinde 'belirlilik' adı verilmektedir. Örneğin belirtilen su üzerinde yüzen her taşıt bu yüzeyle şekil-zemin ilişkisi kurar ve sisli havalar dışında belirlilik oluşur (Şekil 3.4). Yine aynı şekilde belirtilen kuşların berrak gökyüzü ile girdiği şekil-zemin ilişkisinde hep bir belirlilik vardır (Güngör 2005) (Şekil 3.5).

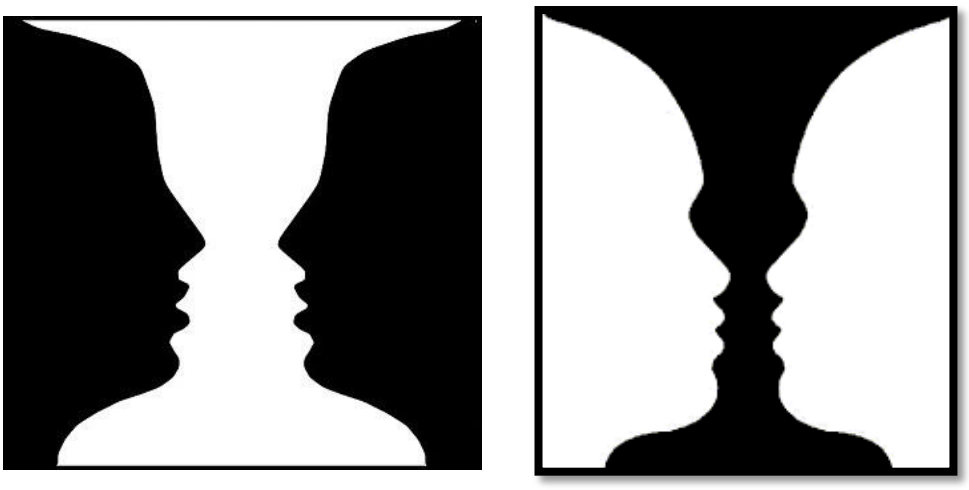

Şekil 3.4. Su üzerinde yüzen taşıtın bu yüzeyle kurduğu şekil-zemin ilişkisi
URL 1: http://tr.pinterest.com (Erişim Tarihi: 21.08.2019, 15:20)

Şekil 3.5. Kuşların berrak gökyüzü ile girdiği şekil-zemin ilişkisi
URL 1: http://tr.pinterest.com (Erişim Tarihi: 21.08.2019, 15:20)

Rubin vazosu, şekil-zemin anlatımlarına iyi bir örnek olarak verilebilir. Birey resme bakarken karşılıklı birbirine bakan iki insan silüetini şekil vazoyu zemin olarak görebilir. Bir başka yönden baktığında da insan silüetlerini zemin vazoyu ise şekil olarak görebilir. Bu durum algılamanın kişiden kişiye farklılık gösterdiğini açıklamaktadır (Naiem 2015) (Şekil 3.6).

Şekil 3.6. Rubin Vazosu
URL 2: http://www.yenifelsefe.com/psikolojide-yaklasimlar (Erişim Tarihi: 22.10.2019, 23:37)

Şekil-zemin ilişkilerinde belirsizlik söz konusu ise herhangi bir yapı kendi arkasında zemin meydana getiren biçimler grubundan ayırt edilememektedir. Örneğin, parkta yapılan bir anıtın ağaçların görüntüsü önünde kaybolup fark edilememesi zemin ile belirlilik sağlayacak bir ilişki kuramamasından kaynaklanmaktadır. Böyle yapılar fark edilmeyip etkisiz kalmaktadır. Bu belirsizlikte yapının ölçüsünün, biçiminin, kullanılan malzemenin renk ve dokusu da rol oynamaktadır. Belirsizliğin sebebi hangisi olursa olsun, yapının çevresi içerisinde kaybolması, belirlilik sağlayamaması istenen bir durum değildir. Askeri amaçlarla ve gizlenme ihtiyacı olan bazı yapılarda şekil-zemin belirsizliğine başvurulmaktadır. Tarihi şehirlerdeki yapılarda tarihi çevrenin karakterinin korunması açısından şekil-zemin belirsizliği yoluna gidilmektedir. Örneğin, Venedik şehrinde her yapılan yapı renk, biçim ve mimari karakter bakımından kendi bitişiğindekilere uyumlu olmak zorundadır. Fakat bu gibi hallerin dışında şekil-zemin ilişkilerinde belirlilik sağlama yoluna gidilmektedir. Buradan, yapıların çevreye göre belirliliği sağlanırken karakterinin çevreye göre tamamen farklı olacağı, belirlilik için çevre ile her yönde zıtlık yoluna gidileceği anlamı çıkarılmamalıdır. Tam tersine yapı çevresi ile uyum halinde olmasına rağmen kendine zemin teşkil eden şeylere göre belirlilik sağlayacak bir karakterde düzenlenmiş olmalıdır (Güngör 2005).

Şekil-zemin ilişkilerinde şu üç esas söz konusudur. Bunlar:

- **Genellikle zemin daha basit olur ve şekilden daha geniş bir yer kaplamaktadır.**

Şekil anlatımı aslında kuvvetli bir etki yaptığından alanın her tarafında hakim olması gerekmemektedir. Belirli bir büyüklükteki şekilsel bölgenin görsel algılamada

meydana getirdiği ağırlığı dengeleyebilmek için, miktar bakımından daha büyük ölçüde zemin kullanılmaktadır. Zemin anlatımının etkisi zayıf olduğundan; aynı etkinin elde edilmesi için zemin anlatımı veren bölgenin şekil anlatımını veren bölgenin alanından fazla olması gerekmektedir (Güngör 2005).

- **Üç boyutlu ya da uzaysal olarak etki yapabilen zeminler, kuvvetli şekil anlatımlarının arkasında yine de iki boyutlu gibi etki yapmaktadır.**

Bazı zeminler uzaysal bir etki meydana getirmektedirler. Örneğin, bulutlu bir gökyüzü, dalgalı bir yüzey, ölçü derecelenmesiyle meydana getirilmiş bir zemin uzaysal olarak etki oluşturmaktadırlar.

Üç boyutlu biçim ya da cisimlerin benzer ölçüde tekrarlanması yoluyla oluşturulan ve bu nedenle üç boyutlu etki yapan zeminler de bulunmaktadır. İster uzaysal ister hacimsel etki yapsınlar, eğer bu zeminlerin önünde kendilerinden daha kuvvetli etki yapan bir şekil varsa, dikkat bu şekil anlatımında toplanacağı için bu türlü zeminler ikinci planda kalırlar ve sanki iki boyutlu gibi etki oluştururlar (Güngör 2005).

- **Şekil ve zemin anlatımları arasındaki kuvvet farkı ve diğer belirtiler nedeniyle şekil anlatımı zemine bitişik ve ya zeminden daha önde görünmektedir.**

Şekil daima zeminin önünde bulunduğu için bir örtme hali söz konusu olmaktadır. Bu sebeple kesin olarak şekil anlatımı zemine göre daha önde etki yapmaktadır. Fakat belirlilik bakımından bilinmesi gereken en önemli nokta, şekil anlatımının zemine bitişik mi yoksa zeminden daha önde durduğuyla ilgili olduğudur. Eğer şekil ile zemin arasındaki aralık fazla hissediliyorsa derinlik anlamı o oranda kuvvetli bir etki yaratmaktadır.

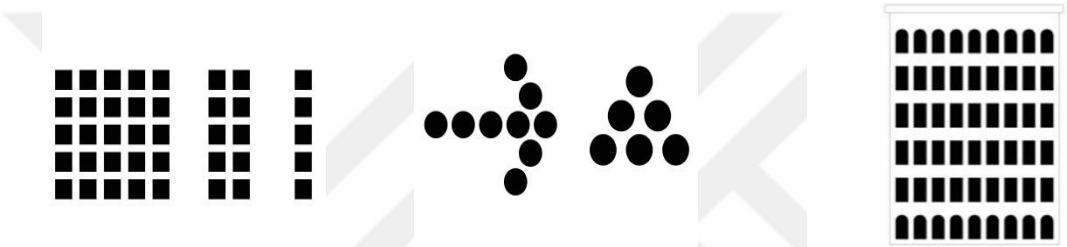
Genellikle şekil-zemin arasında kuvvetli renk farkı (sıcaklık-soğukluk bakımından), değer farkı ve doku farkı bulunması, şekil ile zemin arasında bir mesafe olduğu hissini uyandırmaktadır. Şeklin zemin üzerine gölgesi düşüyorsa, bu gölgenin durumundan şeklin zemine bitişik mi ya da şeklin zeminden çok önde mi bulunduğu anlaşılmaktadır. Eğer şekil ile zemin arasında bir aralık hissedilmiyorsa o zaman şeklin zemine bitişik olduğu kanısına varılmaktadır.

Şekil-zemin ilişkisinde belirlilik istenmekle birlikte, şekil ile zemin anlatımları arasında ayrıca benzerlik, uygunluk, karakter ya da kullanma birliği aranmaktadır. Böylelikle bir şekil anlatımı, kendisi ile uyumlu bir çevre ile kuşatılmaktadır.

Sonuç olarak ister iki boyutlu ister üç boyutlu olsun yapılacak her düzenlemede eğer şekil anlatımı belli ise ona uygun zemin anlatımı, zemin anlatımı belliyse ona uygun şekil anlatımı oluşturulmaktadır. Her ikisi de belli değilse birbirine uygun şekil ve zemin anlatımları düzenleme yoluna gidilmektedir (Güngör 2005).

3.1.4.2. Yakınlık İlkesi

Birbirinden uzak duran biçimler, birbirleri ile ilgili görünmeyip aksine ilgisiz ve dağınık hissedilerek belirsizlik doğurmaktadır. Eğer cisimler ya da biçimler birbirlerine yaklaştırılırsa; aralarında ilişki olduğu anlaşılmaya başlar. Böylece belirliliğin ortaya çıkmasına zemin hazırlanmış olur (Güngör 2005) (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Yakınlık İlkesi

"Nesneler bir örüntüyü temsil ediyor olarak görülür ve uzaydaki noktalar, birbirinden uzak olsalar bile tek bir düzlem üzerinde uzanıyor olarak yorumlanırlar. Yıldız burçlarının ilk çağlarda Zodyak figürleri, tanrılar ve tanrıçalar olarak yorumlanışı buna klasik bir örnek oluşturur (Şekil 3.8). Büyük ayıyı oluşturan yedi yıldız gerçekte dünyadan değişik uzaklıklarda olmalarına rağmen, bu uzaklıktaki astronomik farklar görülemez ve bundan dolayı onları uzun kulplu bir kepçe ya da uzun kuyruklu bir ayı oluşturan, tek bir düzlem üzerinde yer alan yıldızlar olarak yorumlanır (Naıem 2005)."

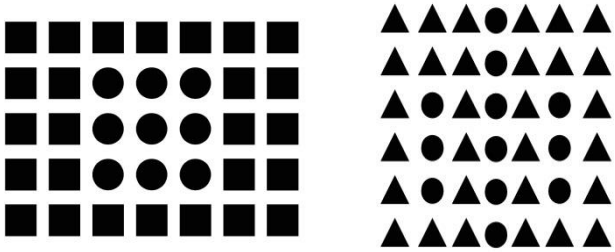

Şekil 3.8. Yakınlık kavramını örnekleyen yedi nokta diyagramı (Naıem 2005)

Yakınlık yoluyla elde edilen belirlilik iki boyutlu ya da üç boyutlu olabilir. O halde ister zemin etkisi, ister şekil etkisi elde edilmek istensin, bu ifadeyi oluşturacak olan biçimlerin birbirleriyle bir bütün meydana getirmek üzere bir araya geldiklerinin rahatça hissedileceği bir yakınlıkta yerleştirilmeleri gereklidir. Bu yakınlığı belirleyen aralığın miktarı hakkında bir şey söylemek mümkün değildir. Bu aralık biçimlerin ölçüleri, yönleri, renkleri ve değerleriyle ilgilidir (Güngör 2005).

3.1.4.3. Benzerlik İlkesi

Görüş alanına giren biçimler tamamen birbirlerinden farklı olduğunda birbirleri ile ilgisiz ve gelişigüzel konumda görünürler ve aralarında bağlantı kurmak zorlaşır ve görüş alanında belirsizlik meydana gelir. Bunlar arasında biçim, doku ve renk bakımından benzerlikler olması durumunda, bağlantı kurmaya çalışılır. Benzerlikler yardımıyla bazı biçimlerin aynı grupta oldukları anlaşılırsa, görüş alanında yavaş yavaş belirlilik ortaya çıkmaya başlar. İşte bu yüzdendir ki belirlilik sağlamak için cisimlerin benzer taraflarının olması doğru bir yaklaşımdır. Çünkü benzer biçimler daima bir bütünün parçaları gibi bir etki yapmaya elverişlidir. Örneğin insan zihni kare ve daire üçgenlerden oluşan şekillerde düzen içerisinde olan tüm şekilleri bir bütün olarak algılamaktadır (Güngör 2005) (Şekil 3.9).

Şekil 3.9. Benzerlik İlkesi

URL 3: https://www.wannart.com/parcalarindan-ayri-bir-butun-gestalt-ilkeleri/ (Erişim Tarihi: 15.09.2019, 17:20)

3.1.4.4. Devamlılık İlkesi (Good Continuity)

Biçimleri meydana getiren ögeler kesintiye uğramadan iyi bir devamlılık gösterirlerse oluşan biçim daha düzenli ve etkili olur. Aksine ögelerin devamlılığı düzensiz ve kesintili olduğunda oluşan dizim düzenli ve etkili olamaz (Güngör 2005). Dolayısıyla biçimlerin ardışık düzende aynı hat ya da yönelimde düzenli veya karmaşık bir yapıda birbirini takip etmesi bir bütün oluşturarak birlikte algılanmalarına sebep

olur. Örneğin şekilde merkezde birleşen dört adet çizgi olarak algılamak yerine birbirini kesen iki çizgi olarak algılamak eğilimindeyiz ya da bir şekli meydana getiren noktalar tek tek değil, birbirine bağlanmış sürekli bir bütünü yansıtarak belli bir yönde akma etkisini meydana getirir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10. Devamlılık İlkesi

URL 3: https://www.wannart.com/parcalarindan-ayri-bir-butun-gestalt-ilkeleri/ (Erişim Tarihi 15.09.2019, 17:20)

3.1.4.5. Tamamlama İlkesi (Closure)

Gestalt teorisine göre tamamlanmamış nesneler bütün olarak algılanmaktadır. Tamamlama ilkesi, bulmaca doldurmayla benzerlik göstermektedir. Bu anlamda birey görsel olarak algıladıkları uyaranların boşluklarını doldurur, onları organize eder ve anlamlandırır. Şekildeki biçimlere bakıldığında panda veya üçgen olarak görülürler. Bu biçimler tamamlanmamış olmalarına rağmen insanın geçmiş deneyimlerine dayanarak tamamlanmış gibi algılanırlar. Böylece birey zihinsel olarak biçimleri kapatır, boşlukları doldurur onu bir bütün içinde algılar. Bu olgu algılamada tamamlama olarak ifade edilmektedir (Naıem 2005) (Şekil 3.11).

Şekil 3.11. Tamamlama İlkesi

URL 3: https://www.wannart.com/parcalarindan-ayri-bir-butun-gestalt-ilkeleri/ (Erişim Tarihi: 15.09.2019, 17:20)

3.1.4.6. Kapalılık (Closedness)

Kapalılık, bireyin görsel açıdan algıladıkları uyaranlarda var olan boşlukları doldurması şeklinde tanımlanabilir (Eryayar 2011).

Doğrultu, sınır ve ya ara mekanlarla sınırlanmış, belirginleşmiş bir yüzey varsa onu tanımlayan elemanlar bir bütün olarak etki yaparlar. Bir şekli meydana getiren sınırlar ne kadar kapalılık gösterirse, şekil daha belirgin bir biçimde algılanır. Örneğin şekilde eksik üç daire algılamak da mümkün olmasına rağmen, biz beyaz bir üçgen tarafında kısmen kapatılmış üç tam daire görme eğiliminde oluruz. (Şekil 3.12).

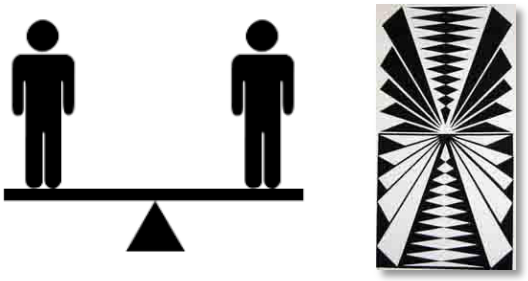

Şekil 3.12. Kapalılık İlkesi

URL 4: https://www.wikiwand.com/tr/Gestalt_psikolojisi (Erişim Tarihi: 15.09.2019, 17:41)

3.1.4.7. Simetri (Symmetry)

Belirli bir yönde ilerleyen ve belirli bir yöne akma etkisi yaratan noktalar, çizgiler ve ya birimler bir gruplaşma eğilimi gösterirler. Böylece insan birbiriyle ilişkili olan nesneleri diğer bir çizginin ya da nesnenin devamı olarak algılar (Şekil 3.13).

Şekil 3.13. Simetri İlkesi

URL 5: http://gestaltilkeleri.blogspot.com/p/gestalt-algilama-ilkeleri-boyutunda.html (Erişim Tarihi:15.09.2019, 17:45)

3.1.4.8. Tecrübe Kuralı

Tecrübe ya da deneyim ilkesi elde edilen bilgi birikimidir. Örneğin, birbirleriyle

ilişkili olamayan siyah lekeler bir arada bulunduğunda bireyin geçmişteki deneyimlerinden dolayı zihin onu anlamlandırmaktadır (Şekil 3.14).

Şekil 3.14. Siyah lekelerin oluşturduğu siyah-beyaz köpek (Naıem 2005)

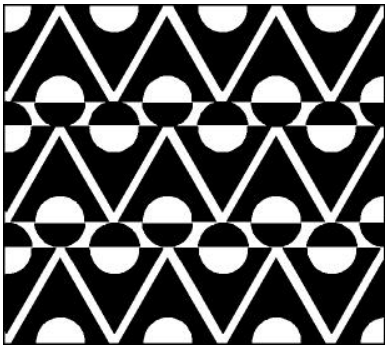
Bu ilkeler haricinde mimariyi etkileyen Gestalt ilkeleri Tekrar, Denge-Ritim, Ölçek-Oran, Egemenlik, Birlik-Bütünlüktür.

Tekrar

Bir ögenin benzer ya da çok yakın özelliklerde birlikte kullanılmasına tekrar denir. Birbirine çok yakın ögeler, cisimler biçimler, yan yana görüldüklerinde benzer etkiler uyandıracaklarında güçlü bir etki uyandırmaktadırlar (Civcir 2015).

Tasarım oluşturulurken tekrar ilkesinde sıkça yararlanılır. Çünkü sanatsal çalışmalar belli oranda ritim istemektedir. Tekrarların ne oranda kullanılacağı kompozisyonun durumuna ve ifade edilmek istenen amaca göre tasarımcı tarafından belirlenmektedir (Atmaca 2014).

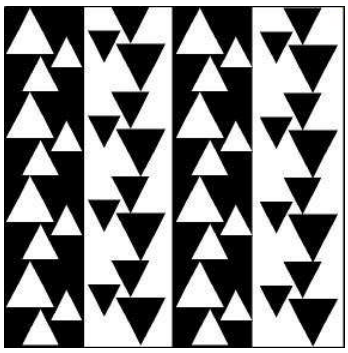
Tekrarın üç türü vardır. Bunlar tam tekrar, tekrar ve aralıklı tekrardır. Tam tekrar, biçimlerin ölçü, renk, değer ve dokularının tam anlamı ile aynı olması ve bunların eşit aralıklarla aynı yönde kullanılmasıdır (Şekil 3.15).

Şekil 3.15. Tam Tekrar

URL 6:https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20)

Tekrar, biçimlerin ölçü, renk, değer ve dokularının tam anlamı ile aynı olması fakat aralık ya da yönlerinin farklı olarak kullanılmasıdır. Aralıkları ya da yönlerinde farklılık olan motifler ve bu durumdaki bina blokları bu ilkeye örnek olarak gösterilebilir. (Şekil 3.16).

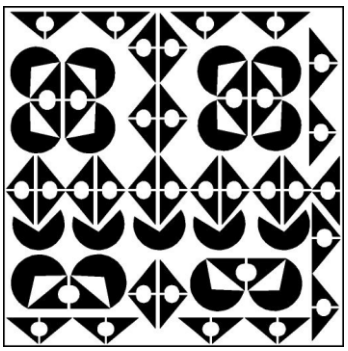

Şekil 3. 16. Tekrar

URL 6: https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20)

Mimaride tekrar, kütle yerleşmelerinde, mekan düzenlemelerinde iç ve dış mekan düzenlemelerinde, cephe düzenlerinde, iç mekanda duvar, tavan, tekstil kullanımında aydınlatma elemanlarının tasarım ve mekanlarda kullanımında uygulanmaktadır (Civcir 2015).

Birden fazla biçim ya da cisim belirli aralıklarla birbiri ardınca kullanıldığında ise aralıklı tekrar oluşur. Aralıklı tekrarla tekrardaki sıkıcılığa hareket kazandırılmaktadır (Şekil 3.17).

Şekil 3. 17. Aralıklı Tekrar

URL 6: https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20).

Aralıklı tekrar mimaride iç ve dış mekan süslemelerinde kullanılmaktadır. Döşeme, yer, tavan ve mimari yapının fonksiyonuna göre kullanılmaktadır. Yine iç

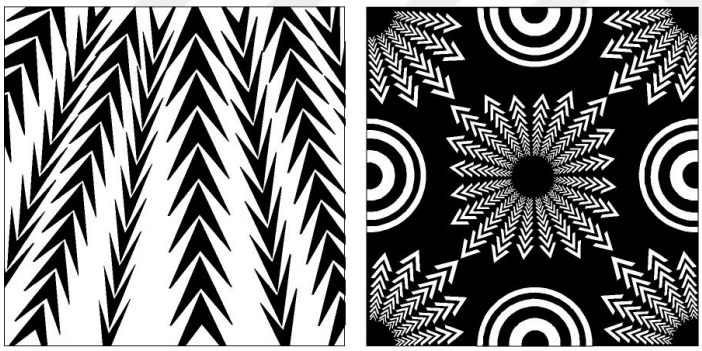
mekan tekstil tasarımında, ahşap ve cam düzenlerinde de kullanılmaktadır (Civcir 2015).

Denge-Ritim

Bir düzenlemeye giren cisimlerin dokuları, değerleri, renkleri, yönleri ve ölçüleri dengenin konusunu oluşturmaktadır. Denge, bütün parçaların görsel etkisinin uyum içerisinde sunulmasıdır. Denge ilkesinin bütün tasarımlarda olma zorunluluğu vardır.

Bir çalışmada dengesizlik hissediliyorsa dengesizliği meydan getiren bölümler ölçü, renk, değer, aralık vb. elemanlarla dengenin kurulması sağlanmaktadır. Eğer bir düzenlemede dengesizlik söz konusu değil ise denge sağlanmıştır.

Denge simetrik ve asimetrik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Simetrik denge düşey ve ya eğik bir eksen üzerinde ögelerin aynı şekilde tekrar etmesinden oluşmaktadır. Tasarımda ilgi çekici bir etki uyandırmamaktadır. Asimetrik denge ise farklı görsel ağırlıktaki biçimlerin serbest bir şekilde yerleştirilmesiyle oluşmaktadır. Tasarımda ilgi çekiciliği, hareketliliği ve dinamizmi arttırmaktadır (Atmaca 2014) (Şekil 3.18).

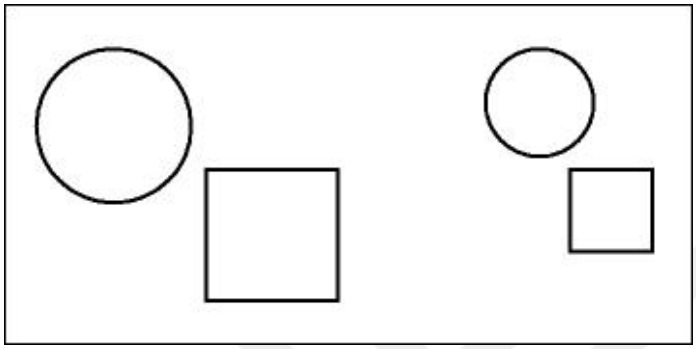
Şekil 3. 18. Simetrik ve asimetrik denge ile kompozisyon

URL 6: https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20).

Ritim tasarım sürecinde ortaya çıkan üründe aralık, tekrar ve ya eleman değişimlerine verilen addır. Ritim aynı zamanda bir sanat yapıtıyla aramızda uyum ve düzeni sağlayabilmek için yinelenen kompozisyon düzenidir. Ritmik hareketler genellikle yatay yönde gelişir sağa sola ilerler. Hareketteki monotonluğu değiştirmek için karmaşık ritimlere de başvurulmaktadır (Atmaca 2014).

Ölçü-Oran

Tasarımda ölçü iki büyüklük arasındaki birimsel ilişki olarak tanımlanmaktadır. Oran ise aralarındaki bağlantıların birbiri ile ilişkisini açıklamaktadır. Tasarımda önemli olan biçimlerin amaca uygun olarak uyumlu, dengeli ve estetik düzeni ortaya koyabilmesidir. Küçük ölçüler, görsel algıda uzaklık etkisi yaratırken büyük ölçüler ise yakınlığı ifade etmektedirler (Şekil 3.19).

Şekil 3. 19. Ölçüde yakınlık uzaklık

URL 6: https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20).

Egemenlik

Bir tasarımda kullanılan öğelerden birinin ya da bir grubun diğerlerine göre üstünlük sağlamasına egemenlik denir. Egemenliğin en çok anlaşılan ve en çok kullanılan şekli ölçü egemenliği olmuştur. Bunun dışında değer, doku, renk vb. ögelerden de egemenlik sağlanabilmektedir. İster değer ister ölçü ister doku olsun her türlü egemenlikte bir zıtlık söz konusudur (Şekil 3.20).

Şekil 3. 20. Egemenlik

URL 6: https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20).

Egemenliğin en kolay sağlandığı türü ölçüdür. Ölçü olarak aynı biçimde büyük ve küçük farklılıklar etkiyi sağlamaktadırlar. Renk egemenliğinde ise sıcak ve soğuk renkler arasında egemenlik vardır. Armonide sıcak renkler hakimse soğuk renkler daha az yer almalıdır ya da soğuk renkler hakimse sıcak renkler daha az yer almalıdır.

Bauhaus tasarım okulunun ilk öğretmenlerinden olan Itten renk teorisi renk fiziği üzerine incelemeler yapmıştır. Egemen renk kimyası fiziksel etkileri ile özellik taşımaktadır. Armoni içinde mutlak bir egemen renk olması fiziksel duyusal ve Gestalt Teorisini doğrulayan bir etki yapmaktadır (Civcir 2015).

Birlik-Bütünlük

Değişik nesnelerin, yapıların ya da mekanların bir araya gelerek dengeli bir bütün meydana getirmeleriyle birlik meydana gelmektedir. Zıt olan parçalar ile birlik meydana getirilirken uyuşma ve düzenin olması gerekmektedir. Birliğe örnek olarak insan vücudu verilebilir. Amacı, şekli, çalışma tarz ve özelliği birbirinden farklı olan pek çok organ bir arada çalışarak insan vücudunu oluşturmaktadırlar. Özellik ve işlev bakımından birbirine zıt olan organlar dahi bu düzen içerisinde birbirleriyle uyumlu bir şekilde görev yapmaktadırlar. Makinalar da insan vücudu gibi her bir parçası bir düzen içerisinde görev yaparak birliğe örnek olarak gösterilebilir (Güngör 2005).

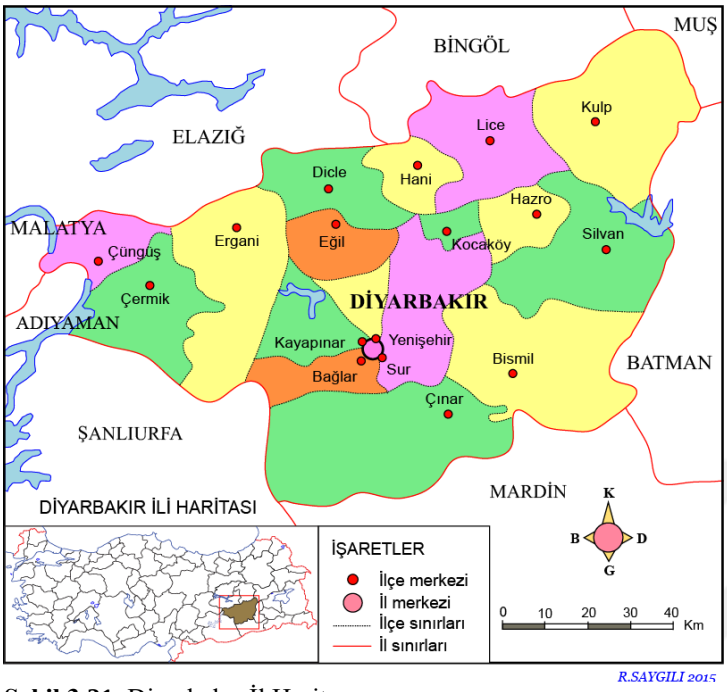
Birliğin sağlanabilmesi için denge gereklidir. Dengenin simetrik ya da asimetrik olması önem taşımamaktadır. Birlik uygunluk, egemenlik, değişkenlik ve zıtlık yolu ile sağlanmaktadır. Bu yollardan egemenlik ve değişkenlik yolu daha ilgi çekici tasarımların oluşmasını sağlamaktadır. Uygunluk yolunda tekrar, ardışık tekrar, koram ilkeleri, zıtlık yolunda zıtlık ilkeleri, egemenlik ve değişkenlik yolunda ise bunların yanı sıra egemenlik ve koram ilkeleri uygulanmaktadır (Civcir 2015).

Birlik kavramı parçaların bütünle olan ilişkisini tanımlar ve ilişkinin estetik olma gibi bir zorunluluğu olduğunu savunmaktadır. Birlik ilkesinin uygulanmasında birbirinden farklı biçimlerin ya da nesnelerin bir düzen içerisinde bütün oluşturmaları sağlanmaktadır (Atmaca 2014).

3.1.5. Diyarbakır İle İlgili Genel Bilgiler

Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin orta kısmında Mezopotamya'nın kuzeyinde yer almaktadır. Diyarbakır ilinin doğusunda Siirt, Batman, Muş; güneyinde

Mardin; batısında Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya; kuzeyinde Elazığ ve Bingöl illeri yer almaktadır (Şekil 3.21).

Şekil 3.21. Diyarbakır İl Haritası

URL 7: http://cografyaharita.com/haritalarim/4l_diyarbakir_ili_haritasi.png (Erişim Tarihi: 10.09.2019, 10:15)

Diyarbakır bünyesinde 17 ilçe, 12 belde, 242 mahalle, 846 köy 1302 mezra yer almaktadır. 17 ilçeden 4'ü (Kayapınar, Bağlar, Yenişehir, Sur) şehir merkezinde yer almaktadır.

Diyarbakır şehrinin 81 il içinde nüfus sıralamasında 12. sırada yer almaktadır. %71'lik şehirleşme oranıyla Türkiye ortalamasının altında yer alırken, yıllık nüfus artışı hızı açısından da Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır.

Diyarbakır şehir merkezi, kırsal kesimlerden büyük oranlarda göç almıştır. Kentsel nüfusun toplam nüfusa oranı 1970'lerden günümüze kadar artış göstermiştir. Diyarbakır Turizm Stratejisi ve Eylem Planı, (2011-2016) verilerine göre; kentsel nüfus; 1970 yılında %41'lik oranla 238.504, 1975 yılında %43'lük oranla 281.960, 1980 yılında %48'lik oranla 374.264, 1985 yılında %51'lik oranla 472.055, 1990 yılında %55'lik oranla 600.640, 2000 yılında %60'lık oranla 817.692 ve 2010 yılında %71'lik oranla 1.090.172 kişiye ulaşmıştır.

URL 8: http://www.diyarbakirturizmplatformu.org/stratejik_plan.pdf Erişim Tarihi: 14.08.2019, 14:30)

3.1.6. Diyarbakır' da Kent Gelişimi ve Konut Durumu

Diyarbakır şehri, Irak ile Anadolu, Mezopotamya ile Kafkasya'yı birbirine bağlayan ana yolların kesişim noktaları üzerine kurulmuş ve tarihsel birikimini somut bir şekilde günümüze kadar ulaştırabilmiş Türkiye'nin önemli şehirlerinden biridir.

Tarihi Diyarbakır şehrinin ilk olarak ne zaman kurulduğu net bir şekilde bilinmemektedir. Tarihçi ve arkeologlara göre kentin 5 bin senelik bir geçmişi olduğu düşünülmektedir. 16. yy' da Osmanlı egemenliğine geçen şehirde anıtsal yapılar sur içi kent dokusu içine yayılarak, şehrin strüktürünü belirleyen sokak ve mahallelerin oluşumunu sağlamıştır. Sur içi kent dokusunu belirleyen konutlar iklim, topoğrafya ve kullanıcı ihtiyaçlarıyla ortaya çıkmış ve özgünlüğünü 1940'lı yılların sonuna kadar koruyabilmiştir (Beysanoğlu 1992). 1940'lı yılların sonuna kadar sur dışında yerleşim birimleri bulunmazken, günümüzde ise yerleşim birimleri sur dışında kuzey kuzeybatı ve batı yönlerine doğru bir yay içinde gelişimine devam etmiştir (Şekil 3.22).

Şekil 3.22. a)Diyarbakır Sur içi(1939) b)Diyarbakır Sur içi ve çevresi(2019)

(Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Arşivi, Google Earth Görüntüsü Erişim Tarihi :14.07.2019, 15:20)

Diyarbakır'da sur dışına çıkmanın ilk hareketleri 1869-1875 yılları arasında askeri amaçlı olup, orduya ait ilk kışlaların inşası ile başlamıştır (Arslan 1991). 1940'lı yıllara kadar şehir nüfusunun tamamı sur içinde yaşamakta olup, sur dışına doğru yeni yerleşim dokusunun oluşumuna dair bir girişim söz konusu olmamıştır (Sami 1991).

Cumhuriyet sonrası senelerde Türkiye'nin yeni yapılanma sürecine girmiş olması Diyarbakır şehrinde asker ve memur nüfusunun çoğalmasına neden olmuştur (Arslan 1991). Sur içindeki konutların artan nüfusu karşılamayacak durumda olması nüfusu sur dışına taşırma ihtiyacını doğurmuştur.

Diyarbakır şehrinde ilk imar hareketlerinin başlatılması, özellikle o zamanın şehircilik anlayışı içinde şehrin geleceğini belirleyecek gelişme alanlarının saptanması ve dolayısıyla sur içinin yapısal değişimlere uğraması 1930-1945 yılları arasında yapılan imar hareketlerine dayanmaktadır (Beysanoğlu 1963).

1950'den sonra ülkemizde yaşanan kentsel değişim, etkisini zamanla ülkenin her yerinde göstermeye başlamıştır. Bu tarihlere kadar sur içiyle sınırlanan Diyarbakır daha sonrasında şehrin fiziksel olarak büyümesiyle sur dışına taşınarak yeni yerleşim bölgeleri oluşmasını sağlamıştır. Bunun sonucu olarak şehirde artan nüfusu barındırmakta, mekânsal yetersizliklerin oluşması ve yeni iş olanaklarının sağladığı istihdam, sur dışında yeni bölgelerin iskâna açılmasını zorunlu kılmıştır. Şehrin sur dışındaki alanlarda, büyümesiyle başlayan imarlaşma süreci içerisinde, imara açılan yerleşmelerde, 2-3 ya da 4-5 katlı konutların yapımına izin verilmiştir (Sami 1998).

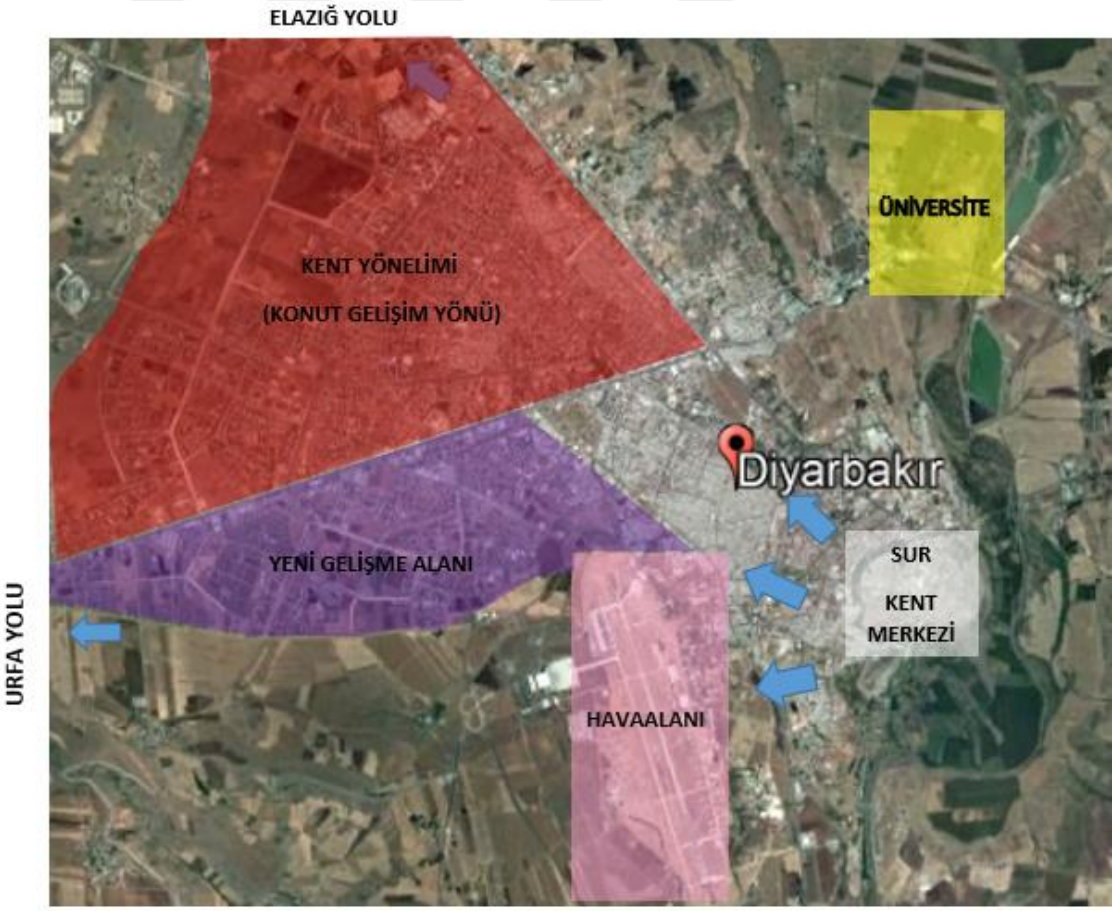
Diyarbakır'da Sur dışına taşınmaya başlayan nüfus ilk olarak Yenişehir bölgesinde toplanmıştır. Daha sonrasında ise Bağlar ve Kayapınar bölgesinde yoğunluk göstermiştir. Şehrin günümüzdeki gelişimine bakacak olursak daha çok batı ve kuzeybatı yönlerinde geliştiğini gözlemlemekteyiz.

1970'lerin başından itibaren kentteki pek çok yer mevzi imar planlarıyla yerleşmeye açılmıştır. Bölgede yüksek rant oluşumu, kira gelirlerinin artması, banka kredilerinin sağladığı kolaylıklar, ticaretin doğurduğu yüksek gelir grubu, geniş toprak sahiplerinin kentte oturma eğilimlerinin hızlanması gibi sebeplerle önemli bölgeler beton yığınları haline gelmiştir. Diyarbakır, Ankara ve İstanbul gibi büyük kentlerimize oranla az nüfuslu bir kent olmasına rağmen, konut ve arsa uygulamalarının kontrol edilmemesi gibi önemli bir sorunla karşı karşıya kalınmıştır (Anonim 1996).

Diyarbakır'da 1980'li ve 1990'lı yıllarda nüfus hızla artmıştır. 1980'li ve 1990'lı yıllarda yaşanan iç göçler ile nüfusun hızla artması hızlı yapı üretme isteği, beraberinde kaçak yapılaşma ve gecekondulaşmayı da yaygın bir yöntem haline getirmiştir. Diyarbakır'da yaşanan yasal olmayan yapılaşmanın önemli bir bölümünü kendi arsası üzerine ruhsatsız şekilde, imar planına aykırı olarak inşa edilen yarı-gecekondular oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra gerek başka şahıslara ait gerekse de belediye ve hazine arazileri üzerinde inşa edilmiş pek çok gecekondu ve apartman bulunmaktadır (Rıfkı 1990).

Günümüzde pek çok modern yapıya ev sahipliği yapan Diyarbakır sürekli göç alan bir il olmuştur. Aynı zamanda nüfusunun %60'ından fazlası kentsel alanda yaşamlarını devam ettirmektedirler. Bir yandan batı metropollere yoğun göç veren Diyarbakır ili diğer yandan da kendi alt bölgesinde yer alan kırsal bölgelerden göç almaktadır. Kentin nüfusunun artmasıyla birlikte zaman içinde yeni konut alanlarına ihtiyaç duyulmuş ve kent batı yönünde ciddi bir konut gelişimi göstermeye başlamıştır. Bu gelişim günümüzde de hala devam etmektedir.

Diyarbakır ilinin yeni oluşturulan yerleşim alanları, şehrin kuzey ve batı yönlerinde yer alan karayolları aksı ve bu akslar arasında kalan boşlukları dolduran bölgelerde gelişme eğilimi göstermiştir. Kayapınar ilçesi sınırlarına giren ve şehrin ana konut gelişim bölgesi olarak tanımlayabileceğimiz bu bölgede özellikle son 10-15 yıllık zaman diliminde genellikle 8-10 katlı ayrık düzende tek yapı ya da site şeklinde birkaç bloktan oluşan bir yerleşim şeklinde tasarlanmaktadır (Şekil 3.23).

Şekil 3.23. Diyarbakır'daki konut gelişim yönü (Kaya 2018)

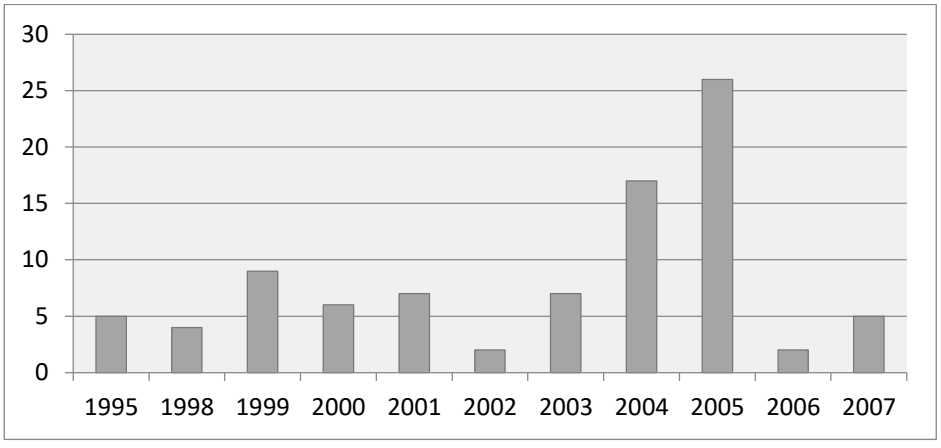
3.2. Materyal

3.2.1. Çalışma Alanı: Diclekent Bulvarı

Çalışma alanı olarak seçilen Diclekent Bulvarı son 25 yılda imara açılan bir bölgedir. Diyarbakır'da yeni yerleşim bölgelerinden biri olan Diclekent Bulvarı Kayapınar Belediyesi sınırları içerisinde yer alıp Urfa yolu ile Elazığ yolu arasında geçiş konumunda bulunmaktadır. Kayapınar beldesinin ilk yerleşim bölgesi Peyas köyüdür. 1991 yılında Peyas köyü beldeye dönüştürülmüştür.

Belediyenin kurulduğu 1991 yılında belde nüfusu resmi rakamlarla 3 bin iken, 1994 yılında 20 bin, 1997 yılında 42 bin, 2000 yılı nüfus sayımında 68 bin olduğu belirlenmiştir. Son on beş yılda yoğun göç almaktadır. Bu nüfus artışı, paralel olarak Diclekent Bulvarı ve Kayapınar genelinde artan bir inşaat potansiyelini beraberinde getirmektedir.

Diclekent Bulvarı'nda ana caddenin sağında ve solundaki parsellerde resmi kayıtlara göre ilk konut yapılaşması 1995 yılında yapılan 5 blokluk Güneydoğu yapı koop. ile başlamıştır. 1998 yılında 4, 1999 yılında 9, 2000 yılında 6, 2001 yılında 7, 2002 yılında 2, 2003 yılında 7, 2004 yılında 17, 2005 yılında 26, 2006 yılında 2, 2007 yılında 5 blok olmak üzere 90 blok ruhsatlı olarak inşa edilmiştir. Ruhsatsız olarak inşa edilmiş olan 19 blok bulunmaktadır. Rakamlardan da anlaşılacağı gibi 1995 yılında başlayan konut yapılaşma günümüzde çok büyük bir artış göstermiştir (Yakut 2008) (Şekil 3.24).

Şekil 3.24. Diclekent Bulvarı yıllara göre konut sayıları

Diclekent Bulvarı'nda ilk yerleşimin olduğu zamanlarda yani 1995 yılında yapılan ilk konutlar zemin+5 katlı iken zaman içinde değişime uğramış daha çok katlı konut blokları yapılmıştır. Tekli bloklar halinde başlayan yapılaşma daha sonraki dönemlerde yerini çok bloklu sitelere bırakmıştır(Şekil 3.25).

Şekil 3.25. Diyarbakır Diclekent Bulvarı vaziyet planı

Çalışma, Diclekent Bulvarı üzerinde bulunan 45 konut cephesi üzerinde yapılmıştır. Belirlenen örnekler Diyarbakır'ın yerleşme potansiyelinin yoğun olduğu parsellerde bulunan konut cepheleri olmuştur. Seçilen konut cepheleri genellikle zemin+7, zemin+8, zemin+10, zemin+11 katlı olup zemin kat genellikle ticari alan olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.26) (Bakınız Ek 1).

Şekil 3.26. Diyarbakır Diclekent Bulvarı google earth görüntüsü(2019)

3.2.2. Çalışma Alanı: Mahabad Bulvarı

Çalışma alanı olarak seçilen Mahabad Bulvarı, 75 metre genişliğinde ve 5.5 km uzunluğunda şehrin batı kısmında gelişen Diyarbakır'ın yeni bulvarlarından biridir. Türkiye'nin en geniş bulvarı özelliğini taşımaktadır(Şekil 3.27).

Şekil 3.27. Diyarbakır Mahabad Bulvarı vaziyet planı

Çalışma, Mahabad Bulvarı üzerinde bulunan 22 konut cephesi üzerinde yapılmıştır. Belirlenen örnekler Diyarbakır'ın yerleşme potansiyelinin yoğun olduğu parsellerde bulunan konut cepheleri olmuştur. Seçilen konut cepheleri genellikle zemin+10, zemin+11, zemin+12, zemin+13 katlı olup zemin kat genellikle ticari alan olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.28) (Bakınız Ek 2).

Şekil 3.28. Diyarbakır Mahabad Bulvarı google earth görüntüsü (2019)

3.2.3. Çalışma Alanı: Şanlıurfa Bulvarı

Çalışma, Şanlıurfa Bulvarı üzerinde bulunan 17 konut cephesi üzerinde yapılmıştır. Belirlenen örnekler Diyarbakır'ın yerleşme potansiyelinin yoğun olduğu parsellerde bulunan konut cepheleri olmuştur. Seçilen konut cepheleri genellikle zemin+7 ve zemin+8 katlı olup zemin kat genellikle ticari alan olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.29 - Şekil 3.30) (Bakınız Ek 3).

Şekil 3.29. Diyarbakır Şanlıurfa Bulvarı vaziyet planı

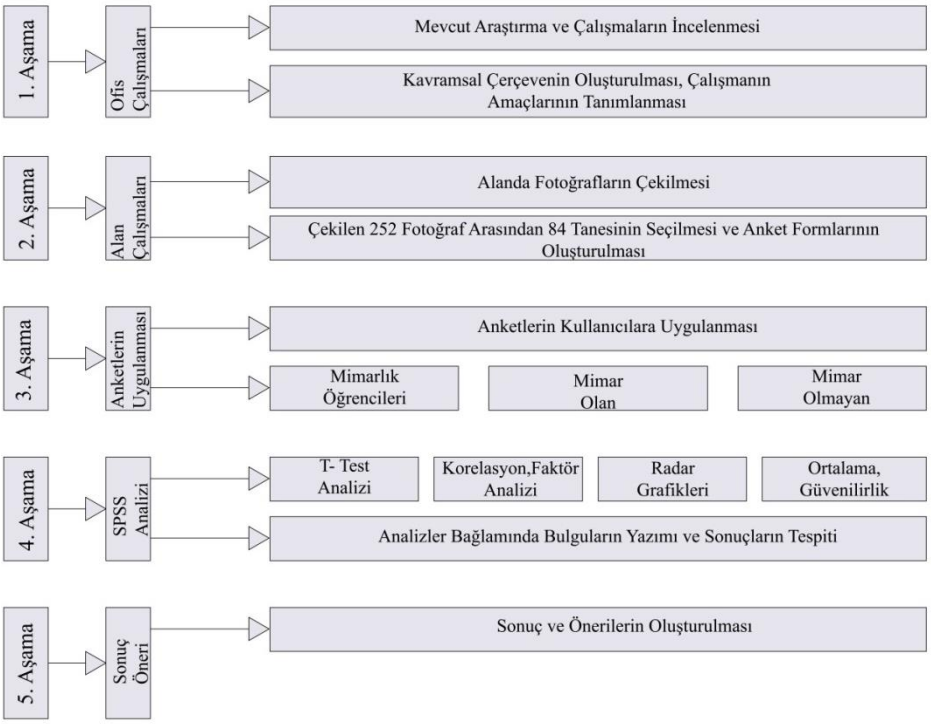

Şekil 3.30. Diyarbakır Şanlıurfa Bulvarı google earth görüntüsü (2019)

3.3. Metot

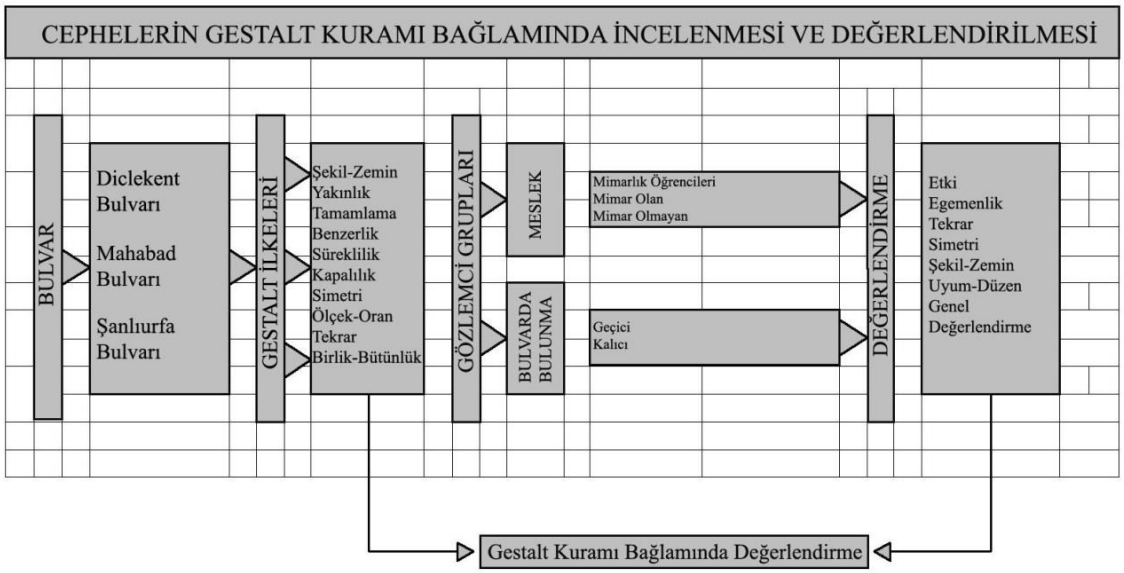
Çalışma, Diyarbakır ilinde yer alan Diclekent Bulvarı, Mahabad Bulvarı ve Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan konut cepheleri üzerinde yapılmıştır. İlgili alan çalışmasının yapılabilmesi için ilk aşamada, Diyarbakır ilinde bulunan ana arter şeklindeki bulvarların tümü incelenmiş söz konusu bulvarlarda yerleşim potansiyelinin yoğun olduğu bölgeler belirlenmiş, yapılan görüşmeler ve incelemeler bağlamında söz konusu 3 bulvar çalışma alanı olarak belirlenmiştir.

Belirlenen örnekler; literatür taraması ve fotoğraflama aşamaları sürecinden geçerek seçilmiştir. Seçim öncesinde (literatür tarama ve yerinde yapılan tespitler sırasında) çok sayıda bulvar örneği incelenmiş ancak çalışmayı sınırlamak amacıyla örnekler arasında eleme yapılarak kıyaslama yapılabileceği düşünülen yerleşim potansiyeli yoğun olan Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları'nda bulunan konut cepheleri seçilmiştir. Bu doğrultuda Diclekent Bulvarı'nda 45 bina, Mahabad Bulvarı'nda 22 bina ve Şanlıurfa Bulvarı' nda 17 binanın cephe örnekleri incelenmiştir. Çalışma ofis çalışmaları, alan çalışmaları, anketlerin uygulanması, SPSS programı ile yapılan analiz çalışmaları ve sonuçların değerlendirilmesi olmak üzere 5 aşamada yürütülmüştür (Şekil 3.31).

Şekil 3.31. Çalışmanın Akış Şeması

Çalışmanın kapsamında, çalışma amacı çerçevesinde seçilen bulvarlardaki cephelerin Gestalt Kuramı bağlamında sorgulanan ilkeleri, gözlemci gruplarının öznel değerlendirmeleri bağlamında incelenmiştir (Şekil 3.32).

Şekil 3.32. Seçilen bulvarlardaki bina cephelerinin Gestalt ilkeleri bağlamında incelenmesi ve değerlendirme aşamaları

Çalışmada öncelikli olarak literatür taraması ile kavramsal çerçeve oluşturulması ve anketlerin hazırlanması gibi ofis çalışmaları tamamlanmıştır. Daha sonra anketler için gerekli olan fotoğrafların çekimine başlanmıştır. Bu aşamada Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları'nda toplam 252 fotoğraf çekilmiştir. Fotoğraflar, 10-160 mm. F/3.5-5.6 odak açıklığına sahip bir lens takılı olan Dijital Tek Lensli Yansıtmalı Kamera (DSLR) yardımıyla, 350 dpi., 20 megapiksel çözünürlüklü olarak çekilmiştir. Fotoğrafların tamamı 27-28-29 Mart 2019 tarihinde saat 10 ile 18 saatleri arasında, havanın açık ve güneşli olduğu bir periyotta çekilmiştir.

Anket soruları bina cephelerine ait fotoğraflarla birlikte Gestalt Kuramı' nın şekil-zemin, yakınlık, benzerlik, devamlılık, tamamlama, kapalılık, ölçek-oran, egemenlik, tekrar ve simetri ilkelerinin kullanıcı üzerindeki algısını sorgulayacak şekilde hazırlanmıştır. Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları üzerinde bulunan konut yapıları seçilirken, yerleşim potansiyelinin yoğun olduğu parsellerde bulunan konutlar tercih edilmiştir.

Çalışma alanları olan Diyarbakır merkezde bulunan Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları'nda bulunan çalışma için seçilen binalarda bulunan her konutta ortalama 4 kişi yaşadığı varsayılarak her bulvar için evren büyüklüğü 5000 olarak kabul edilmiştir. Örneklem büyüklüğünün saptanmasında amaçlı tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada anket sayısını belirlemek için Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2007)'da belirtilen örneklem büyüklüğü tablosu dikkate alınmıştır. Yapılacak olan anket sayısının saptanmasında α=0, 10 (standart hata) için ±0,05 örnekleme hatası ile evren büyüklüğü 5000 ve üzerindeki nüfus için öngörülen en az 94 denek sayısı temel alınmış ve Diclekent Bulvarı'nda 108, Mahabad Bulvarı'nda 106 ve Şanlıurfa Bulvarı'nda 101 katılımcıyla anket gerçekleştirilmiştir. 94 sayısı temel alınsa da ofis çalışmaları sırasında eksik anket olmaması için fazladan anket yapılmış ve daha sonra bu anketlerden uygun olanlar çalışmaya dahil edilmiştir. Sonuç olarak anket çalışmasında; örneklem büyüklüğü olarak 315 adet anket yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır.

Aynı zamanda Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde okuyan ve bununla birlikte kullanıcı olan mimarlık öğrencilerine, mimar olan ve mimar olmayan kullanıcılara uygulanmıştır. Anketin mimarlık öğrencilerine ve mimar olan kullanıcılara uygulanma sebebi kullanıcı olarak tasarım eğitimi almış olan ve olmayan kişilerin

görsel algısındaki farkı test etmek olmuştur. Anket sonucunda istatistiğe dayalı bir sonuç oluşturulmuştur. Bu kapsamda SPPS (Statistical Package for the Social Sciences) programından yararlanılmıştır. İstatistiksel analizlere dayanarak bulvarlarda bulunan cephelerin algı üzerindeki farkları test edilmiştir. Kullanıcının Gestalt Kuramı' nın yapı cephelerinin algılanmasında hangi özelliklerini daha çok tercih ettiği belirlenmiştir.

Seçilen binaların resimlerinin yer aldığı anket çalışmasında her bir bulvarda bulunan binalar için ayrı ayrı anket uygulanmıştır. Anket çalışmasında kullanıcının yapıyla ilgili olarak görsel bağlamda yapının kendileri üzerinde uyandırdığı etkiyi seçilen sıfat çiftlerini puanlayarak değerlendirmeleri istenmiştir. Dolayısıyla niteliklerin hangisinin nasıl ve ne derecede etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar sıfat çiftleri bağlamında değerlendirilmiş ve bulgular yorumlanarak sonuç ve öneriler oluşturulmuştur. Bununla birlikte her bir bulvarda gözlemciden en çok beğendiği binayı belirtmesi ve belirtmiş olduğu bu binayı Gestalt ilkeleri bağlamında değerlendirmesi istenmiştir. Bu değişkenlerden elde edilen bulgular Gestalt Kuramı'nın beğeniye etkisiyle bunu sıfat olarak nasıl tanımladığını betimlemeye yardımcı olmuştur.

Anket uygulandıktan sonra ölçme aracını oluşturan ifadelerin birbirleriyle tutarlılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. T test yardımıyla algı; cinsiyet, yaş, meslek grubu ve bulunma durumuna göre değerlendirilmiş hangi sıfatların baskın olduğu belirlenmiştir. Korelasyon analizi sıfat çiftleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Faktör analiziyle bina cephelerine yönelik kullanıcıların belirttikleri beğeni puanları arasında hipotetik ilişkileri çözümleyebilmek ve mümkün olduğunca bina cephesini en az değişkenle açıklayabilmek için bina cepheleri kategorilendirme işlemine tabii tutulmuştur. Son olarak da bulvarlarda en çok beğenilen bina cephesine ilişkin Gestalt Kuramı' na ait ilkelerden hangisinin ortak olduğu belirlenerek yeni tasarımlara yönelik sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde anket verilerinin istatistiksel analiz sonuçlarının genel değerlendirmesi yapılmıştır. İlk olarak anket katılımcılarının demografik özellikleri betimlenmiş, ardından bina cephelerine yönelik tercihlerine ilişkin analizlere yer verilmiştir. Analiz bulguları açıklandıktan sonra literatürdeki yeri ve çalışma için önemi betimlenmeye çalışılmıştır.

4.1. Demografik Bilgilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada ele alınan demografik değişkenler yaş, cinsiyet, meslek grubu ve eğitim durumudur. Bu değişkenlerin yanı sıra katılımcıların söz konusu bulvarlarda geçici mi yoksa kalıcı mı olduğunu belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen cevaplar bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Diclekent Bulvarı'nda anket yapılan 108 kişinin;
55'i kadın 53'ü erkek,
77'si 18-30 yaş arası, 28'i 31-50 yaş arası, 3'ü de 50 yaş ve üzeri,
50'si mimarlık öğrencisi, 5'i mimar ve 53'ü diğer meslek gruplarından,
13'ü lise ve altı, 95'i yüksekokul ve üzeridir.
47'si geçici, 61'i kalıcıdır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Demografik değişkenlere ilişkin istatistikler- ***Diclekent Bulvarı***

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet:	Kadın	55	50,9
	Erkek	53	49,1
	Toplam	108	100,0
Yaş:	18-30	77	71,3
	31-50	28	25,9
	50+	3	2,8
	Toplam	108	100,0
Meslek:	Mimarlık Öğrencisi	50	46,3
	Mimar	5	4,6
	Mimar olmayan	53	49,1
	Toplam	108	100,0
Eğitim Durumu:	Orta Öğretim	13	12,03
	Üniversite	95	87,97
	Toplam	108	100,0
Diclekent Bulvarı'nda Bulunma Durumu:	Geçici	47	43,51
	Kalıcı	61	56,49
	Toplam	108	100,0

Mahabad Bulvarı'nda anket yapılan 101 kişinin;

58'i kadın 43'ü erkek,

86'sı 18-30 yaş arası, 13'ü 31-50 yaş arası, 2'si de 50 yaş ve üzeri,

61'i mimarlık öğrencisi, 3'ü mimar ve 37'si diğer meslek gruplarından,

10'u lise ve altı, 91'i yüksekokul ve üzeridir.

49'u geçici, 52'si kalıcıdır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Demografik değişkenlere ilişkin istatistikler- ***Mahabad Bulvarı***

		Frekans	**Yüzde (%)**
Cinsiyet:	Kadın	43	42,6
	Erkek	58	57,4
	Toplam	101	100,0
Yaş:	18-30	86	85,1
	31-50	13	12,9
	50+	2	2,0
	Toplam	101	100,0
Meslek:	Mimarlık Öğrencisi	61	60,4
	Mimar	3	3,0
	Mimar olmayan	37	36,6
	Toplam	101	100,0
Eğitim durumu:	Orta Öğretim	10	10,1
	Üniversite	91	89,9
	Toplam	101	100,0
Mahabad Bulvarı'nda Bulunma Durumu:	Geçici	49	48,5
	Kalıcı	52	51,5
	Toplam	101	100,0

Şanlıurfa Bulvarı'nda anket yapılan 106 kişinin;

55'i kadın 51'i erkek,

88'i 18-30 yaş arası, 18'i 31-50 yaş arası,

56'sı mimarlık öğrencisi, 10'u mimar ve 40'ı diğer meslek gruplarından,

9'u lise ve altı, 97'si yüksekokul ve üzeridir.

51'i geçici, 55'i kalıcıdır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Demografik değişkenlere ilişkin istatistikler- ***Şanlıurfa Bulvarı***

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet:	Kadın	55	51,9
	Erkek	51	48,1
	Toplam	106	100,0
Yaş:	18-30	88	83,0
	31-50	18	17,0
	Toplam	106	100,0
Meslek:	Mimarlık Öğrencisi	56	52,83
	Mimar	10	9,43
	Mimar olmayan	40	37,73
	Toplam	106	100,0
Eğitim Durumu:	Orta Öğretim	9	8,5
	Üniversite	97	91,5
	Toplam	106	100,0
Şanlıurfa Bulvarı'nda Bulunma Durumu:	Geçici	51	48,1
	Kalıcı	55	51,9
	Toplam	106	100,0

4.2. Anlamsal Farklılaşma Ölçeğinde Elde Edilen Verilerin Analizi

Çalışmada kullanılan anlamsal farklılaşma ölçeğini oluşturan sıfat çiftleri *sade-karmaşık*, *ilgi çekici-sıkıcı*, *dinamik-durağan*, *simetrik-asimetrik*, *düzenli-düzensiz*, *orantılı-orantısız* ve *etkileyici-monoton* şeklindedir. Bu sıfat çiftlerine ek olarak çalışmada *genel beğeni* de sorgulanmıştır. Böylece kullanıcıların cepheler üzerinde Gestalt Kuramı' nın hangi parametrelerini tercih ettiği tespit edilmiştir.

4.2.1. Sıfat Çiftlerinin Güvenilirliği

Güvenilirlik analizi, bir ölçekte yer alan maddeler arasındaki iç tutarlılığı ölçer ve bu maddeler arasındaki ilişkiler hakkında bilgi sunar. Güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır. Soru grupları için en yaygın kullanılan içsel güvenilirlik indeksi Cronbach Alpha'dır. Cronbach Alpha güvenilirlik analizi Lee Cronbach tarafından 1951 yılında ortaya atılmış bir analiz türüdür. Likert tipli ölçeklerde kullanılması uygun bir iç tutarlılık analizidir (İlker & Kan 2004). Cronbach Alpha değeri 0-0,40 arasında güvenilir değil, 0,40-0,60 arasında düşük güvenilirlikte, 0,60-0,80 arasında oldukça güvenilir 0,80-1,00 arasında ise yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir (Reha 2013).

Çalışmada kullanılan anlamsal farklılaşma ölçeği içerisinde 7 sıfat çifti yer almaktadır. Diclekent Bulvarı'ndaki katılımcıların 45 konut cephesini, Mahabad

Bulvarı'ndaki katılımcıların 22 konut cephesini ve Şanlıurfa Bulvarı'ndaki katılımcıların ise 17 konut cephesini bu 7 sıfat çiftini dikkate alarak değerlendirmeleri ayrıca her bir konut için genel beğeni düzeylerini ifade etmeleri istenmiştir. Her bir sıfat çifti ve genel beğeni düzeyi, 1 en düşük katılım düzeyini ve 5 en yüksek katılım düzeyini göstermek üzere, 5'li likert ölçekle ölçülmektedir. Örneğin sade-karmaşık sıfat çifti için kategoriler 1=Tamamen karmaşık, 2=Karmaşık, 3=Ne sade ne karmaşık, 4=Sade ve 5=Tamamen sade şeklindedir.

Diclekent Bulvarı'nda hem her bir sıfat çiftinin en az 0,951 en çok 0,963 olduğu hem de genel olarak anlamsal farklılaşma ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0,989 olduğu çıkmıştır. Bu değerin 0,80-1,00 arasında olduğundan güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Sıfat çiftleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları- ***Diclekent Bulvarı***

	Sıfat çiftlerinin güvenilirliği	**Ölçeğin güvenilirliği**
Sade-karmaşık	0,955	
İlgi çekici-sıkıcı	0,952	
Dinamik-durağan	0,951	
Simetrik-asimetrik	0,961	0,989
Düzenli-düzensiz	0,963	
Orantılı-orantısız	0,962	
Etkileyici-monoton	0,963	

Mahabad Bulvarı'nda hem her bir sıfat çiftinin en az 0,914 en çok 0,944 olduğu hem de genel olarak anlamsal farklılaşma ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0,986 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu değerin 0,80-1,00 arasında olduğundan güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Sıfat çiftleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları- ***Mahabad Bulvarı***

	Sıfat çiftlerinin güvenilirliği	**Ölçeğin güvenilirliği**
Sade-karmaşık	0,914	
İlgi çekici-sıkıcı	0,926	
Dinamik-durağan	0,920	
Simetrik-asimetrik	0,943	0,986
Düzenli-düzensiz	0,944	
Orantılı-orantısız	0,932	
Etkileyici-monoton	0,926	

Şanlıurfa Bulvarı'nda hem her bir sıfat çiftinin en az 0,816 en çok 0,934 olduğu hem de genel olarak anlamsal farklılaşma ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0,965

olduğu ortaya çıkmıştır. Bu değerin 0,80-1,00 arasında olduğundan güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Sıfat çiftleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları- ***Şanlıurfa Bulvarı***

	Sıfat çiftlerinin güvenilirliği	**Ölçeğin güvenilirliği**
Sade-karmaşık	0,905	
İlgi çekici-sıkıcı	0,847	
Dinamik-durağan	0,878	
Simetrik-asimetrik	0,931	0,965
Düzenli-düzensiz	0,934	
Orantılı-orantısız	0,927	
Etkileyici-monoton	0,816	

4.2.2. Sıfat Çiftlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

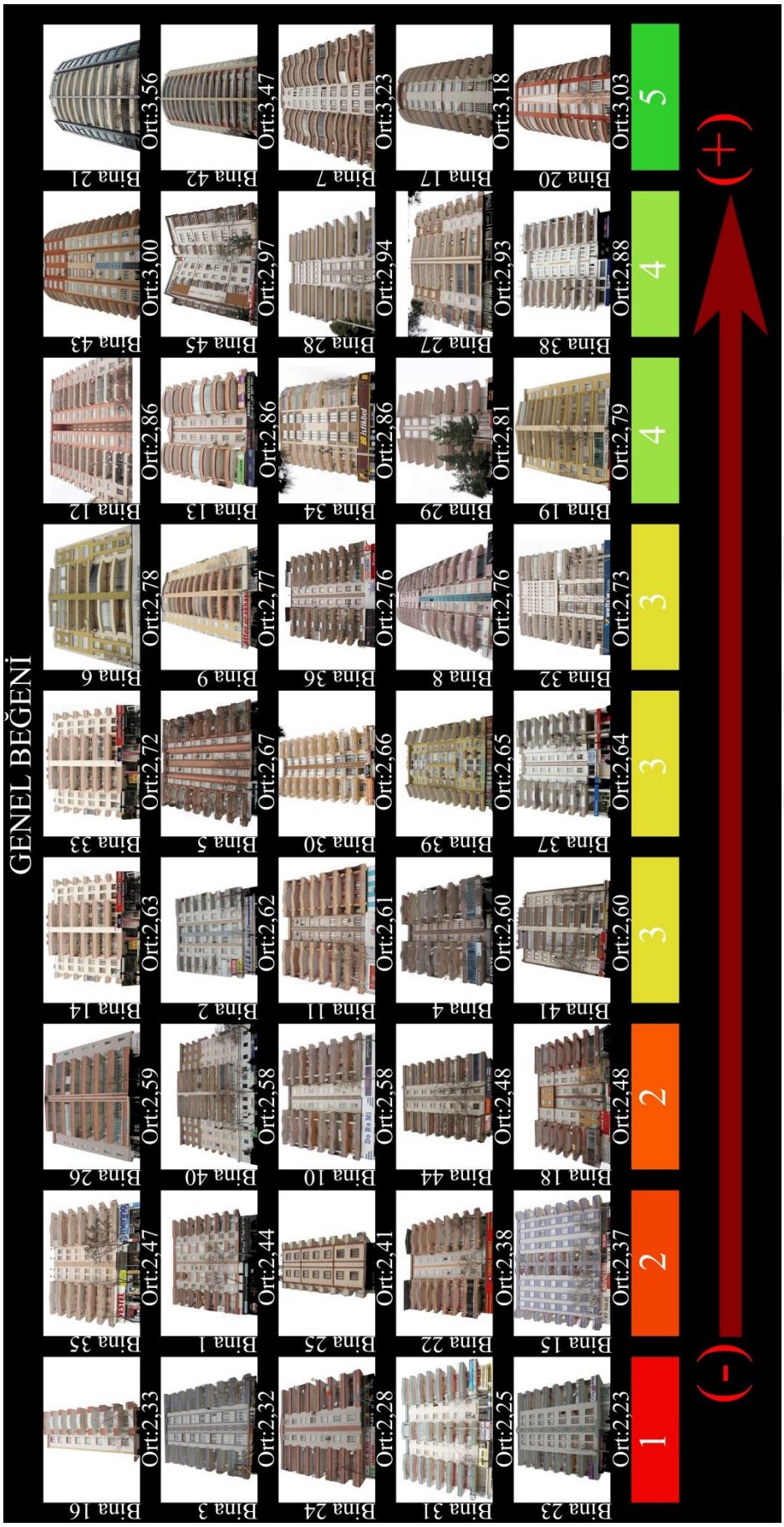
Diclekent Bulvarı'nda en sade bulunan binalar sırasıyla Bina 2 (ort.=3,56), Bina 23 (ort.=3,5) ve Bina 30 (ort.=3,47); en karmaşık bulunan binalar ise sırasıyla Bina 39 (ort.=2,41), Bina 18 (ort.=2,6) ve Bina 6 (ort.=2,64)'dır. En ilgi çekici bulunan binalar sırasıyla Bina 21 (ort.=3,65), Bina 42 (ort.=3,62) ve Bina 17 (ort.=3,38); en sıkıcı bulunan binalar ise sırasıyla Bina 1 (ort.=1,97), Bina 3 (ort.=2,21) ve Bina 24 (ort.=2,18)'tür.En dinamik bulunan binalar sırasıyla Bina 21 (ort.=3,59), Bina 42 (ort.=3,54) ve Bina 17 (ort.=3,52); en durağan bulunan binalar ise sırasıyla Bina 1 (ort.=2,05), Bina 23 (ort.=2,26) ve Bina 24 (ort.=2,4)'tür. En simetrik bulunan binalar sırasıyla Bina 21 ve Bina 42 (ort.=3,93), Bina 12 (ort.=3,78) ve Bina 2 ve Bina 17 (ort.=3,67); en asimetrik bulunan binalar ise sırasıyla Bina 16 (ort.=2,44), Bina 45 (ort.=2,73) ve Bina 39 (ort.=2,75)'dur. En düzenli bulunan binalar sırasıyla Bina 42 (ort.=3,84), Bina 21 (ort.=3,8) ve Bina 12 (ort.=3,75); en düzensiz bulunan binalar ise sırasıyla Bina 39 (ort.=2,59), Bina 16 (ort.=2,64) ve Bina 31 (ort.=2,82)'dir. En orantılı bulunan binalar sırasıyla Bina 21 (ort.=3,79), Bina 42 (ort.=3,77) ve Bina 1 ve Bina 12 (ort.=3,66); en orantısız bulunan binalar ise sırasıyla Bina 16 (ort.=2,53), Bina 31 (ort.=2,71) ve Bina 39 (ort.=2,85)'dur. En etkileyici bulunan binalar sırasıyla Bina 42 (ort.=3,42), Bina 21 (ort.=3,27) ve Bina 17 (ort.=3,23); en monoton bulunan binalar ise sırasıyla Bina 1 (ort.=1,86), Bina 23 (ort.=2,00) ve Bina 3 (ort.=2,03)'tür. Genel beğeni düzeyi en yüksek olan binaların sırasıyla Bina 21 (ort.=3,56), Bina 42 (ort.=3,47) ve Bina 7 (ort.=3,23); genel beğeni düzeyi en düşük olan binaların ise sırasıyla Bina 23 (ort.=2,23), Bina 31 (ort.=2,25) ve Bina 24 (ort.=2,28) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.7) (Şekil 4.1).

Çizelge 4. 7. Sıfat çiftlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler- ***Diclekent Bulvarı***

	Genel Beğeni		Sade-Karmaşık		İlgi Çekici-Sıkıcı		Dinamik-Durağan		Simetrik-Asimetrik		Düzenli-Düzensiz		Orantılı-Orantısız		Etkileyici-Monoton	
	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma
Bina 1	2.44	1.071	3.21	1.408	1.97	1.072	2.05	1.111	3.58	1.381	3.49	1.371	3.66	1.216	1.86	0.966
Bina 2	2.62	1.176	3.56	1.327	2.35	1.179	2.41	1.103	3.67	1.235	3.56	1.233	3.58	1.259	2.18	1.097
Bina 3	2.32	1.138	3.14	1.376	2.1	1.027	2.48	1.235	3.51	1.277	3.53	1.228	3.53	1.241	2.03	1.028
Bina 4	2.6	1.152	2.69	1.212	2.68	1.095	2.86	1.111	3.48	1.097	3.07	1.354	3.34	1.226	2.46	1.066
Bina 5	2.67	1.132	2.89	1.254	2.54	1.135	2.93	1.221	3.54	1.187	3.29	1.305	3.34	1.232	2.54	1.172
Bina 6	2.78	1.293	2.64	1.334	2.87	1.339	3.08	1.26	3.03	1.335	2.94	1.327	3.03	1.285	2.84	1.284
Bina 7	3.23	1.204	2.96	1.26	3.35	1.218	3.26	1.127	3.65	1.225	3.49	1.277	3.52	1.231	3.05	1.208
Bina 8	2.76	1.208	2.91	1.255	2.84	1.222	3	1.192	3.14	1.307	2.98	1.238	2.94	1.255	2.74	1.195
Bina 9	2.77	1.129	3.24	1.093	2.75	1.145	2.84	1.134	3.6	1.177	3.56	1.13	3.38	1.203	2.62	1.174
Bina 10	2.58	1.182	3.09	1.322	2.46	1.118	2.78	1.2	3.5	1.262	3.37	1.272	3.19	1.188	2.28	1.08
Bina 11	2.61	1.083	3.21	1.206	2.56	0.983	2.88	1.075	3.31	1.193	3.28	1.185	3.26	1.11	2.44	1.039
Bina 12	2.83	1.12	3.46	1.305	2.86	1.253	2.95	1.136	3.78	1.058	3.75	1.188	3.66	1.197	2.58	1.171
Bina 13	2.86	1.155	3.22	1.16	2.86	1.145	3.08	1.142	3.44	1.13	3.43	1.214	3.5	1.136	2.69	1.185
Bina 14	2.63	1.068	3.24	1.14	2.51	1.048	2.88	1.217	3.48	1.115	3.32	1.109	3.2	1.185	2.33	0.988
Bina 15	2.37	1.12	2.93	1.406	2.5	1.277	2.57	1.184	3.42	1.296	3.18	1.316	2.94	1.33	2.22	1.171
Bina 16	2.33	1.183	3.28	1.433	2.56	1.347	2.51	1.311	2.44	1.382	2.64	1.363	2.53	1.362	2.34	1.338
Bina 17	3.18	1.248	3.17	1.364	3.38	1.331	3.52	1.279	3.67	1.253	3.65	1.292	3.57	1.269	3.23	1.33
Bina 18	2.48	1.152	2.6	1.339	2.39	1.118	2.87	1.219	2.99	1.254	2.87	1.254	2.92	1.239	2.48	1.098
Bina 19	2.79	1.176	3.07	1.221	2.93	1.197	2.86	1.128	3.45	1.122	3.25	1.177	3.19	1.209	2.46	1.139
Bina 20	3.03	1.249	3.06	1.27	3.26	1.327	3.26	1.239	3.48	1.329	3.5	1.279	3.39	1.303	3	1.297
Bina 21	3.56	1.255	3.21	1.307	3.65	1.299	3.59	1.231	3.93	1.02	3.8	1.221	3.79	1.16	3.27	1.293
Bina 22	2.38	1.034	3.16	1.239	2.39	1.198	2.62	1.125	3.28	1.134	3.06	1.212	3.08	1.208	2.36	1.123
Bina 23	2.23	1.012	3.5	1.377	2.19	1.139	2.26	1.105	3.32	1.274	3.26	1.263	3.18	1.229	2	1.05
Bina 24	2.28	1.126	3.37	1.337	2.18	1.084	2.4	1.143	3.37	1.204	3.35	1.198	3.18	1.229	2.05	1.045
Bina 25	2.41	1.184	3.38	1.365	2.38	1.142	2.72	1.289	3.2	1.266	3.19	1.241	3.04	1.311	2.4	1.152
Bina 26	2.59	1.077	3.11	1.105	2.61	1.142	2.61	1.105	3.41	1.094	3.21	1.082	3.27	1.149	2.32	1.075
Bina 27	2.93	1.197	2.67	1.268	2.73	1.258	2.94	1.222	3.25	1.361	3.21	1.29	3.06	1.289	2.59	1.238
Bina 28	2.94	1.175	3.29	1.192	2.91	1.264	2.95	1.163	3.22	1.278	3.25	1.252	3.21	1.268	2.67	1.136
Bina 29	2.81	1.115	3.01	1.299	2.91	1.145	2.95	1.177	3.17	1.257	3.25	1.283	3.16	1.298	2.56	1.138
Bina 30	2.66	1.104	3.47	1.172	2.81	1.115	2.84	1.15	3.4	1.135	3.29	1.208	3.44	1.088	2.55	1.147
Bina 31	2.25	1.103	2.74	1.278	2.27	1.09	2.47	1.172	2.88	1.323	2.82	1.296	2.71	1.253	2.2	1.117
Bina 32	2.73	1.239	2.69	1.249	2.85	1.237	3.05	1.161	3.05	1.226	3.1	1.238	3.13	1.214	2.73	1.17
Bina 33	2.72	1.101	3.18	1.214	2.71	1.144	2.81	1.098	3.46	1.123	3.39	1.196	3.34	1.153	2.46	1.08
Bina 34	2.86	1.128	3.25	1.261	2.85	1.066	2.79	1.049	3.48	1.196	3.39	1.151	3.43	1.162	2.74	1.147
Bina 35	2.47	1.022	3.06	1.198	2.58	1.12	2.56	1.061	3.27	1.22	3.07	1.147	3.23	1.173	2.37	1.064

Çizelge 4.7. Sıfat Çiftlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler- ***Diclekent Bulvarı***(Devamı)

	Genel Beğeni		Sade-Karmaşık		İlgi Çekici-Sıkıcı		Dinamik-Durağan		Simetrik-Asimetrik		Düzenli-Düzensiz		Orantılı-Orantısız		Etkileyici-Monoton	
	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma
Bina 36	2.76	1.135	3.18	1.126	2.69	1.115	2.78	1.026	3.5	1.106	3.23	1.173	3.3	1.154	2.52	1.106
Bina 37	2.64	1.092	3.32	1.159	2.57	1.016	2.68	1.087	3.46	1.164	3.45	1.088	3.31	1.123	2.56	1.155
Bina 38	2.88	0.993	3.28	1.012	2.8	1.041	2.78	1.012	3.43	1.087	3.39	1.142	3.31	1.047	2.61	1.075
Bina 39	2.65	1.229	2.41	1.324	2.82	1.289	2.92	1.296	2.75	1.291	2.59	1.29	2.85	1.265	2.54	1.249
Bina 40	2.58	1.174	2.97	1.211	2.63	1.178	2.72	1.093	3.31	1.22	3.28	1.206	3.23	1.189	2.49	1.164
Bina 41	2.6	1.057	3.31	1.212	2.54	1.084	2.69	1.027	3.4	1.164	3.28	1.191	3.34	1.137	2.47	1.045
Bina 42	3.47	1.293	3.31	1.264	3.62	1.253	3.54	1.271	3.93	1.165	3.84	1.254	3.77	1.243	3.42	1.382
Bina 43	3	1.221	3	1.266	3.09	1.227	3.17	1.261	3.22	1.278	3.01	1.254	3.04	1.275	2.89	1.314
Bina 44	2.48	1.197	3.38	1.351	2.36	1.192	2.44	1.105	3.36	1.195	3.19	1.264	3.22	1.2	2.24	1.212
Bina 45	2.97	1.328	2.69	1.357	3.08	1.395	3.25	1.34	2.73	1.411	2.86	1.357	2.94	1.345	2.85	1.372

Şekil 4.1. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcıların beğenisine göre en yüksek ve en düşük puan alan binaların sıralanışı ve aldıkları ortalama puanlar

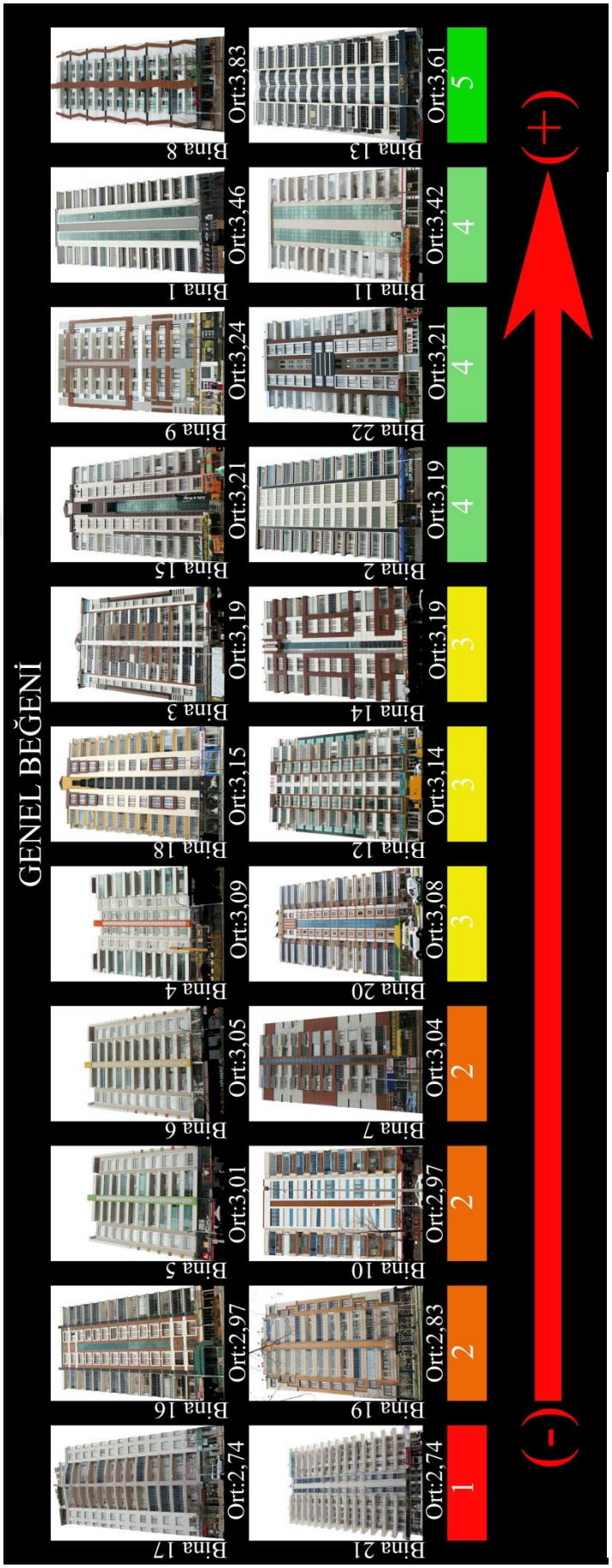
Mahabad Bulvarı için genel beğeni ve her bir sıfat çifti için elde edilen tanımlayıcı istatistikler (ortalama ve standart sapma değerleri) için aşağıda verilmiştir. Mahabad Bulvarı'nda en sade bulunan binalar sırasıyla Bina 2 (ort.=3,98), Bina 1 (ort.=3,72) ve Bina 6 (ort.=3,68); en karmaşık bulunan binalar ise sırasıyla Bina 7 (ort.=2,74), Bina 14 (ort.=2,79) ve Bina 12 (ort.=2,82)'dir. En ilgi çekici bulunan binalar sırasıyla Bina 8 (ort.=4,01), Bina 13 (ort.=3,7) ve Bina 1 (ort.=3,4); en sıkıcı bulunan binalar ise sırasıyla Bina 21 (ort.=2,64), Bina 17 (ort.=2,85) ve Bina 5 ve Bina 19 (ort.=2,91)'dur.

En dinamik bulunan binalar sırasıyla Bina 8 (ort.=3,95), Bina 13 (ort.=3,72) ve Bina 18 (ort.=3,43); en durağan bulunan binalar ise sırasıyla Bina 21 (ort.=2,76), Bina 17 (ort.=2,87) ve Bina 19 (ort.=3,02)'dur. En simetrik bulunan binalar sırasıyla Bina 1 (ort.=3,98), Bina 8 (ort.=3,96) ve Bina 13 (ort.=3,89); en asimetrik bulunan binalar ise sırasıyla Bina 19 (ort.=3,2), Bina 3 ve Bina 7 (ort.=3,26) ve Bina 9 (ort.=3,34)'dur. En düzenli bulunan binalar sırasıyla Bina 1 (ort.=4,03), Bina 2 (ort.=3,95) ve Bina 13 (ort.=3,87); en düzensiz bulunan binalar ise sırasıyla Bina 17 (ort.=3,26), Bina 9 (ort.=3,29) ve Bina 19 (ort.=3,3)'dur.

En orantılı bulunan binalar sırasıyla Bina 1 ve Bina 2 (ort.=3,91), Bina 13 (ort.=3,88) ve Bina 8 (ort.=3,8); en orantısız bulunan binalar ise sırasıyla Bina 19 (ort.=3,16), Bina 7 (ort.=3,17) ve Bina 17 (ort.=3,23)'dir. En etkileyici bulunan binalar sırasıyla Bina 1 (ort.=3,2), Bina 2 (ort.=2,96) ve Bina 13 (ort.=3,59); en monoton bulunan binalar ise sırasıyla Bina 19 (ort.=2,74), Bina 7 (ort.=2,91) ve Bina 17 (ort.=2,81)'dir. Genel beğeni düzeyi en yüksek olan binaların sırasıyla Bina 8 (ort.=3,83), Bina 13 (ort.=3,61) ve Bina 11 (ort.=3,46); genel beğeni düzeyi en düşük olan binaların ise sırasıyla Bina 17 ve Bina 21 (ort.=2,74), Bina 19 (ort.=2,83) ve Bina 10 ve Bina 16 (ort.=2,97) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.8) (Şekil 4.2).

Çizelge 4. 8. Sıfat çiftlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler- ***Mahabad Bulvarı***

	Genel Beğeni		Sade-Karmaşık		İlgi Çekici-Sıkıcı		Dinamik-Durağan		Simetrik-Asimetrik		Düzenli-Düzensiz		Orantılı-Orantısız		Etkileyici-Monoton	
	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma
Bina 1	3.46	1.128	3.72	1.138	3.4	1.119	3.23	1.252	3.98	1.152	4.03	1.024	3.91	1.158	3.2	1.225
Bina 2	3.19	1.118	3.98	0.98	3.14	1.181	3.11	1.165	3.88	1.107	3.95	1.081	3.91	1.059	2.96	1.288
Bina 3	3.19	1.259	2.92	1.323	3.27	1.23	3.35	1.036	3.26	1.314	3.36	1.337	3.34	1.179	3.07	1.217
Bina 4	3.09	1.104	3.25	1.272	3.1	1.124	3.11	1.168	3.58	1.191	3.58	1.185	3.47	1.267	2.93	1.202
Bina 5	3.01	1.153	3.36	1.185	2.91	1.083	3.05	1.126	3.53	1.171	3.55	1.14	3.42	1.107	2.93	1.235
Bina 6	3.05	0.983	3.68	1.048	3.11	1.18	3.22	1.188	3.68	1.14	3.61	1.205	3.6	1.175	3.08	1.197
Bina 7	3.04	1.203	2.74	1.33	3.13	1.222	3.23	1.139	3.26	1.307	3.3	1.308	3.17	1.201	2.91	1.25
Bina 8	3.83	1.17	2.99	1.321	4.01	1.1	3.95	1.099	3.96	1.199	3.75	1.252	3.8	1.214	3.71	1.26
Bina 9	3.24	1.065	3.02	1.183	3.29	1.166	3.3	1.176	3.34	1.241	3.29	1.194	3.37	1.152	3.22	1.188
Bina 10	2.97	1.168	3.24	1.264	3.18	1.26	3.11	1.166	3.54	1.136	3.48	1.221	3.44	1.135	3.05	1.236
Bina 11	3.42	1.148	3.67	1.209	3.36	1.221	3.18	1.178	3.79	1.131	3.78	1.154	3.74	1.119	3.18	1.135
Bina 12	3.14	1.184	2.82	1.291	3.3	1.171	3.36	1.124	3.76	1.088	3.55	1.175	3.67	1.096	3.23	1.199
Bina 13	3.61	1.163	3.41	1.15	3.7	1.179	3.72	1.147	3.89	1.171	3.87	1.16	3.88	1.089	3.59	1.21
Bina 14	3.19	1.167	2.79	1.32	3.39	1.227	3.42	1.187	3.54	1.172	3.4	1.231	3.43	1.174	3.25	1.184
Bina 15	3.21	1.16	3.03	1.159	3.29	1.134	3.29	1.108	3.36	1.154	3.35	1.117	3.33	1.184	3.08	1.222
Bina 16	2.97	1.147	3.1	1.136	3.01	1.162	3.25	1.09	3.5	1.045	3.41	1.111	3.34	1.134	2.85	1.161
Bina 17	2.74	1.054	3.07	1.233	2.85	1.228	2.87	1.181	3.47	1.171	3.26	1.186	3.23	1.24	2.81	1.181
Bina 18	3.15	1.087	3.1	1.204	3.33	1.161	3.43	1.169	3.49	1.173	3.51	1.18	3.56	1.099	3.21	1.16
Bina 19	2.83	1.079	2.97	1.195	2.91	1.123	3.02	1.149	3.2	1.273	3.3	1.221	3.16	1.111	2.74	1.101
Bina 20	3.08	1.066	2.95	1.284	3.02	1.119	3.18	1.099	3.41	1.133	3.48	1.18	3.43	1.174	2.98	1.183
Bina 21	2.74	1.148	3.21	1.431	2.64	1.221	2.76	1.207	3.47	1.3	3.47	1.322	3.5	1.293	2.61	1.241
Bina 22	3.21	1.154	3.19	1.146	3.39	1.029	3.37	1.16	3.62	1.162	3.65	1.123	3.47	1.196	3.14	1.217

Şekil 4.2. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcıların beğenisine göre en yüksek ve en düşük puan alan binaların sıralanışı ve aldıkları ortalama puanlar

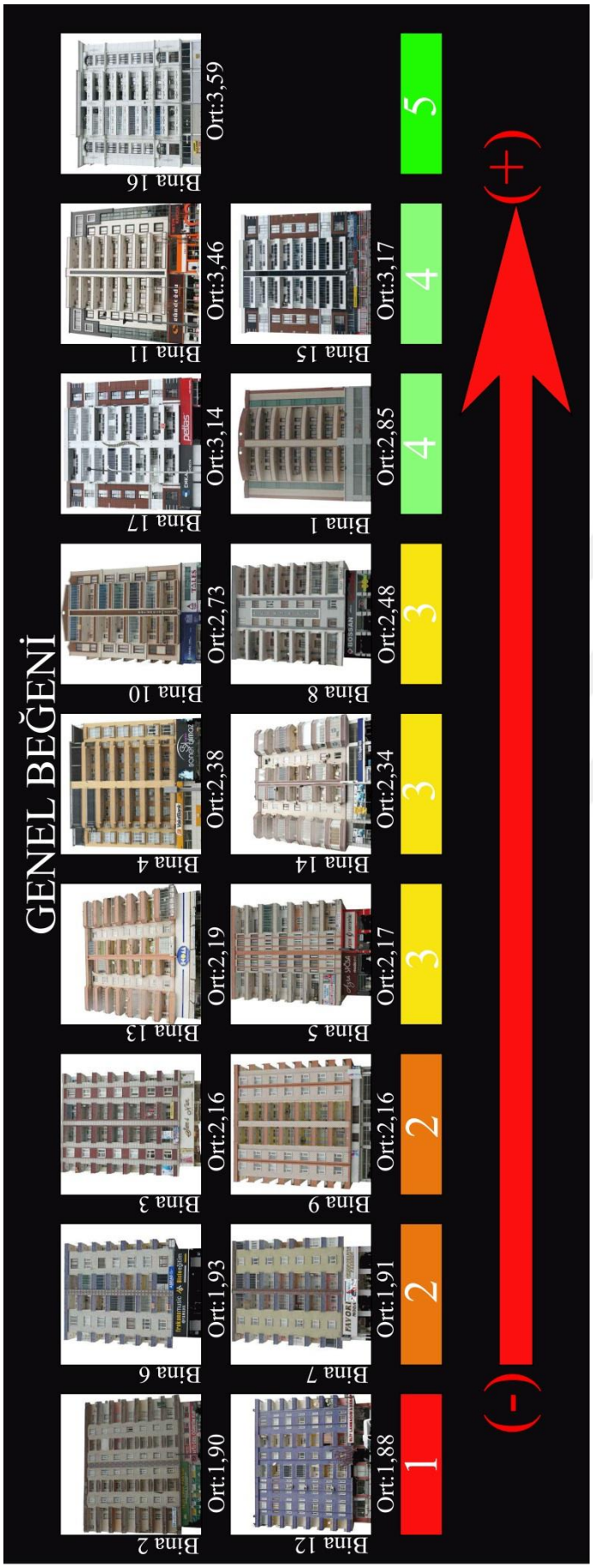
Şanlıurfa Bulvarı için genel beğeni ve her bir sıfat çifti için elde edilen tanımlayıcı istatistikler (ortalama ve standart sapma değerleri) aşağıda verilmiştir. En sade bulunan binalar sırasıyla Bina 16 (ort.=3,52), Bina 4 (ort.=3,42) ve Bina 1 (ort.=3,39); en karmaşık bulunan binalar ise sırasıyla Bina 12 (ort.=2,68), Bina 2 (ort.=2,73) ve Bina 5 (ort.=2,80)'tir. En ilgi çekici bulunan binalar sırasıyla Bina 16 (ort.=3,63), Bina 11 (ort.=3,54) ve Bina 15 (ort.=3,34); en sıkıcı bulunan binalar ise sırasıyla Bina 2 (ort.=1,85), Bina 12 (ort.=1,87) ve Bina 6 (ort.=1,92)'dır.

En dinamik bulunan binalar sırasıyla Bina 11 (ort.=3,49), Bina 16 (ort.=3,34) ve Bina 15 (ort.=3,28); en durağan bulunan binalar ise sırasıyla Bina 7 (ort.=1,99), Bina 2 (ort.=2,00) ve Bina 12 (ort.=2,02)'dir. En simetrik bulunan binalar sırasıyla Bina 1 ve Bina 16 (ort.=3,74), Bina 11 ve Bina 15 (ort.=3,64) ve Bina 4 (ort.=3,49); en asimetrik bulunan binalar ise sırasıyla Bina 12 (ort.=2,69), Bina 5 ve Bina 13 (ort.=3,01) ve Bina 7 (ort.=3,05)'dir. En düzenli bulunan binalar sırasıyla Bina 1 (ort.=3,77), Bina 16 (ort.=3,71) ve Bina 11 (ort.=3,63); en düzensiz bulunan binalar ise sırasıyla Bina 12 (ort.=2,58), Bina 5 (ort.=2,77) ve Bina 6 (ort.=2,95)'dır.

En orantılı bulunan binalar sırasıyla Bina 16 (ort.=3,73), Bina 11 (ort.=3,60) ve Bina 1 (ort.=3,58); en orantısız bulunan binalar ise sırasıyla Bina 12 (ort.=2,49), Bina 6 (ort.=2,82) ve Bina 13 (ort.=2,91)'tür. En etkileyici bulunan binalar sırasıyla Bina 11 (ort.=3,40), Bina 16 (ort.=3,32) ve Bina 15 (ort.=3,18); en monoton bulunan binalar ise sırasıyla Bina 2 (ort.=1,70), Bina 7 (ort.=1,71) ve Bina 6 (ort.=1,79)'dır. Genel beğeni düzeyi en yüksek olan binaların sırasıyla Bina 16 (ort.=3,59), Bina 11 (ort.=3,46) ve Bina 15 (ort.=3,15); genel beğeni düzeyi en düşük olan binaların ise sırasıyla Bina 12 (ort.=1,88), Bina 2 (ort.=1,90) ve Bina 7 (ort.=1,91) olduğu görülmektedir (Çizelge 4.9) (Şekil 4.3).

Çizelge 4. 9. Sıfat çiftlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler- ***Şanlurfa Bulvarı***

	Genel Beğeni		Sade-Karmaşık		İlgi Çekici-Sıkıcı		Dinamik-Durağan		Simetrik-Asimetrik		Düzenli-Düzensiz		Orantılı-Orantısız		Etkileyici-Monoton	
	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma	Ort.	Sdt. sapma
Bina 1	2,85	1,054	3,39	1,219	2,70	1,197	2,81	1,223	3,74	1,216	3,77	1,129	3,58	1,289	2,59	1,217
Bina 2	1,90	0,917	2,73	1,489	1,85	0,913	2,00	0,990	3,20	1,437	3,08	1,350	2,97	1,328	1,70	0,896
Bina 3	2,16	1,011	3,22	1,380	2,14	1,142	2,26	1,107	3,29	1,313	3,10	1,301	3,05	1,230	1,84	0,933
Bina 4	2,38	1,073	3,42	1,182	2,34	1,170	2,59	1,141	3,49	1,252	3,39	1,147	3,17	1,209	2,21	1,174
Bina 5	2,17	0,995	2,80	1,340	2,14	1,055	2,29	1,089	3,01	1,305	2,77	1,326	2,86	1,215	2,02	0,946
Bina 6	1,93	0,998	3,03	1,463	1,92	1,020	2,03	1,019	3,11	1,416	2,95	1,291	2,82	1,302	1,79	0,929
Bina 7	1,91	1,001	3,15	1,466	1,93	1,058	1,99	1,000	3,05	1,362	3,09	1,215	2,96	1,264	1,71	0,922
Bina 8	2,48	1,001	3,31	1,201	2,51	1,111	2,56	1,139	3,33	1,217	3,29	1,257	3,29	1,242	2,31	1,041
Bina 9	2,16	1,030	3,13	1,381	2,17	1,059	2,28	1,156	3,27	1,364	3,17	1,276	3,06	1,308	1,90	0,985
Bina 10	2,73	1,021	3,01	1,248	2,75	1,133	2,77	1,129	3,29	1,303	3,18	1,233	3,12	1,242	2,52	1,197
Bina 11	3,46	1,136	3,23	1,178	3,54	1,127	3,49	1,148	3,64	1,159	3,63	1,162	3,60	1,084	3,40	1,204
Bina 12	1,88	0,969	2,68	1,582	1,87	1,024	2,02	0,990	2,69	1,320	2,58	1,379	2,49	1,333	1,86	1,041
Bina 13	2,19	0,991	3,16	1,237	2,13	1,029	2,27	1,078	3,01	1,321	3,02	1,266	2,91	1,321	1,92	1,029
Bina 14	2,34	1,058	2,93	1,305	2,41	1,107	2,65	1,125	3,22	1,355	3,05	1,327	2,98	1,325	2,26	1,168
Bina 15	3,17	1,113	3,10	1,266	3,34	1,181	3,28	1,172	3,64	1,268	3,60	1,072	3,47	1,192	3,18	1,219
Bina 16	3,59	1,190	3,52	1,311	3,63	1,250	3,34	1,220	3,74	1,223	3,71	1,251	3,73	1,219	3,32	1,425
Bina 17	3,14	1,147	3,18	1,227	3,12	1,226	3,11	1,135	3,45	1,261	3,46	1,246	3,26	1,291	2,96	1,228

Şekil 4.3. Şanlıurfa Bulvarı'nda kullanıcıların beğenisine göre en yüksek ve en düşük puan alan binaların sıralanışı ve aldıkları ortalama puanlar

Katılımcıların verdikleri yanıtlara göre üç bulvar incelendiğinde Diclekent Bulvarı'nda en yüksek beğeni ve olumlu sıfatlar açısından bakıldığında Bina 1, Bina 13 ve Bina 21'in, en düşük beğeni ve olumsuz sıfatlar açısından bakıldığında ise Bina 19'un ön plana çıktığı görülmektedir. Mahabad Bulvarı'nda en yüksek beğeni ve olumlu sıfatlar açısından bakıldığında Bina 1 ve Bina 13'ün, en düşük beğeni ve olumsuz sıfatlar açısından bakıldığında ise Bina 19'un ön plana çıktığı görülmektedir. Şanlıurfa Bulvarı'nda Bina 16'nın yüksek beğeni, sadelik, ilgi çekicilik, dinamiklik, simetriklik, düzenlilik, orantılılık ve etkileyicilik özelliklerini bir arada taşıdığını söylemek mümkündür. Bina 12 ise düşük beğeni, karmaşıklık, sıkıcılık, durağanlık, asimetriklik, düzensizlik ve orantısızlık özelliklerini bir arada taşımaktadır.

4.2.3. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

"Cinsiyet" değişkeni kadın ve erkek olmak üzere iki kategoriye sahiptir. Genel beğeni ve her bir sıfat çifti bağımlı değişken olarak ele alınmış ve bağımlı değişkenlerin değerlerinin, cinsiyet değişkeninin kategorilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t-testi ile test edilmiştir. Bunun için elde edilen çıktılar yorumlanırken öncelikle, her bir değişken için;

H_0: Kategorilere göre bağımlı değişkenin değerlerinin varyansları eşittir.

H_1: Kategorilere göre bağımlı değişkenin değerlerinin varyansları eşit değildir.

hipotezi test edilecek, sonuca göre ise,

H_0: Kategorilere göre bağımlı değişkenin değerlerinin ortalamaları eşittir.

H_1: Kategorilere göre bağımlı değişkenin değerlerinin ortalamaları eşit değildir.

hipotezi sınanmıştır.

Diclekent Bulvarı için yalnızca simetrik-asimetrik sıfat çiftine ilişkin algı ortalamalarının cinsiyet kategorilerine göre farklılaştığı görülmektedir (t=2,071; p-değeri=0,041) (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Diclekent Bulvarı***

		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	D1	3.787	0.055	-0.549	79	0.585	-0.08981	0.16373	-0.41571	0.23609
	D2			-0.546	70.736	0.587	-0.08981	0.16439	-0.41761	0.23799
2	D1	0.436	0.511	0.994	93	0.323	0.15076	0.15164	-0.15037	0.45189
	D2			0.993	90.960	0.323	0.15076	0.15185	-0.15088	0.45239
3	D1	1.209	0.275	0.157	89	0.875	0.02207	0.14018	-0.25646	0.30060
	D2			0.156	81.393	0.876	0.02207	0.14131	-0.25907	0.30321
4	D1	0.000	0.993	-1.137	81	0.259	-0.16609	0.14608	-0.45673	0.12456
	D2			-1.140	80.993	0.257	-0.16609	0.14564	-0.45586	0.12369
5	D1	0.894	0.347	2.071	88	0.041	0.32046	0.15472	0.01299	0.62792
	D2			2.082	87.942	0.040	0.32046	0.15392	0.01458	0.62634
6	D1	0.027	0.870	1.903	88	0.060	0.30207	0.15875	-0.01342	0.61756
	D2			1.902	87.097	0.061	0.30207	0.15884	-0.01363	0.61777
7	D1	0.112	0.739	1.434	94	0.155	0.21872	0.15252	-0.08412	0.52156
	D2			1.433	93.349	0.155	0.21872	0.15266	-0.08441	0.52185
8	D1	0.101	0.752	-0.708	94	0.481	-0.10402	0.14687	-0.39564	0.18760
	D2			-0.706	91.254	0.482	-0.10402	0.14743	-0.39686	0.18882

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Farklılığın hangi kategori lehine olduğuna bakılacak olursa kadınların simetrik-asimetrik sıfat çiftine yönelik algı ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir ($\mu_{kadın} = 3{,}5432;\ \mu_{erkek} = 3{,}2227$) (Çizelge 4.11). Bulgular değerlendirildiğinde çalışmanın analiz sonuçlarının literatüre göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Şenyiğit (2010) çalışmasında tüm grupların cepheleri simetrik olarak algıladığı bulgusunu sunmuş ve gruplar arası fark görmemiştir. Kadınların genel beğeni ortalaması istatistiksel olarak anlamsız olsa da erkeklerden daha düşük çıkmıştır. Bu bağlamda kadınların beğenisinin düşük olma sebebi bulvarı daha simetrik algılamaları olabilir. Bu nedenle tasarımcılara demografik olarak kadınların daha yoğun olduğu bölgelerde tasarım yaparken simetri ilkesini kullanmamaları önerilebilir.

Çizelge 4.11. Cinsiyet değişkenine göre grup istatistikleri- ***Diclekent Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Kadın**	41	2.5924	0.60963
	Erkek	40	2.6822	0.84755
Sade-karmaşık	**Kadın**	48	3.1366	0.69028
	Erkek	47	2.9858	0.78561
İlgi çekici-sıkıcı	**Kadın**	47	2.6837	0.58454
	Erkek	44	2.6616	0.74747
Dinamik-durağan	**Kadın**	40	2.7528	0.63603
	Erkek	43	2.9189	0.69078
Simetrik-asimetrik	**Kadın**	43	3.5432	0.68785
	Erkek	47	3.2227	0.77220
Düzenli-düzensiz	**Kadın**	47	3.3972	0.74802
	Erkek	43	3.0951	0.75693
Orantılı-orantısız	**Kadın**	49	3.3379	0.73173
	Erkek	47	3.1191	0.76270
Etkileyici-monoton	**Kadın**	50	2.4684	0.68727
	Erkek	46	2.5725	0.75185

Diclekent Bulvarı için hem kadın hem erkek katılımcıların genel beğeni olumsuzluk düzeyinde kalmıştır. Bunun nedeni anlamsız olsa da etkileyici-monoton, ilgi çekici-sıkıcı, dinamik-durağan sıfat çiftlerine yönelik algılarının da olumsuzluk düzeyinde olmasından dolayı olabilir (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Cinsiyet değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı için elde edilen analiz sonuçları incelendiğinde, genel beğeni ve bütün sıfat çiftleri için t-testine ilişkin p-değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durumda kadın ve erkeklerin hem genel beğeni hem de her bir sıfat çiftine ait algılarının ortalamalarının istatistiksel olarak eşit olduğu söylenebilir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Mahabad Bulvarı***

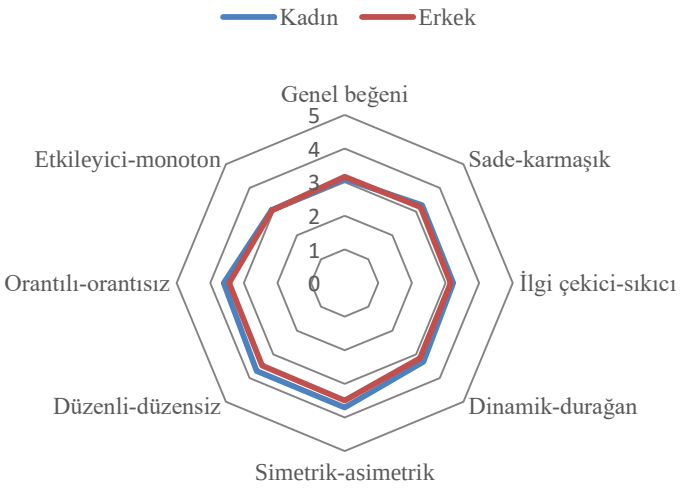
		Varyansların eşitliği için Levene testi		**Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi**						
		F	**Sig.**	**t**	**sd**	**Sig. (2-tailed)**	**Ortalama farkı**	**Std. hata farkı**	**Farkların 95% güven aralığı**	
									Alt sınır	**Üst sınır**
1	**D1**	2.104	0.151	-0.387	84	0.699	-0.06432	0.16601	-0.39445	0.26581
	D2			-0.414	81.098	0.680	-0.06432	0.15529	-0.37330	0.24466
2	**D1**	1.837	0.179	0.454	88	0.651	0.07190	0.15841	-0.24290	0.38670
	D2			0.473	81.904	0.637	0.07190	0.15194	-0.23036	0.37416
3	**D1**	2.638	0.108	0.503	88	0.616	0.07899	0.15709	-0.23320	0.39118
	D2			0.524	87.830	0.601	0.07899	0.15065	-0.22039	0.37838
4	**D1**	0.297	0.587	1.000	85	0.320	0.15560	0.15566	-0.15389	0.46509
	D2			1.022	80.835	0.310	0.15560	0.15226	-0.14736	0.45856
5	**D1**	0.047	0.829	1.258	88	0.212	0.21163	0.16828	-0.12279	0.54605
	D2			1.273	83.129	0.207	0.21163	0.16626	-0.11905	0.54231
6	**D1**	0.010	0.921	1.325	90	0.189	0.22346	0.16865	-0.11160	0.55852
	D2			1.329	80.609	0.188	0.22346	0.16817	-0.11117	0.55810
7	**D1**	0.609	0.437	1.013	93	0.313	0.15790	0.15580	-0.15150	0.46730
	D2			1.009	84.731	0.316	0.15790	0.15653	-0.15333	0.46913
8	**D1**	0.190	0.664	0.090	97	0.928	0.01393	0.15488	-0.29345	0.32132
	D2			0.090	85.839	0.929	0.01393	0.15510	-0.29440	0.32227

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4. 13. Cinsiyet değişkenine göre grup istatistikleri- ***Mahabad Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Kadın**	33	3.0909	0.61343
	Erkek	53	3.1552	0.82087
Sade-karmaşık	**Kadın**	35	3.2636	0.64770
	Erkek	55	3.1917	0.78133
İlgi çekici-sıkıcı	**Kadın**	38	3.2285	0.61752
	Erkek	52	3.1495	0.81134
Dinamik-durağan	**Kadın**	36	3.3169	0.66098
	Erkek	51	3.1613	0.75061
Simetrik-asimetrik	**Kadın**	38	3.7081	0.75312
	Erkek	52	3.4965	0.81321
Düzenli-düzensiz	**Kadın**	38	3.6974	0.78887
	Erkek	54	3.4739	0.80180
Orantılı-orantısız	**Kadın**	41	3.5965	0.76643
	Erkek	54	3.4386	0.74119
Etkileyici-monoton	**Kadın**	41	3.0743	0.76275
	Erkek	58	3.0603	0.75646

Mahabad Bulvarı için hem kadın hem erkek katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının olumsuzluk düzeyinde olmadığı görülmektedir. Bu bulvarda katılımcıların bina cepheleri üzerindeki genel beğenisinde simetri faktörü yüksek ortalama değeriyle dikkat çekmektedir. Bu açıdan beğeninin olumluluk düzeyinde kalması simetri ilkesiyle açıklanabilir. (Şekil 4.5).

Şekil 4.5. Cinsiyet değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı için elde edilen analiz sonuçları incelendiğinde, genel beğeni ve bütün sıfat çiftleri için t-testine ilişkin p-değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durumda kadın ve erkeklerin hem genel beğeni hem de her bir sıfat çiftine ait algılarının ortalamalarının istatistiksel olarak eşit olduğu söylenebilir (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Şanlıurfa Bulvarı***

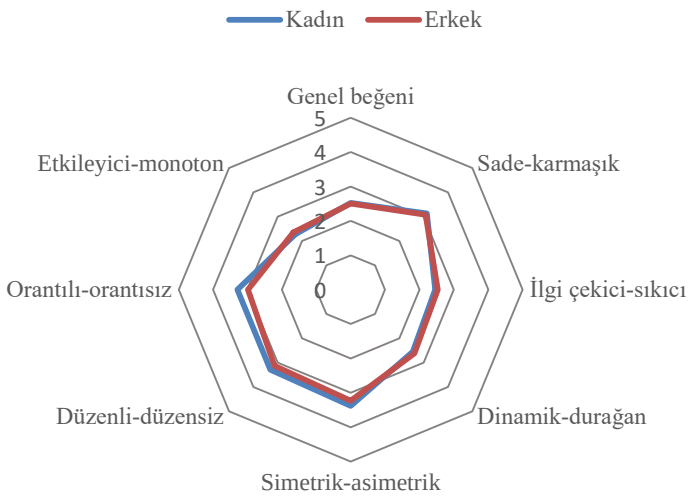
		Varyansların eşitliği için Levene testi		**Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi**						
		F	**Sig.**	**t**	**sd**	**Sig. (2-tailed)**	**Ortalama farkı**	**Std. hata farkı**	**Farkların 95% güven aralığı**	
									Alt sınır	**Üst sınır**
1	**D1**	1.549	0.217	0.142	90	0.888	0.01845	0.13037	-0.24054	0.27745
	D2			0.140	84.510	0.889	0.01845	0.13144	-0.24290	0.27981
2	**D1**	0.138	0.711	0.311	99	0.756	0.05184	0.16642	-0.27838	0.38206
	D2			0.311	97.761	0.756	0.05184	0.16653	-0.27864	0.38232
3	**D1**	1.804	0.182	-0.600	96	0.550	-0.07181	0.11966	-0.30934	0.16571
	D2			-0.598	90.976	0.552	-0.07181	0.12014	-0.31046	0.16684
4	**D1**	0.692	0.408	-0.580	94	0.563	-0.07711	0.13291	-0.34100	0.18677
	D2			-0.579	92.218	0.564	-0.07711	0.13318	-0.34160	0.18738
5	**D1**	2.498	0.117	0.863	100	0.390	0.15373	0.17804	-0.19949	0.50695
	D2			0.871	99.935	0.386	0.15373	0.17652	-0.19649	0.50395
6	**D1**	3.051	0.084	0.946	99	0.347	0.16533	0.17483	-0.18157	0.51222
	D2			0.954	98.268	0.342	0.16533	0.17322	-0.17841	0.50906
7	**D1**	4.915	0.029	1.864	101	0.065	0.30935	0.16594	-0.01983	0.63852
	D2			1.876	98.442	0.064	0.30935	0.16487	-0.01782	0.63651
8	**D1**	0.228	0.634	-0.622	100	0.535	-0.06854	0.11016	-0.28710	0.15002
	D2			-0.622	98.894	0.536	-0.06854	0.11028	-0.28736	0.15028

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.15. Cinsiyet değişkenine göre grup istatistikleri- ***Şanlıurfa Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Kadın**	49	2.5246	0.58637
	Erkek	43	2.5062	0.66417
Sade-karmaşık	**Kadın**	53	3.1376	0.83028
	Erkek	48	3.0858	0.84069
İlgi çekici-sıkıcı	**Kadın**	50	2.4588	0.53254
	Erkek	48	2.5306	0.64854
Dinamik-durağan	**Kadın**	49	2.5474	0.61919
	Erkek	47	2.6245	0.68254
Simetrik-asimetrik	**Kadın**	54	3.3780	0.95567
	Erkek	48	3.2243	0.82698
Düzenli-düzensiz	**Kadın**	53	3.2952	0.95071
	Erkek	48	3.1299	0.78845
Orantılı-orantısız	**Kadın**	53	3.2952	0.92617
	Erkek	50	2.9859	0.74155
Etkileyici-monoton	**Kadın**	53	2.2808	0.54875
	Erkek	49	2.3493	0.56350

Şanlıurfa Bulvarı için hem kadın hem erkek katılımcıların genel beğeni olumsuzluk düzeyinde kalmıştır. Bunu etkileyen parametreler etkileyici-monoton, ilgi çekici-sıkıcı, dinamik-durağan sıfat çiftleri olduğu saptanmış olup bu bulvarda monotonluğun sıkıcılığın ve durağanlığın beğeniyi olumsuz etkilediği söylenilebilir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6. Cinsiyet değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Her üç bulvar için de kadın katılımcıların orantılı-orantısız, düzenli-düzensiz, simetrik-asimetrik sıfat çiftlerine yönelik algılarının erkek katılımcılara göre daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda tasarımcıların demografik özelliklere göre kadın kullanıcıların ağırlıklı olduğu bölgelerde söz konusu parametreleri göz önüne alarak tasarımlarını gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

4.2.4. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

"Eğitim durumu" değişkeni başlangıçta ortaöğretim, lise, üniversite ve yüksek lisans olmak üzere dört kategoriden oluşmaktaydı. Fakat her bir bulvar için elde edilen üç farklı veri setinde bazı kategorilerde çok az kişi olup, analizlerin sağlıklı sonuçlar vermesi açısından kategoriler birleştirilmiştir. Eğitim durumu değişkeni ise orijinal sınıflandırmada orta öğretim ve liseye karşılık gelecek olan 'orta öğretim' kategorisi ile üniversite ve yüksek lisansa karşılık gelecek olan 'üniversite' kategorisi olmak üzere toplam iki kategoriye indirgenmiştir. Dolayısıyla sıfat çiftlerine ilişkin algı ortalamalarının kategoriler arasında farklılık gösterip göstermediği test edilirken yine t-testi kullanılmıştır.

Diclekent Bulvarı için elde edilen analiz sonuçları incelendiğinde, genel beğeni ve bütün sıfat çiftleri için t-testine ilişkin p-değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durumda eğitim durumu ortaöğretim ve üniversite olan katılımcıların hem genel beğeni hem de her bir sıfat çiftine ait algı ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Eğitim durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Diclekent Bulvarı***

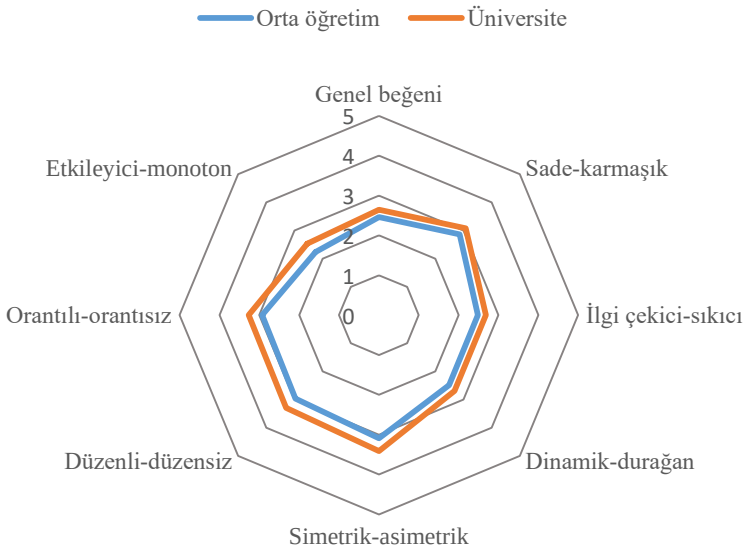
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	D1	0.000	0.994	-0.702	77	0.485	-0.18328	0.26127	-0.70353	0.33697
	D2			-0.690	10.07	0.506	-0.18328	0.26549	-0.77421	0.40765
2	D1	0.121	0.728	-0.906	91	0.367	-0.21488	0.23716	-0.68597	0.25621
	D2			-0.859	12.45	0.407	-0.21488	0.25016	-0.75775	0.32799
3	D1	0.946	0.333	-0.923	87	0.358	-0.19689	0.21322	-0.62070	0.22691
	D2			-1.114	15.07	0.283	-0.19689	0.17681	-0.57360	0.17982
4	D1	0.006	0.941	-1.354	79	0.179	-0.32037	0.23655	-0.79120	0.15046
	D2			-1.379	10.21	0.197	-0.32037	0.23228	-0.83647	0.19573
5	D1	0.235	0.629	-1.277	87	0.205	-0.32039	0.25098	-0.81925	0.17846
	D2			-1.417	12.18	0.182	-0.32039	0.22611	-0.81223	0.17144
6	D1	0.080	0.778	-1.298	86	0.198	-0.33396	0.25725	-0.84535	0.17743
	D2			-1.191	10.93	0.259	-0.33396	0.28049	-0.95180	0.28388
7	D1	0.010	0.921	-1.401	92	0.165	-0.33913	0.24208	-0.81992	0.14167
	D2			-1.483	13.27	0.161	-0.33913	0.22862	-0.83202	0.15376
8	D1	0.055	0.815	-1.234	92	0.220	-0.29614	0.24001	-0.77282	0.18054
	D2			-1.269	11.424	0.230	-0.29614	0.23344	-0.80761	0.21533

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.17. Eğitim durumu değişkenine göre grup istatistikleri- ***Diclekent Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Orta öğretim**	9	2.4593	0.75146
	Üniversite	70	2.6425	0.73621
Sade-karmaşık	**Orta öğretim**	11	2.8626	0.78510
	Üniversite	82	3.0775	0.73265
İlgi çekici-sıkıcı	**Orta öğretim**	11	2.4869	0.52835
	Üniversite	78	2.6838	0.67747
Dinamik-durağan	**Orta öğretim**	9	2.5481	0.65527
	Üniversite	72	2.8685	0.67059
Simetrik-asimetrik	**Orta öğretim**	10	3.0889	0.66237
	Üniversite	79	3.4093	0.75699
Düzenli-düzensiz	**Orta öğretim**	10	2.9578	0.84467
	Üniversite	78	3.2917	0.75613
Orantılı-orantısız	**Orta öğretim**	11	2.9273	0.70596
	Üniversite	83	3.2664	0.76016
Etkileyici-monoton	**Orta öğretim**	10	2.2422	0.69515
	Üniversite	84	2.5384	0.71985

Diclekent Bulvarı için eğitim durumu üniversite olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının, eğitim durumu ortaöğretim olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir Sıfat çiftleri arasında anlamlı bir fark gözlenmese de genel olarak üst eğitim grubu olan üniversite grubunun sıfatlara yönelik algısı daha olumlu bir düzeyde olduğu görülmektedir.(Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Eğitim durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı için elde edilen analiz sonuçları incelendiğinde, genel beğeni ve bütün sıfat çiftleri için t-testine ilişkin p-değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durumda eğitim durumu ortaöğretim ve üniversite olan katılımcıların hem genel beğeni hem de her bir sıfat çiftine ait algılarının ortalamalarının istatistiksel olarak eşit olduğu söylenir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4. 18. Eğitim durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Mahabad Bulvarı***

		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	D1	3.392	0.069	0.525	84	0.601	0.15478	0.29501	-0.43189	0.74145
	D2			0.343	6.387	0.743	0.15478	0.45138	-0.93368	1.24323
2	D1	1.693	0.197	-0.360	88	0.720	-0.09770	0.27147	-0.63719	0.44179
	D2			-0.255	7.598	0.806	-0.09770	0.38385	-0.99108	0.79568
3	D1	8.806	0.004	0.045	88	0.964	0.01299	0.29012	-0.56357	0.58955
	D2			0.027	6.294	0.980	0.01299	0.48670	-1.16458	1.19056
4	D1	5.734	0.019	-0.418	85	0.677	-0.11834	0.28321	-0.68143	0.44475
	D2			-0.269	6.369	0.796	-0.11834	0.43978	-1.17950	0.94281
5	D1	0.345	0.559	-1.880	88	0.063	-0.54324	0.28893	-1.11742	0.03094
	D2			-1.495	7.804	0.174	-0.54324	0.36343	-1.38498	0.29851
6	D1	2.950	0.089	-1.280	90	0.204	-0.37744	0.29490	-0.96331	0.20844
	D2			-0.934	7.635	0.379	-0.37744	0.40397	-1.31680	0.56193
7	D1	2.421	0.123	-1.608	93	0.111	-0.42025	0.26135	-0.93924	0.09875
	D2			-1.203	8.837	0.260	-0.42025	0.34924	-1.21251	0.37202
8	D1	2.657	0.106	0.375	97	0.708	0.09949	0.26519	-0.42683	0.62582
	D2			0.271	8.736	0.793	0.09949	0.36696	-0.73447	0.93346

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

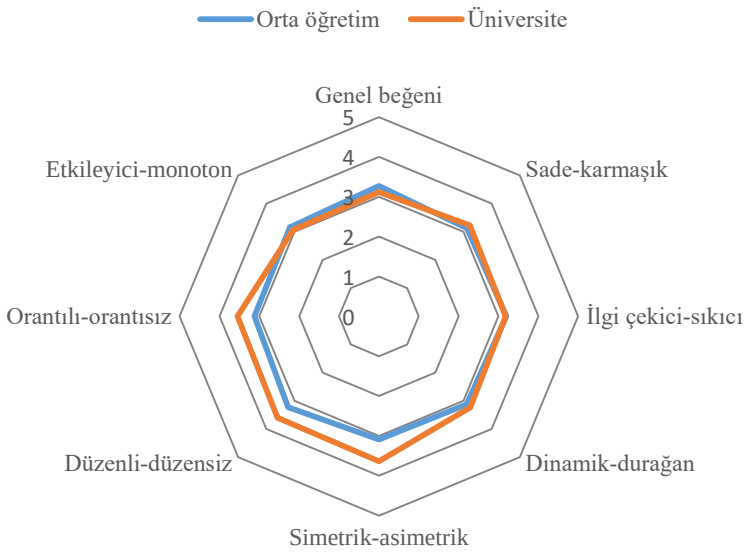
Genel beğeni düzeyi incelendiğinde eğitim açısından yüksek olan üniversite grubunun diğer gruba göre ortalamalarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu durumun nedeni eğitim düzeyi yüksek olan grubun bulvardaki binaları daha simetrik, daha düzenli ve daha orantılı algılamasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı

tasarımcılara üst eğitim grubuna yönelik tasarımlar yaparken simetriden kaçınmaları düzeni kırmaları ve asimetrik oranlarla tasarım yapmaları önerilmektedir (Çizelge 4.19).

Çizelge 4. 19. Eğitim durumu değişkenine göre grup istatistikleri- ***Mahabad Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Orta öğretim**	7	3.2727	1.17568
	Üniversite	79	3.1180	0.70454
Sade-karmaşık	**Orta öğretim**	8	3.1307	1.06363
	Üniversite	82	3.2284	0.69701
İlgi çekici-sıkıcı	**Orta öğretim**	7	3.1948	1.27238
	Üniversite	83	3.1818	0.68167
Dinamik-durağan	**Orta öğretim**	7	3.1169	1.14628
	Üniversite	80	3.2352	0.67504
Simetrik-asimetrik	**Orta öğretim**	8	3.0909	1.00030
	Üniversite	82	3.6341	0.75801
Düzenli-düzensiz	**Orta öğretim**	8	3.2216	1.11802
	Üniversite	84	3.5990	0.76381
Orantılı-orantısız	**Orta öğretim**	9	3.1263	1.02191
	Üniversite	86	3.5465	0.71456
Etkileyici-monoton	**Orta öğretim**	9	3.1566	1.07688
	Üniversite	90	3.0571	0.72310

Mahabad Bulvarı için eğitim durumu ortaöğretim olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve etkileyici-monoton sıfat çiftine yönelik algılarının eğitim durumu üniversite olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Eğitim durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı için elde edilen sonuçlar incelendiğinde, sade-karmaşık (t=-2,823; p-değeri=0,006), dinamik-durağan (t=-2,336; p-değeri=0,022), simetrik-asimetrik (t=-2,381; p-değeri=0,019) ve düzenli-düzensiz (t=-2,912; p-değeri=0,004) sıfat çiftlerine ilişkin algı ortalamalarının eğitim durumu kategorilerine göre farklılaştığı görülmektedir (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Eğitim durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Şanlıurfa Bulvarı***

		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	**D1**	4.361	0.040	-1.650	91	0.102	-0.35901	0.21754	-0.79113	0.07310
	D2			-1.192	8.779	0.265	-0.35901	0.30123	-1.04307	0.32505
2	**D1**	0.428	0.514	-2.823	100	0.006	-0.79486	0.28159	-1.35353	-0.23618
	D2			-2.497	9.190	0.034	-0.79486	0.31838	-1.51283	-0.07688
3	**D1**	0.694	0.407	-1.927	97	0.057	-0.39281	0.20388	-0.79746	0.01184
	D2			-1.591	9.033	0.146	-0.39281	0.24697	-0.95119	0.16557
4	**D1**	1.751	0.189	-2.336	95	0.022	-0.57834	0.24763	-1.06994	-0.08674
	D2			-1.858	6.560	0.108	-0.57834	0.31130	-1.32457	0.16790
5	**D1**	1.361	0.246	-2.381	101	0.019	-0.76486	0.32125	-1.40214	-0.12758
	D2			-2.422	8.277	0.041	-0.76486	0.31576	-1.48878	-0.04094
6	**D1**	1.155	0.285	-2.912	100	0.004	-0.85621	0.29400	-1.43950	-0.27292
	D2			-3.289	10.196	0.008	-0.85621	0.26033	-1.43475	-0.27766
7	**D1**	1.662	0.200	-1.657	102	0.101	-0.51287	0.30947	-1.12670	0.10097
	D2			-1.846	8.576	0.100	-0.51287	0.27780	-1.14606	0.12032
8	**D1**	1.719	0.193	-1.792	101	0.076	-0.36146	0.20168	-0.76154	0.03863
	D2			-1.447	7.729	0.187	-0.36146	0.24986	-0.94118	0.21827

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

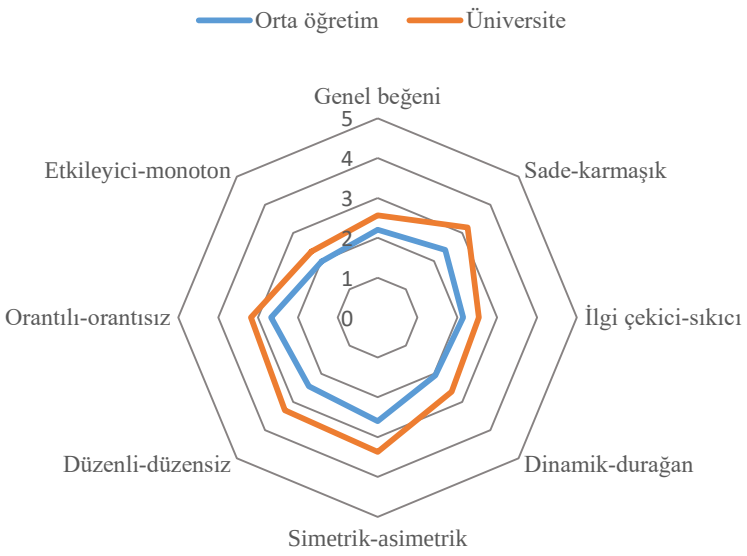
Şanlıurfa Bulvarında farklılığın hangi kategori lehine olduğunun tespiti için eğitim durumu üniversite olan katılımcıların bu dört sıfat çiftine yönelik algı ortalamalarının eğitim durumu orta öğretim olanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Öyle ki kategorilerin algı ortalamaları şöyledir: Sade-karmaşık: ($\mu_{\text{üniversite}} = 3{,}1935;\ \mu_{ortaöğretim} = 2{,}3987$),dinamik-durağan:($\mu_{\text{üniversite}} = 2{,}6288;\ \mu_{ortaöğretim} = 2{,}0504$),simetrik-asimetrik: ($\mu_{\text{üniversite}} = 3{,}3678;\ \mu_{ortaöğretim} = 2{,}6029$) ve düzenli-düzensiz: ($\mu_{\text{üniversite}} = 3{,}2941;\ \mu_{ortaöğretim} = 2{,}4379$). Diğer sıfat çiftleri ve genel beğeni için t-testine ilişkin p-değerleri 0,05'ten büyük olduğundan, bunlara ilişkin algı ortalamaları eğitim durumu kategorilerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Eğitim durumu değişkenine göre grup istatistikleri- ***Şanlıurfa Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Orta öğretim**	9	2.2026	0.88290
	Üniversite	84	2.5616	0.58876
Sade-karmaşık	**Orta öğretim**	9	2.3987	0.92251
	Üniversite	93	3.1935	0.79578
İlgi çekici-sıkıcı	**Orta öğretim**	9	2.1438	0.71870
	Üniversite	90	2.5366	0.56942
Dinamik-durağan	**Orta öğretim**	7	2.0504	0.80542
	Üniversite	90	2.6288	0.61755
Simetrik-asimetrik	**Orta öğretim**	8	2.6029	0.85634
	Üniversite	95	3.3678	0.87384
Düzenli-düzensiz	**Orta öğretim**	9	2.4379	0.73477
	Üniversite	93	3.2941	0.85089
Orantılı-orantısız	**Orta öğretim**	8	2.6691	0.74668
	Üniversite	96	3.1820	0.84751
Etkileyici-monoton	**Orta öğretim**	8	1.9853	0.68941
	Üniversite	95	2.3467	0.53580

Şanlıurfa Bulvarı için eğitim durumu üniversite olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının, eğitim durumu ortaöğretim olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir Genel beğeni düzeyi incelendiğinde eğitim durumu üniversite olan katılımcıların diğer gruba göre ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni katılımcıların bina cephelerini algılarken sade-karmaşık, simetrik-asimetrik, düzenli-düzensiz ve dinamik-durağan sıfat çiftlerinin daha olumluluk düzeyinde kaldığı gözlenmektedir. Bu

nedenle tasarımcıların eğitim grubu üniversite olan kullanıcılara tasarım yaparken sade, simetrik, düzenli ve dinamik özelliklerin baskın olduğu düzenlemeler yapmaları önerilmektedir (Şekil 4.9.).

Şekil 4.9. Eğitim durumu değişkenine- Şanlıurfa Bulvarı gözlemci yanıtlarının radar tablosu

4.2.5. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

'Yaş' değişkeni için 18-30, 31-50 ve 50+ şeklinde olmak üzere üç kategoriden oluşmaktadır. Ancak 50+ yaş grubunda ankete katılımcı Şanlıurfa Bulvarı'nda yok iken, Mahabad Bulvarında 2 ve Diclekent Bulvarında 3 katılımcı bulunmaktaydı. Bu katılımcı sayısı az olduğu için ilgili bölgelerde 50+ yaş grubu 31-50 yaş grubuna dahil edilmiştir. Dolayısıyla yaş grubu iki kategoriden oluşmaktadır. Genel beğeni ve her bir sıfat çifti bağımlı değişken olarak ele alınmış ve bağımlı değişkenlerin değerlerinin, yaş değişkeninin kategorilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile test edilmiştir.

Diclekent Bulvarı için hem genel beğeni hem de diğer tüm sıfat çiftleri için algının anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyüktür. Dolayısıyla Diclekent Bulvarı için ele alınan tüm sıfat çiftlerinin algısı yaş grubuna göre istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir (Çizelge 4.22- Çizelge 4.23.).

Çizelge 4.22. Yaş değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Diclekent Bulvarı***

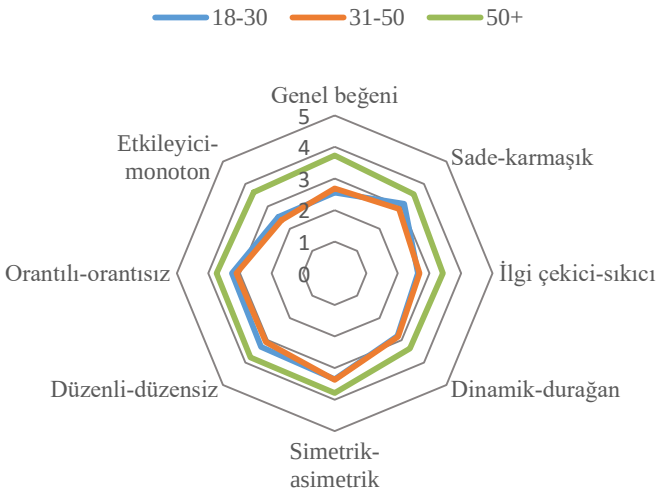
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	**D1**	3,379	0,070	-1,400	79	0,165	-0,24292	0,17354	-0,58834	0,10250
	D2			-1,536	62,449	0,129	-0,24292	0,15810	-0,55892	0,07308
2	**D1**	0,265	0,608	0,900	93	0,371	0,14979	0,16645	-0,18075	0,48033
	D2			0,939	55,862	0,352	0,14979	0,15947	-0,16968	0,46926
3	**D1**	0,015	0,902	-0,907	89	0,367	-0,13577	0,14966	-0,43315	0,16161
	D2			-0,893	52,764	0,376	-0,13577	0,15201	-0,44069	0,16915
4	**D1**	0,063	0,803	-0,607	81	0,546	-0,09709	0,16000	-0,41544	0,22126
	D2			-0,586	42,184	0,561	-0,09709	0,16573	-0,43149	0,23732
5	**D1**	0,027	0,871	-0,385	88	0,701	-0,06797	0,17655	-0,20717	0,28289
	D2			-,0392	45,171	0,697	-0,06797	0,17350	-0,21323	0,28144
6	**D1**	0,000	0,992	0,798	88	0,427	0,13891	0,17415	-0,20717	0,48500
	D2			0,792	51,281	0,432	0,13891	0,17543	-0,21323	0,49106
7	**D1**	0,001	0,971	0,490	94	0,625	0,08141	0,16607	-0,24833	0,41115
	D2			0,482	53,981	0,632	0,08141	0,16888	-0,25717	0,42000
8	**D1**	0,542	0,463	0,035	94	0,972	0,00565	0,16186	-0,31572	0,32702
	D2			0,034	47,423	0,973	0,00565	0,16656	-0,32935	0,34064

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.23. Yaş değişkenine göre grup istatistikleri- ***Diclekent Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**18-30**	55	2,5588	0,10536
	31-50	26	2,8017	0,11788
Sade-karmaşık	**18-30**	67	3,1061	0,09293
	31-50	28	2,9563	0,12959
İlgi çekici-sıkıcı	**18-30**	62	2,6297	0,08334
	31-50	29	2,7655	0,12713
Dinamik-durağan	**18-30**	58	2,8096	0,08542
	31-50	25	2,9067	0,14201
Simetrik-asimetrik	**18-30**	65	3,3569	0,09401
	31-50	25	3,4249	0,14582
Düzenli-düzensiz	**18-30**	62	3,2961	0,09656
	31-50	28	3,1571	0,14647
Orantılı-orantısız	**18-30**	66	3,2562	0,09154
	31-50	30	3,1748	0,14192
Etkileyici-monoton	**18-30**	68	2,5199	0,08564
	31-50	28	2,5143	0,14286

Diclekent Bulvarında 50 yaş ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının diğer yaş gruplarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir Buna göre genel beğeni düzeyinin yüksek olması üst yaş gruplarının ilgi çekici ve dinamik sıfatlarına verdikleri yanıtların daha olumluluk düzeyinde olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bundan dolayı tasarımcılar demografik özellikleri bakımından üst yaş grubuna tasarım yaparken söz konusu parametrelere dikkat etmeleri önerilmektedir (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. Yaş değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı için genel beğeni algısı yaş grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamış ancak sade-karmaşık, dinamik-durağan, orantılı-orantısız sıfat çiftlerinin yaş grubuna göre algısı istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.24- Çizelge 4.25).

Çizelge 4.24. Yaş değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Mahabad Bulvarı***

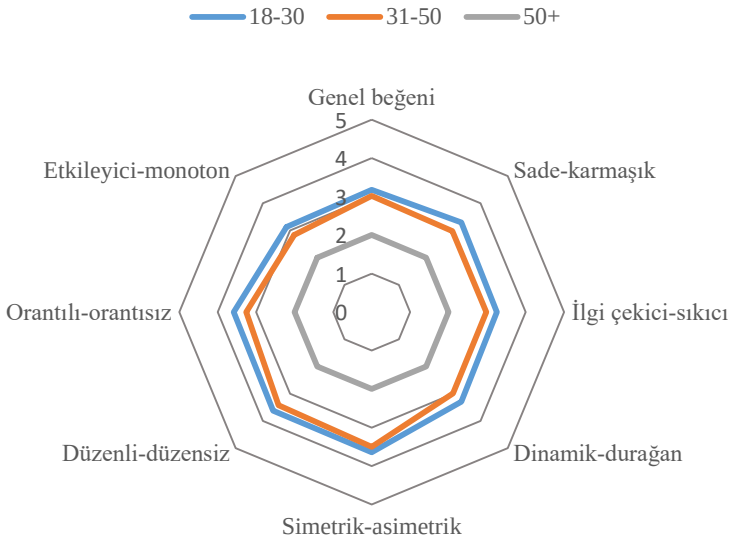
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	**D1**	0,383	0,538	1,410	84	0,162	0,31445	0,22295	-0,12891	0,75780
	D2			1,271	15,349	0,223	0,31445	0,24733	-0,21169	0,84058
2	**D1**	0,014	0,907	2,216	88	0,029	0,46010	0,20760	0,04754	0,87266
	D2			2,056	17,079	0,055	0,46010	0,22383	-0,01197	0,93217
3	**D1**	1,609	0,208	1,966	88	0,052	040121	0,20406	-0,00432	0,80674
	D2			1,693	17,753	0,108	0,40121	0,23703	-0,09727	0,89970
4	**D1**	3,535	0,064	2,199	85	0,031	0,46267	0,21040	0,04435	0,88100
	D2			1,756	14,298	0,100	0,46267	0,26348	-0,10134	1,02668
5	**D1**	2,970	0,088	1,540	88	0,127	0,35159	0,22832	-0,10215	0,80533
	D2			1,172	15,216	0,259	0,35159	0,29999	-0,28704	0,99022
6	**D1**	2,616	0,109	1,789	90	0,077	0,42321	0,23654	-0,04672	0,89314
	D2			1,381	13,972	0,189	0,42321	0,30643	-0,23414	1,08056
7	**D1**	3,034	0,085	2,409	93	0,018	0,49735	0,20645	0,08738	0,90732
	D2			1,913	16,762	0,073	0,49735	0,26002	-0,05183	1,04653
8	**D1**	0,731	0,395	1,912	97	0,059	0,39935	0,20888	-0,01522	0,81392
	D2			1,746	18,071	0,098	0,39935	0,22871	-0,08101	0,87971

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.25. Yaş değişkenine göre grup istatistikleri- ***Mahabad Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**18-30**	73	3,1781	0,72311
	31-50	13	2,8636	0,83793
Sade-karmaşık	**18-30**	76	3,2913	0,70140
	31-50	14	2,8312	0,78151
İlgi çekici-sıkıcı	**18-30**	75	3,2497	0,69111
	31-50	15	2,8485	0,86443
Dinamik-durağan	**18-30**	74	3,2948	0,65888
	31-50	13	2,8322	0,90897
Simetrik-asimetrik	**18-30**	76	3,6406	0,72207
	31-50	14	3,2890	1,07884
Düzenli-düzensiz	**18-30**	79	3,6260	0,73941
	31-50	13	3,2028	1,06335
Orantılı-orantısız	**18-30**	80	3,5852	0,68533
	31-50	15	3,0879	0,96232
Etkileyici-monoton	**18-30**	84	3,1266	0,72984
	31-50	15	2,7273	0,83036

Mahabad Bulvarı'nda 18-30 yaş aralığındaki katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının, diğer yaş gruplarında olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Mahabad Bulvarında genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algıların en olumsuz olduğu yaş grubu ise 50 yaş ve üzeridir (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Yaş değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı için yer alan analiz sonuçları incelendiğinde genel beğeni durumu yaş grubuna göre istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir. Sıfat grupları için bu durum incelendiğinde sade-karmaşık ve etkileyici-monoton çifti algılarının istatistiksel olarak yaş grubuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Ancak geri kalan diğer sıfat çiftleri yaş grubu ile istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir (Çizelge 4.26-Çizelge 4.27.).

Çizelge 4.26. Yaş değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Şanlıurfa Bulvarı***

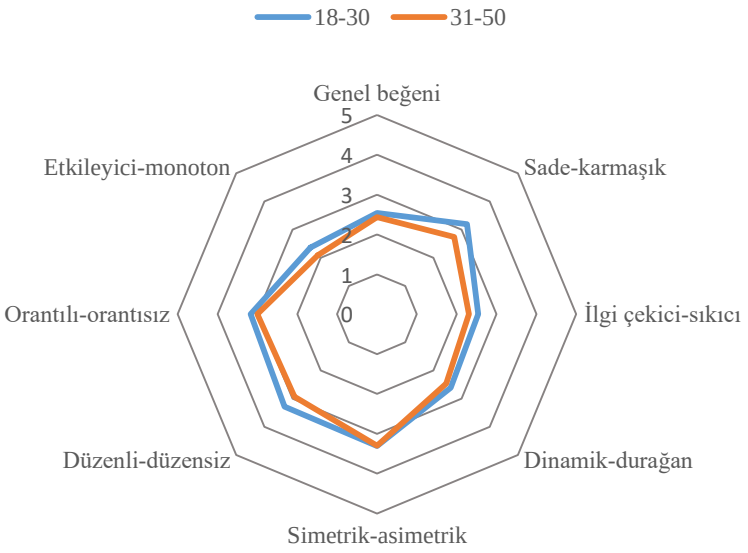
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	D1	0,002	0,966	0,618	90	0,538	0,10113	0,16363	-0,22396	0,42622
	D2			0,604	25,223	0,552	0,10113	0,16755	-0,24380	0,44606
2	D1	1,219	0,272	2,145	99	0,034	0,45563	0,21239	0,03419	0,87706
	D2			1,909	22,426	0,069	0,45563	0,23864	-0,03873	0,94999
3	D1	0,172	0,679	1,522	96	0,131	0,23284	0,15294	-0,07073	0,53642
	D2			1,493	24,723	0,148	0,23284	0,15593	-0,08849	0,55417
4	D1	0,022	0,881	0,902	94	0,370	0,15309	0,16979	-0,18403	0,49021
	D2			0,876	24,667	0,390	0,15309	0,17481	-0,20718	0,51336
5	D1	8,317	0,005	0,043	100	0,966	0,01004	0,23397	-0,45415	0,47423
	D2			0,034	20,683	0,973	0,01004	0,29456	-0,60312	0,62319
6	D1	3,899	0,051	1,501	99	0,137	0,34787	0,23178	-0,11202	0,80777
	D2			1,205	19,453	0,243	0,34787	0,28873	-0,25550	0,95125
7	D1	1,155	0,285	0,769	101	0,445	0,17373	0,22656	-0,27569	0,62316
	D2			0,674	20,537	0,508	0,17373	0,25765	-0,36281	0,81028
8	D1	0,131	0,718	1,870	100	0,064	0,26587	0,14219	-0,01624	0,54798
	D2			2,007	26,863	0,055	0,26587	0,13250	-0,00606	0,53781

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.27. Yaş değişkenine göre grup istatistikleri- ***Şanlıurfa Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**18-30**	74	2,5358	0,61799
	31-50	18	2,4346	0,64221
Sade-karmaşık	**18-30**	83	3,1942	0,78806
	31-50	18	2,7386	0,94360
İlgi çekici-sıkıcı	**18-30**	80	2,5368	0,58303
	31-50	18	2,3039	0,60099
Dinamik-durağan	**18-30**	78	2,6139	0,64372
	31-50	18	2,4608	0,67410
Simetrik-asimetrik	**18-30**	84	3,3074	0,82945
	31-50	18	3,2974	1,18929
Düzenli-düzensiz	**18-30**	84	3,2752	0,81145
	31-50	17	2,9273	1,13312
Orantılı-orantısız	**18-30**	86	3,1737	0,82372
	31-50	17	3,0000	0,99718
Etkileyici-monoton	**18-30**	84	2,3606	0,55676
	31-50	18	2,0948	0,49960

Şanlıurfa Bulvarı için 18-30 yaş aralığındaki katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının, 31-50 yaş grubunda olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Frekans tablolarından hatırlanacağı üzere Şanlıurfa Bulvarı'nda çalışmaya dâhil olan katılımcılar içerisinde 50 ve üzeri yaş grubunda olan katılımcı yoktur (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. Yaş değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

4.2.6. Varyans Analizi ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Meslek Grubuna Göre Değerlendirilmesi

'Meslek' grubu değişkeni mimarlık öğrencisi, mimar ve mimar olmayan şeklinde üç kategoriden oluşmaktadır. Dolayısıyla sıfat çiftlerine ilişkin algı ortalamalarının kategoriler arasında farklılık gösterip göstermediği test edilirken ANOVA (Analysis Of Variance) testi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA), bağımsız üç ya da daha fazla değişken arasındaki farkın anlamlı olup olmamasını test etmek için kullanılmaktadır (Bayram, 2013). Burada kullanılacak olan hipotezler yine bağımsız örneklem t testi ile benzerdir.

Her üç bulvar için varyansların eşitliği için uygulanan Levene's testi sonuçlarına göre Şanlıurfa Bulvarı ve Diclekent Bulvarı için ele alınan değişkenlerin varyansları homojendir. Ancak Mahabad Bulvarı için aynı test uygulandığında genel beğeni, dinamik-durağan ve etkileyici-monoton sıfat çiftlerine ait varyanslar homojen değildir.

Bu durumda çoklu karşılaştırma için testlerinden yaygın olarak Tamhane’s T2 testine başvurulmaktadır. Diğer taraftan varyanslar eşit olduğunda ise çoklu karşılaştırma yapılmak istenildiğinde ise Tukey (HSD) testi yaygın olarak kullanılmaktadır (Bayram, 2013) (Çizelge 4.28 ,Çizelge 4.29, Çizelge 4.30).

Çizelge 4.28. Varyansların eşitliği için Levene's Testi- ***Diclekent Bulvarı***

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Genel Beğeni	0,129	2	78	0,879
Sade-Karmaşık	1,214	2	92	0,302
İlgi Çekici-Sıkıcı	0,068	2	88	0,934
Dinamik-Durağan	0,565	2	80	0,570
Simetrik-Asimetrik	2,193	2	87	0,118
Düzenli-Düzensiz	2,044	2	87	0,136
Orantılı-Orantısız	2,007	2	93	0,140
Etkileyici-Monoton	0,205	2	93	0,815

Çizelge 4.29. Varyansların eşitliği için Levene's testi- ***Mahabad Bulvarı***

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Genel Beğeni	3,411	2	83	0,038
Sade-Karmaşık	1,591	2	87	0,210
İlgi Çekici-Sıkıcı	2,975	2	87	0,056
Dinamik-Durağan	4,771	2	84	0,011
Simetrik-Asimetrik	1,825	2	87	0,167
Düzenli-Düzensiz	2,357	2	89	0,101
Orantılı-Orantısız	1,522	2	92	0,224
Etkileyici-Monoton	4,270	2	96	0,017

Çizelge 4.30. Varyansların eşitliği için Levene's testi- ***Şanlıurfa Bulvarı***

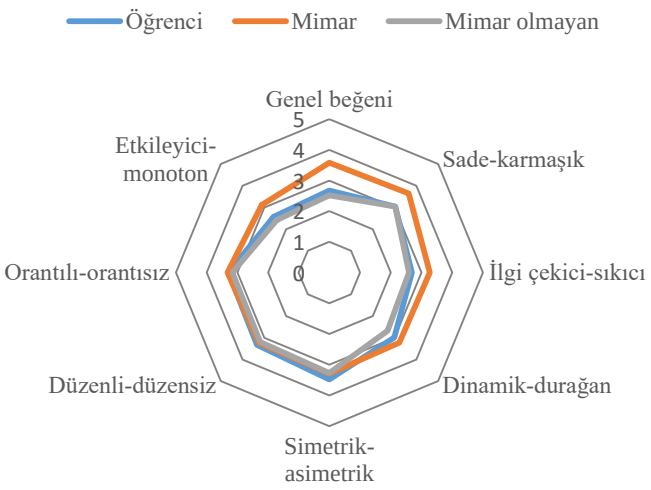
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Genel Beğeni	1,167	2	90	0,316
Sade-Karmaşık	0,797	2	99	0,453
İlgi Çekici-Sıkıcı	2,131	2	96	0,124
Dinamik-Durağan	0,490	2	94	0,614
Simetrik-Asimetrik	0,459	2	100	0,633
Düzenli-Düzensiz	0,708	2	99	0,495
Orantılı-Orantısız	0,080	2	101	0,923
Etkileyici-Monoton	0,799	2	100	0,452

Çizelge 4.31. Meslek grubuna göre ANOVA testi- ***Diclekent Bulvarı***

		Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	Sig.
1	**Gruplar Arası**	3,221	2	1,611	3,155	,048
	Gruplar İçi	39,823	78	0,511		
	Toplam	43,044	80			
2	**Gruplar Arası**	1,444	2	0,722	1,332	0,269
	Gruplar İçi	49,881	92	0,542		
	Toplam	51,325	94			
3	**Gruplar Arası**	2,076	2	1,038	2,424	0,094
	Gruplar İçi	37,678	88	0,428		
	Toplam	39,753	90			
4	**Gruplar Arası**	2,327	2	1,164	2,733	0,071
	Gruplar İçi	34,063	80	0,426		
	Toplam	36,390	82			
5	**Gruplar Arası**	0,959	2	0,479	0,858	0,428
	Gruplar İçi	48,649	87	0,559		
	Toplam	49,608	89			
6	**Gruplar Arası**	0,439	2	0,219	0,371	0,691
	Gruplar İçi	51,413	87	0,591		
	Toplam	51,851	89			
7	**Gruplar Arası**	0,412	2	0,206	0,360	0,698
	Gruplar İçi	53,195	93	0,572		
	Toplam	53,607	95			
8	**Gruplar Arası**	2,043	2	1,021	2,030	0,137
	Gruplar İçi	46,798	93	0,503		
	Toplam	48,841	95			

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton

Diclekent Bulvarı'nda meslek grubu mimar olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının diğer meslek gruplarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir Analiz sonuçları değerlendirildiğinde Diclekent Bulvarı için genel beğeni anlamında anlamlı bir farkın bulunduğu görülmektedir. Diclekent Bulvarı'nın radar grafiği incelendiğinde mimar olanların diğer gruplara göre bu bulvardaki yapıları daha çok beğendiği görülmektedir. Yine radar grafiği incelendiğinde aradaki fark anlamsız olsa da mimarların bu bulvardaki binaları daha ilgi çekici dinamik ve sade olduğu görülmektedir. Buna göre ruhsat aşamasında bina cephelerinin sunumunda bu özelliklerin vurgulanması karar verici olan mimarların kararlarını olumlu yönde etkileyeceği söylenmektedir (Şekil 4.13).

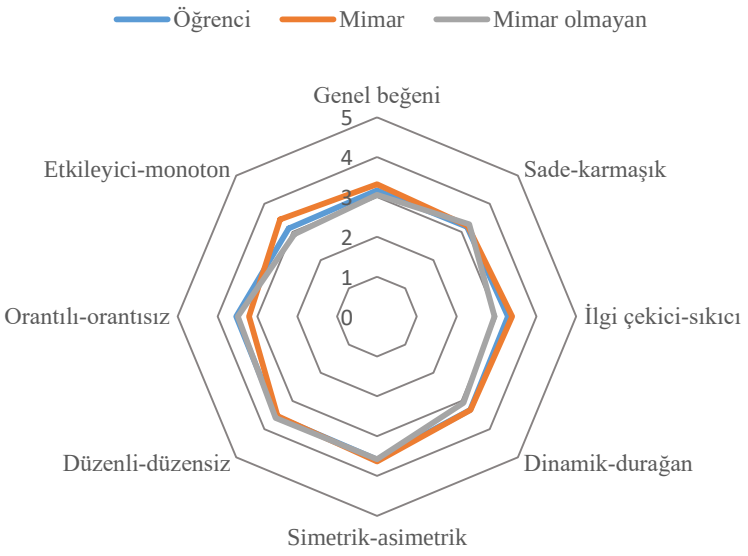

Şekil 4.13. Meslek grubu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Çizelge 4. 32. Meslek grubuna göre ANOVA testi- ***Mahabad Bulvarı***

		Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	Sig.
Genel Beğeni	**Gruplar Arası**	0,365	2	0,183	0,324	0,724
	Gruplar İçi	46,799	83	0,564		
	Toplam	47,164	85			
Sade-Karmaşık	**Gruplar Arası**	0,158	2	0,079	0,145	0,865
	Gruplar İçi	47,182	87	0,542		
	Toplam	47,340	89			
İlgi Çekici-Sıkıcı	**Gruplar Arası**	2,337	2	1,168	2,235	0,113
	Gruplar İçi	45,481	87	0,523		
	Toplam	47,818	89			
Dinamik-Durağan	**Gruplar Arası**	1,180	2	0,590	1,159	0,319
	Gruplar İçi	42,792	84	0,509		
	Toplam	43,973	86			
Simetrik-Asimetrik	**Gruplar Arası**	0,009	2	0,005	0,007	0,993
	Gruplar İçi	55,687	87	0,640		
	Toplam	55,696	89			
Düzenli-Düzensiz	**Gruplar Arası**	0,038	2	0,019	0,029	0,971
	Gruplar İçi	58,174	89	0,654		
	Toplam	58,212	91			
Orantılı-Orantısız	**Gruplar Arası**	0,293	2	0,147	0,255	0,775
	Gruplar İçi	52,901	92	0,575		
	Toplam	53,194	94			
Etkileyici-Monoton	**Gruplar Arası**	1,340	2	0,670	1,179	0,312
	Gruplar İçi	54,553	96	0,568		
	Toplam	55,894	98			

Mahabad Bulvarı için tüm meslek gruplarındaki katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının hemen hemen aynı düzeyde olduğu görülmektedir (Şekil 4.14).

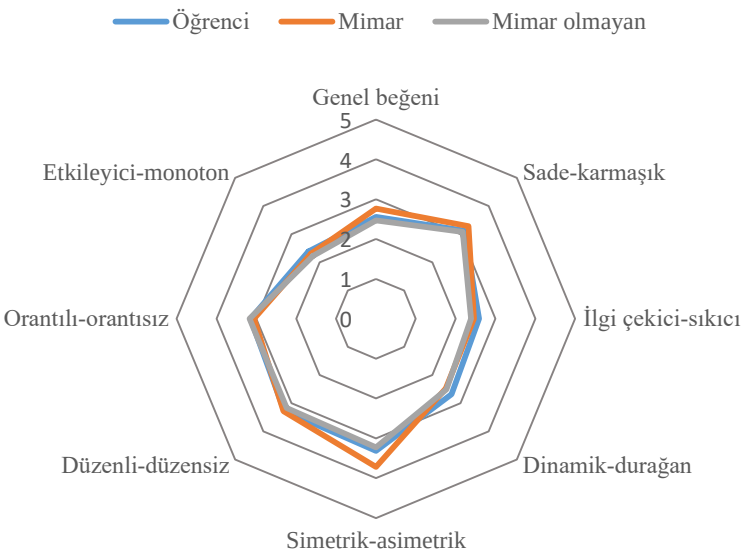
Şekil 4.14. Meslek grubu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Çizelge 4.33. Meslek grubuna göre ANOVA testi- ***Şanlıurfa Bulvarı***

		Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	Sig.
1	**Gruplar Arası**	0,687	2	0,344	0,875	0,421
	Gruplar İçi	35,367	90	0,393		
	Toplam	36,055	92			
2	**Gruplar Arası**	0,296	2	0,148	0,209	0,811
	Gruplar İçi	69,957	99	0,707		
	Toplam	70,253	101			
3	**Gruplar Arası**	1,044	2	0,522	1,509	0,226
	Gruplar İçi	33,208	96	0,346		
	Toplam	34,252	98			
4	**Gruplar Arası**	0,872	2	0,436	1,048	0,355
	Gruplar İçi	39,134	94	0,416		
	Toplam	40,007	96			
5	**Gruplar Arası**	1,903	2	0,951	1,199	0,306
	Gruplar İçi	79,325	100	0,793		
	Toplam	81,228	102			
6	**Gruplar Arası**	0,306	2	0,153	0,197	0,821
	Gruplar İçi	76,638	99	0,774		
	Toplam	76,944	101			
7	**Gruplar Arası**	0,084	2	0,042	0,057	0,944
	Gruplar İçi	73,997	101	0,733		
	Toplam	74,081	103			
8	**Gruplar Arası**	0,597	2	0,299	0,973	0,381
	Gruplar İçi	30,680	100	0,307		
	Toplam	31,277	102			

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton

Şanlıurfa Bulvarında da Mahabad Bulvarı'nda olduğu gibi tüm meslek gruplarındaki katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının hemen hemen aynı düzeyde olduğu görülmektedir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. Meslek grubu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Uygulanan ANOVA testi sonucunda Şanlıurfa Bulvarı ve Mahabad Bulvarı için genel beğeni ve sıfat çiftleri ortalamaları ile meslek grupları arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Bu durumda yani istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya koyulmadığı için çoklu karşılaştırma tablosunu incelemeye gerek olmadığı söylenebilir. Ancak Diclekent Bulvarı için aynı durum söz konusu değildir. Diclekent Bulvarı için uygulanan ANOVA testi sonucuna göre meslek grupları ile genel beğeni ortalaması arasında istatistiksel olarak bir farklılık söz konusudur. Bu farklılığı çoklu karşılaştırma tablosundan görmek mümkündür. Diclekent Bulvarı için genel beğeni ortalamasının varyansı homojen bir yapıda olduğu için Tukey (HSD) testi ile çoklu karşılaştırma gerçekleştirilmiştir(Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. Çoklu karşılaştırma tablosu- ***Diclekent Bulvarı***

Bağımlı Değişken		(I) Meslek Grubu	(J) Meslek Grubu	Ortalama Fark (I-J)	Standart hata	Sig.	Farkların %95 Güven Aralığı	
							Alt Sınır	Üst Sınır
1	Tukey HSD	Mimarlık Öğrencisi	Mimar	-0,90407	0,42736	0,093	-1,9251	0,1170
			Mimar olmayan	0,15419	0,16202	0,609	-0,2329	0,5413
		Mimar	Mimarlık Öğrencisi	0,90407	0,42736	0,093	-0,1170	1,9251
			Mimar olmayan	1,05826*	0,42893	0,041	0,0334	2,0831
		Mimar Olmayan	Mimarlık Öğrencisi	-0,15419	0,16202	0,609	-0,5413	0,2329
			Mimar	-1,05826*	0,42893	0,041	-2,0831	-0,0334

1: Genel beğeni, * anlamlı farklılığı ifade etmektedir.

Genel beğeni ortalaması ile meslek grupları arasındaki istatistiksel farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini ifade etmektedir. Dikkat edilir ise farklılık genel beğeni, meslek gruplarından mimar ve mimar olmayanlar arasında gerçekleşmiştir.

4.2.7. T- Test ve Radar Grafikleriyle Sıfat Çiftlerine Yönelik Algının Bulunma Durumu Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

"Bulunma Durumu" değişkeni geçici ve kalıcı olmak üzere iki kategoriden oluşmaktadır. Sıfat çiftlerine yönelik algı ve genel beğeni ile bulunma durumu arasındaki ilişki bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Uygulanan analiz sonuçları incelendiğinde ilk olarak varyansların eşitliği için uygulanan t-testi sonucuna göre Diclekent Bulvarı için ele alınan tüm değişkenlerin varyansları eşittir. Diclekent Bulvarı'nda sadece sıfat çiftlerinden ilgi çekici-sıkıcı durumu ile binanın bulunma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya koyulmuştur(Çizelge 4.35-Çizelge 4.36).

Çizelge 4.35. Bulunma durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Diclekent Bulvarı***

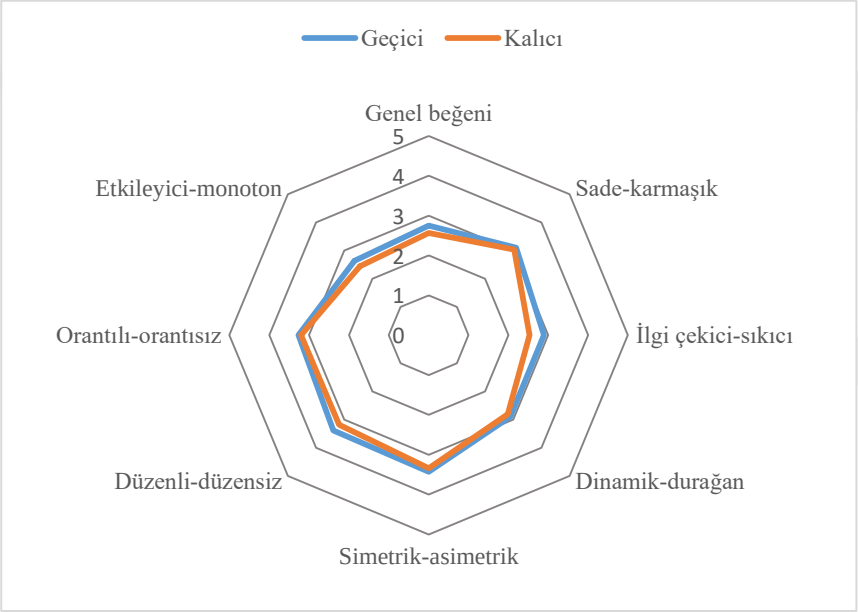
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	**D1**	0,096	0,757	1,108	79	0,271	0,18548	0,16745	-0,14782	0,51877
	D2			1,117	65,463	0,268	0,18548	0,16605	-0,14609	0,51705
2	**D1**	1,574	0,213	0,445	93	0,657	0,06920	0,15542	-0,23942	0,37783
	D2			0,456	85,341	0,650	0,06920	0,15190	-0,23281	0,37121
3	**D1**	0,066	0,798	2,617	89	0,010	0,36126	0,13807	-0,08692	0,63559
	D2			2,630	76,273	0,010	0,36126	0,13736	-0,08769	0,63843
4	**D1**	0,226	0,636	0,600	81	0,550	0,09052	0,15082	-0,20956	0,39061
	D2			0,612	70,091	0,543	0,09052	0,14796	-0,20456	0,38560
5	**D1**	0,372	0,544	0,558	88	0,578	0,09051	0,16206	-0,23155	0,41256
	D2			0,559	72,573	0,578	0,09051	0,16204	-0,23247	0,41348
6	**D1**	0,216	0,643	1,249	88	0,215	0,20548	0,16452	-0,12147	0,53244
	D2			1,245	71,888	0,217	0,20548	0,16504	-0,12354	0,53451
7	**D1**	2,007	0,160	0,369	94	0,713	0,05770	0,15622	-0,25249	0,36788
	D2			0,376	89,047	0,708	0,05770	0,15347	-0,24724	0,36264
8	**D1**	0,692	0,408	1,259	94	0,211	0,18866	0,14990	-0,10897	0,48629
	D2			1,285	81,662	0,203	0,18866	0,14687	-0,10353	0,48085

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans vasayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.36. Bulunma durumu değişkenine göre grup istatistikleri- ***Diclekent Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Geçici**	**31**	2,7513	0,12867
	Kalıcı	**50**	2,5658	0,10496
Sade-karmaşık	**Geçici**	**38**	3,1035	0,11209
	Kalıcı	**57**	3,0343	0,10252
İlgi çekici-sıkıcı	**Geçici**	**3**	2,8914	0,10576
	Kalıcı	**55**	2,5301	0,08766
Dinamik-durağan	**Geçici**	**32**	2,8944	0,11214
	Kalıcı	**51**	2,8039	0,09652
Simetrik-asimetrik	**Geçici**	**35**	3,4311	0,12665
	Kalıcı	**55**	3,3406	0,10108
Düzenli-düzensiz	**Geçici**	**35**	3,3784	0,12972
	Kalıcı	**55**	3,1729	0,10204
Orantılı-orantısız	**Geçici**	**40**	3,2644	0,11184
	Kalıcı	**56**	3,2067	0,10509
Etkileyici-monoton	**Geçici**	**37**	2,6342	0,11107
	Kalıcı	**59**	2,4456	0,09609

Diclekent Bulvarı'nda bulunma durumu geçici olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının bulvarda bulunma durumu kalıcı olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum Nasar (1994) te farklı kültürlerden kullanıcılara yaptığı testlerde her kültürün yabancı kültürü beğenmesine benzemektedir. Burada daha çok vakit geçiren kalıcı kullanıcılar mekanı kanıksamakta ve daha az beğenmektedir. Nasar (1994) te benzer şekilde otantikliğin beğeniye olumlu etki ettiğini bulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın bulguları literatürle paralellik göstermektedir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16. Bulunma durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Varyansların eşitliği için uygulanan t-testi sonucuna göre Mahabad Bulvarı için düzenli-düzensiz, orantılı- orantısız sıfat çiftlerine ait değişkenlerin varyansları eşit değildir. Bulunma durumuna göre sıfat çiftleri arasındaki ilişki incelendiğinde; Mahabad Bulvarı'nda istatistiksel olarak bir farklılık ortaya koymaz(Çizelge 4.37-Çizelge 4.38).

Çizelge 4.37. Bulunma durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Mahabad Bulvarı***

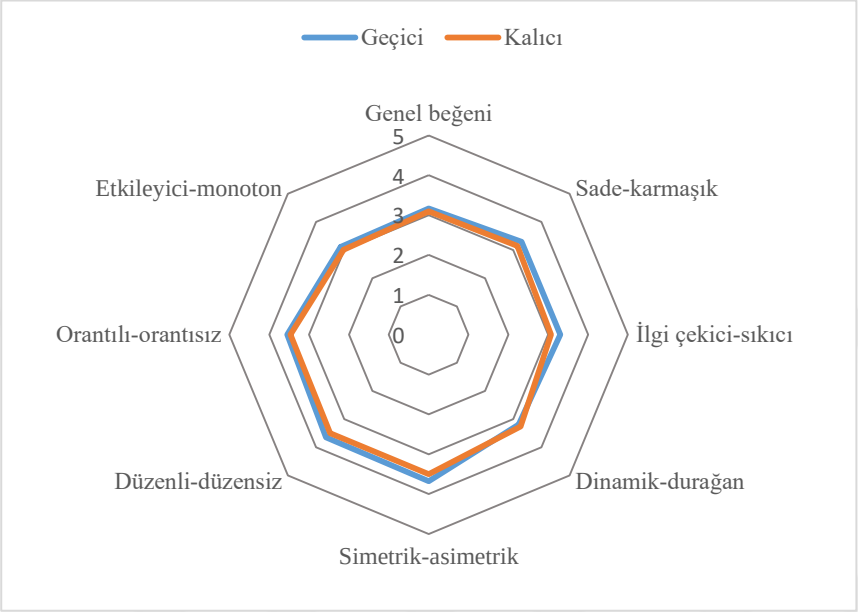
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	**D1**	3,596	0,061	0,413	84	0,681	0,06660	0,16144	-0,25444	0,38764
	D2			0,413	80,741	0,681	0,06660	0,16144	-0,25463	0,38783
2	**D1**	1,198	0,277	1,017	88	0,312	0,15631	0,15376	-0,14927	0,46188
	D2			1,021	86,357	0,310	0,15631	0,15314	-0,14810	0,46071
3	**D1**	2,216	0,140	1,474	88	0,144	0,22642	0,15356	-0,07874	0,53158
	D2			1,479	87,402	0,143	0,22642	0,15312	-0,07790	0,53074
4	**D1**	1,782	0,185	-0,469	85	0,640	-0,07229	0,15412	-0,37872	0,23413
	D2			-0,472	83,448	0,638	-0,07229	0,15302	-0,37662	0,23203
5	**D1**	2,824	0,096	1,078	88	0,284	0,17966	0,16666	-0,15154	0,51087
	D2			1,084	84,753	0,282	0,17966	0,16577	-0,14994	0,50927
6	**D1**	7,436	0,008	0,881	90	0,380	0,14722	0,16702	-0,18459	0,47902
	D2			0,887	83,972	0,377	0,14722	0,16588	-0,18266	0,47709
7	**D1**	6,431	0,013	0,474	93	0,636	0,07364	0,15522	-0,23459	0,38186
	D2			0,483	88,628	0,631	0,07364	0,15257	-0,22953	0,37680
8	**D1**	3,854	0,052	0,690	97	0,492	0,10511	0,15228	-0,19712	0,40735
	D2			0,695	93,985	0,489	0,10511	0,15117	-0,19504	0,40527

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.38. Bulunma durumu değişkenine göre grup istatistikleri-***Mahabad Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Geçici**	**43**	3,1638	0,10205
	Kalıcı	**43**	3,0973	0,12510
Sade-karmaşık	**Geçici**	**44**	3,2996	0,09921
	Kalıcı	**46**	3,1433	0,11665
İlgi çekici-sıkıcı	**Geçici**	**44**	3,2986	0,10240
	Kalıcı	**46**	3,0721	0,11384
Dinamik-durağan	**Geçici**	**42**	3,1883	0,09848
	Kalıcı	**45**	3,2606	0,11712
Simetrik-asimetrik	**Geçici**	**44**	3,6777	0,10363
	Kalıcı	**46**	3,4980	0,12938
Düzenli-düzensiz	**Geçici**	**45**	3,6414	0,09883
	Kalıcı	**47**	3,4942	0,13323
Orantılı-orantısız	**Geçici**	**45**	3,5455	0,09182
	Kalıcı	**50**	3,4718	0,12184
Etkileyici-monoton	**Geçici**	**48**	3,1203	0,09501
	Kalıcı	**51**	3,0152	0,11758

Mahabad Bulvarı'nda bulunma durumu geçici olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının bulvarda bulunma durumu kalıcı olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir ve bu bulgular Şenyiğit (2010) in bulmuş olduğu bulgularla paralellik göstermektedir (Şekil 4.17).

Şekil 4.17. Bulunma durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Varyansların eşitliği için uygulanan t-testi sonucuna göre Şanlıurfa Bulvarı için dinamik- durağan sıfat çifti ait değişkenlerin varyansları eşit değildir. Bulunma durumuna göre sıfat çiftleri arasındaki ilişki incelendiğinde; Şanlıurfa Bulvarı'nda sade-karmaşık, simetrik-asimetrik, düzenli-düzensiz ve orantılı- orantısız sıfat değişkenleri binanın bulunma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (Çizelge 4.39- Çizelge 4.40).

Çizelge 4.39. Bulunma durumu değişkenine göre bağımsız örnek t-testi- ***Şanlıurfa Bulvarı***

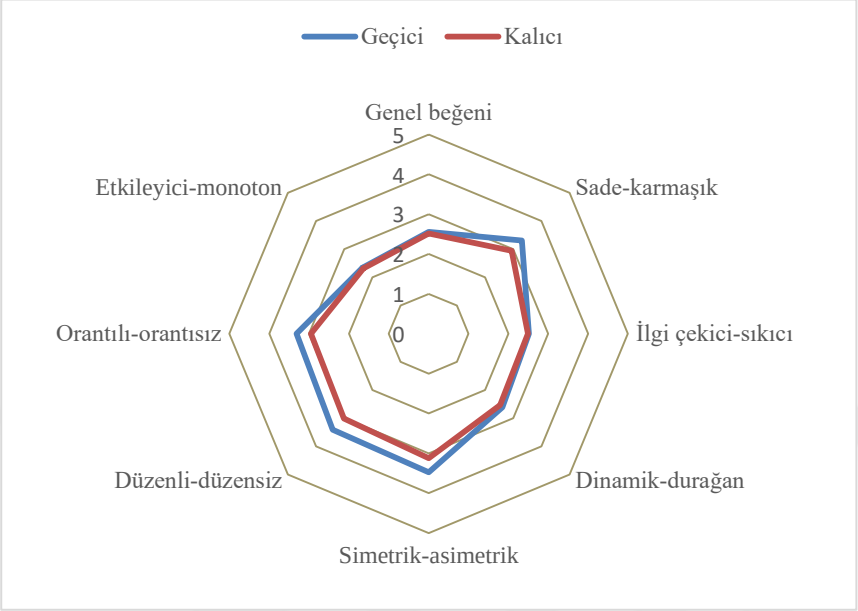
		Varyansların eşitliği için Levene testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	sd	Sig. (2-tailed)	Ortalama farkı	Std. hata farkı	Farkların 95% güven aralığı	
									Alt sınır	Üst sınır
1	D1	1,419	0,237	0,320	90	0,750	0,04167	0,13039	-0,21737	0,30070
	D2			0,317	83,366	0,752	0,04167	0,13151	-0,21989	0,30322
2	D1	0,410	0,523	2,165	99	0,033	0,35463	0,16382	0,02957	0,67968
	D2			2,158	96,196	0,033	0,35463	0,16437	0,02837	0,68088
3	D1	1,161	0,284	0,194	97	0,846	0,02319	0,11943	-0,21384	0,26022
	D2			0,194	91,631	0,847	0,02319	0,11970	-0,21455	0,26094
4	D1	5,298	0,024	0,660	94	0,511	0,08511	0,12890	-0,17082	0,34103
	D2			0,655	79,837	0,514	0,08511	0,12994	-0,17349	0,34370
5	D1	0,228	0,634	2,014	100	0,047	0,34851	0,17304	0,00521	0,69181
	D2			2,010	97,754	0,047	0,34851	0,17342	0,00434	0,69267
6	D1	0,001	0,997	2,348	99	0,021	0,39572	0,16853	0,06133	0,73011
	D2			2,342	96,830	0,021	0,39572	0,16898	0,06033	0,73111
7	D1	0,390	0,534	2,249	101	0,027	0,36508	0,16233	0,04306	0,68710
	D2			2,255	100,830	0,026	0,36508	0,16188	0,04395	0,68621
8	D1	0,132	0,717	0,260	100	0,795	0,02822	0,10844	-0,18692	0,24336
	D2			0,259	97,265	0,796	0,02822	0,10882	-0,18775	0,24419

1: Genel beğeni, 2: Sade-karmaşık, 3: İlgi çekici-sıkıcı, 4: Dinamik-durağan, 5: Simetrik-asimetrik, 6: Düzenli-Düzensiz, 7: Orantılı-orantısız, 8: Etkileyici-monoton
D1: Eşit varyans varsayımı, D2: Eşit olmayan varyans varsayımı

Çizelge 4.40. Bulunma durumu değişkenine göre grup istatistikleri- ***Şanlıurfa Bulvarı***

	Kategoriler	N	Ortalama	Std. sapma
Genel beğeni	**Geçici**	**44**	2,5588	0,68617
	Kalıcı	**48**	2,5172	0,56264
Sade-karmaşık	**Geçici**	**49**	3,3037	0,86880
	Kalıcı	**52**	2,9491	0,77707
İlgi çekici-sıkıcı	**Geçici**	**49**	2,5126	0,65756
	Kalıcı	**50**	2,4894	0,52458
Dinamik-durağan	**Geçici**	**47**	2,6145	0,74526
	Kalıcı	**49**	2,5294	0,49827
Simetrik-asimetrik	**Geçici**	**50**	3,4729	0,92238
	Kalıcı	**52**	3,1244	0,82408
Düzenli-düzensiz	**Geçici**	**49**	3,4082	0,88492
	Kalıcı	**52**	3,0124	0,80859
Orantılı-orantısız	**Geçici**	**49**	3,3193	0,79783
	Kalıcı	**54**	2,9542	0,84471
Etkileyici-monoton	**Geçici**	**49**	2,3445	0,57196
	Kalıcı	**53**	2,3163	0,52325

Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunma durumu geçici olan katılımcıların genel beğeni düzeyi ve tüm sıfat çiftlerine yönelik algılarının bulvarda bulunma durumu kalıcı olan katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir (Şekil 4.18).

Şekil 4.18. Bulunma durumu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

4.3. Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler

Cephelere ilişkin tercihleri ortaya koymak üzere yapılan araştırmada kullanılan bina cephelerine yönelik kullanıcıların belirttikleri beğeni puanları arasında hipotetik ilişkileri çözümleyebilmek ve mümkün olduğunca çok bina cephesini en az değişkenle açıklayabilmek için bina cepheleri kategorilendirme işlemine tabii tutulmuştur. Bu işlem kullanıcıların bina cephelerine ilişkin belirttikleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

4.3.1. Diclekent Bulvarı'nda Bulunan Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler

Diclekent Bulvarı özelinde 45 bina cephesi kullanılmıştır ve analizin başında bütün bu 45 bina cephesi analize alınmıştır (Cronbach α =0,968, r=0,40). Analiz 6 aşamada tamamlanmıştır ve en son K=29 madde ile yapılan analiz sonunda KMO değeri (KMO=0,878) ve Barlett küresellik testine göre veri setinin faktörleşmeye uygun olduğu ($p<0,001$) açık olarak ortaya çıkan, herhangi bir bileşenin iki faktörde yüklenme

göstermediği, her bir faktörde 0,50 yük değerinin altında bileşenin bulunmadığı ve her faktörün en az üç bileşenden oluştuğu bir kategorilendirme gerçekleştirilmiştir. Bu kategorilendirme Kaplan ve Kaplan (1989)'nın belirtiği yönerge ile tam bir uyum içerisindedir. En son aşamada yapılan faktör analizine 29 bina cephesi değişken olarak alınmış ve bu 29 bina cephesinin 5 kategori altında toplanabileceği saptanmıştır. Her ne kadar bu 29 madde arasındaki güvenilirlik 45 madde arasındaki güvenilirlikten daha düşük olsa da (Cronbach α =0,949, r=0,39), KMO ve Barlett testlerinin sonuçları analizin bu veri setine uygun olduğunu onaylamaktadır. Bunun yanında bu 5 faktörlü veri setinin kümülatif olarak %66,63'ünü temsil etmektedir.

"Varyans %" ve ortak varyans değerlerine bakıldığında, analize alınan k=29 maddenin 5 faktör altında toplanabildiği görülmektedir. Bu üç faktörün döndürme öncesi öz değerleri (eigen value) ise Faktör 1= 12,31, Faktör 2 = 2,60, Faktör 3 = 1,80 Faktör 4=1,43 ve Faktör 5=1,17 şeklinde olmuştur. Bundan sonraki faktörlerin öz değerleri 1'den küçük çıkmıştır. Bu da analize alınan 29 maddenin 5 faktör altında toplanabileceğini göstermektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan üç faktörün ortak varyanslarının ise 0,551 ile 0,826 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan beş faktörün birlikte maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir.

Kullanıcıların beğenisi 5 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birincisi %20,01'ini, ikincisi %14,31'ini, üçüncüsü %12,56'sını, dördüncüsü %12,39 unu ve beşincisi %7,34'ünü açıklamaktadır. Beş faktörün açıkladığı toplam varyans ise %66,61'dir.

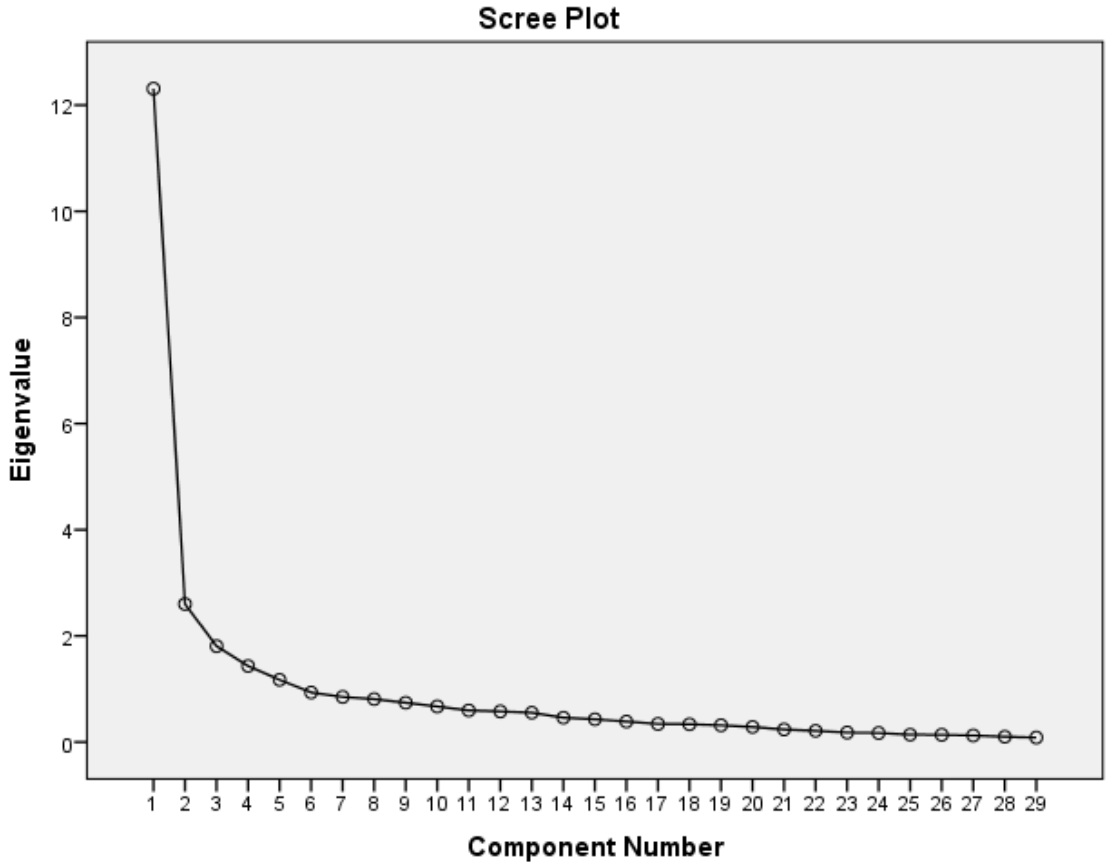
Faktör döndürme sonrası ölçeğin birinci faktörünün on maddeden (B37, B34, B24, B44, B38, B33, B12, B41, B35, B28), ikinci faktörün beş maddeden (B10, B5, B9, B14, B11), üçüncü faktörün beş maddeden (B32, B18, B31, B13, B22), dördüncü faktörün altı maddeden (B40, B43, B25, B16, B39, B45) beşinci faktörün üç maddeden (B42, B21, B7) oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,507 ile 0,809 arasında değişmektedir. İkinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,648 ile 0,735 arasında değişmektedir. Üçüncü faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,589 ile 0,749 arasında değişmektedir. Dördüncü faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,548 ile 0,698 arasında değişmektedir. Beşinci faktörde

yer alan maddelerin yük değerleri 0,520 ile 0,753 arasında değişmektedir (Çizelge 4.41).

Çizelge 4.41. Diclekent Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların bina cepheleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör Ortak Varyansı	Ortalama
Bina 37	0,809					0,826	2,64
Bina 34	0,762					0,774	2,86
Bina 24	0,751					0,760	2,28
Bina 44	0,732					0,705	2,48
Bina 38	0,669					0,702	2,88
Bina 33	0,668					0,619	2,72
Bina 12	0,627					0,647	2,83
Bina 41	0,577					0,636	2,60
Bina 35	0,571					0,602	2,47
Bina 28	0,507					0,614	2,94
Bina 10		0,735				0,660	2,58
Bina 5		0,716				0,639	2,67
Bina 9		0,708				0,668	2,77
Bina 14		0,695				0,689	2,63
Bina 11		0,648				0,670	2,61
Bina 32			0,749			0,662	2,73
Bina 18			0,686			0,634	2,48
Bina 31			0,623			0,658	2,25
Bina 13			0,603			0,651	2,86
Bina 22			0,589			0,551	2,38
Bina 40				0,698		0,715	2,58
Bina 43				0,684		0,603	3,00
Bina 25				0,668		0,693	2,41
Bina 16				0,655		0,592	2,33
Bina 39				0,568		0,623	2,65
Bina 45				0,548		0,632	2,97
Bina 42					0,753	0,753	3,47
Bina 21					0,630	0,651	3,56
Bina 7					0,520	0,694	3,23
Varyans %	%20,01	%14,31	%12,56	%12,39	%7,34		
Eigen Value	12,31	2,60	1,80	1,43	1,17		

Analizde önemli faktör sayısı öz değer ölçütüne göre 5 olarak tanımlanmıştır. Bu durum öz değerlere göre çizilen çizgi grafiğinde ise farklı bir durum ortaya koymaktadır. Her ne kadar beşinci faktörden sonra, eigen value değeri 1'in altına düşse de hızlı düşüş ikinci faktörden sonra gözlenmiştir. 5'inci ve sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olmuştur ve önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemektedir. Yani, 6'ıncı ve daha sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları birbirine yakındır.(Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Diclekent Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların beğenisine uygulanan faktör analizi sonucu çıkan scree plot

Faktördeki bina cephelerinin içeriklerine bakılarak faktörler betimlemeye çalışılmıştır. Faktörlerin isimlendirilmesinde kullanıcıların bina cephelerine verdikleri puanlar ile görsellerin oluşturduğu izlenimler kullanılmıştır.

Faktörlerden faktör 1'e bakıldığında ağırlıklı olarak binalarda simetrinin hakim olduğu görülmektedir. Balkonların konumu açısından iki farklı balkon tipi gözlense de ağırlıklı olarak köşe balkonların baskın olduğunu söylemek mümkündür. Bu kategoride en-boy oranı açısından cephelerin benzerlik gösterdiği ve enlerinin boylarına oranla daha baskın olduğu görülmektedir. Bunun yanında dik açılı formların kategorinin bütününde hakim olduğu görülmektedir (Şekil 4.20).

Şekil 4.20. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 1'in altında toplanan binalar

Faktör 2'ye bakıldığında balkonların konumu açısında köşe balkonların hakim olduğunu söylemek mümkündür. Balkonlarda bulunan çıkmalar cephe bütününde dikkat çekmektedir. Cephelerin bütününde simetri hakim olmakta ve balkonlarda eğrisel formlar mevcuttur (Şekil 4.21).

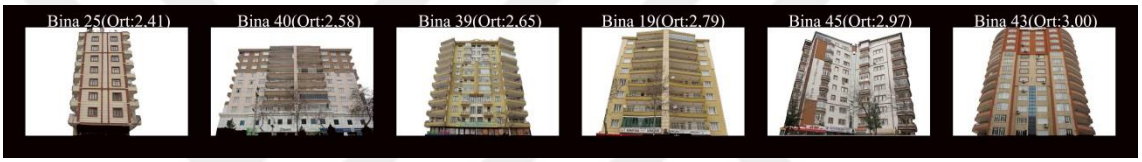
Şekil 4.21. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 2'nin altında toplanan binalar

Faktör 3'e bakıldığında bina cephelerinde diğer kategorilere oranla karmaşıklık göze çarpmaktadır. Balkonlarda eğrisel formlar kullanılmış olup genel olarak bina cephelerinin tümünde köşe balkonlar hakimdir (Şekil 4.22).

Şekil 4.22. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 3'ün altında toplanan binalar

Faktör 4'e bakıldığında bina cephelerinde simetri hakim olup kırık formlar da baskın bir şekilde kullanılmıştır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 4'ün altında toplanan binalar

Faktör 5 kategorisinde bulunan bina cephelerinin genelinde eğrisel formlar hakim olup, simetri bina cephelerinde en belirgin özelliklerden biri olmuştur (Şekil 4.24).

Şekil 4.24. Diclekent Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 5'in altında toplanan binalar

Çizelge 4.42. Diclekent Bulvarı'ndaki faktörler ve sıfat çiftlerinden aldığı puanlar

	Ortalama Beğeni	Sade-Karmaşık	İlgi çekici-Sıkıcı	Dinamik-Durağan	Simetrik-Asimetrik	Düzenli-Düzensiz	Orantılı-Orantısız	Etkileyici-Monoton
Faktör 1	2,67	3,29	2,63	2,70	3,42	3,35	3,23	2,47
Faktör 2	2,65	3,13	2,56	2,86	3,48	3,36	3,27	2,44
Faktör 3	2,54	2,88	2,55	2,81	3,12	3,05	3,06	2,49
Faktör 4	2,65	2,95	2,76	2,88	2,94	2,92	2,93	2,58
Faktör 5	3,42	3,16	3,54	3,41	3,83	3,71	3,69	3,24

y:yüksek (5 ile 3,5 arası), o:orta (3,5 ile 2,5 arası), d:düşük (2,5 ile 1 arası)'ü ifade etmektedir.

4.3.2. Mahabad Bulvarı'nda Bulunan Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler

Mahabad Bulvarı özelinde 22 bina cephesi kullanılmıştır ve analizin başında bütün bu 22 bina cephesi analize alınmıştır (Cronbach α =0,936, r=0,40). Analiz 6 aşamada tamamlanmıştır ve en son K=13 madde ile yapılan analiz sonunda KMO değeri (KMO=0,818) ve Barlett küresellik testine göre veri setinin farktörleşmeye uygun olduğu ($p<0,001$) açık olarak ortaya çıkan, herhangi bir bileşenin iki faktörde yüklenme göstermediği, her bir faktörde 0,40 yük değerinin altında bileşenin bulunmadığı ve her faktörün en az üç bileşenden oluştuğu bir kategorilendirme gerçekleştirilmiştir. Bu kategorilendirme Kaplan ve Kaplan (1989)'nın belirtiği yönerge ile tam bir uyum içerisindedir. En son aşamada yapılan faktör analizine 13 fotoğraf değişken olarak alınmış ve bu 13 bina cephesinin 3 kategori altında toplanabileceği saptanmıştır. Her ne kadar bu 13 madde arasındaki güvenilirlik 22 madde arasındaki güvenilirlikten daha düşük olsa da (Cronbach α =0,883, r=0,37), KMO ve Barlett testlerinin sonuçları analizin bu veri setine uygun olduğunu onaylamaktadır. Bunun yanında bu 3 faktör veri setinin kümülatif olarak %61,13'ünü temsil etmektedir.

"Varyans %" ve ortak varyans değerlerine bakıldığında, analize alınan k=13 maddenin 3 faktör altında toplanabildiği görülmektedir. Bu üç faktörün döndürme öncesi öz değerleri (eigen value) ise Faktör 1= 5,49, Faktör 2 = 1,43, Faktör 3 = 1,03 şeklinde olmuştur. Bundan sonraki faktörlerin öz değerleri 1'den küçük çıkmıştır. Bu da analize alınan 13 maddenin 3 faktör altında toplanabileceğini göstermektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan üç faktörün ortak varyanslarının ise 0,497 ile 0,731 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan üç faktörün birlikte maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir.

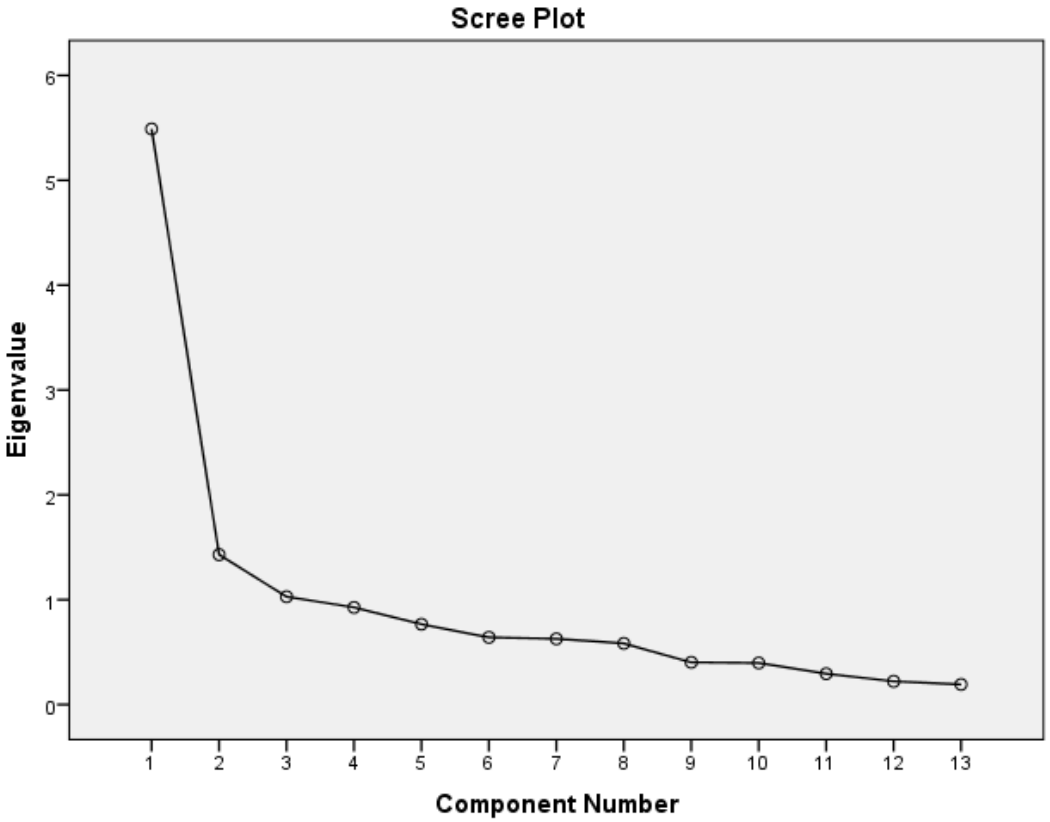
Kullanıcıların beğenisi 3 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birincisi %22,06'sını, ikincisi %21,52'sini, üçüncüsü %17,55'ini, açıklamaktadır. Üç faktörün açıkladığı toplam varyans ise %61,13'tür.

Faktör döndürme sonrası ölçeğin birinci faktörünün beş maddeden (B1, B11, B2, B3, B5), ikinci faktörün beş maddeden (B8, B9, B13, B14, B7), üçüncü faktörün üç maddeden (B20, B6, B16) oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,612 ile 0,752 arasında değişmektedir. İkinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,567 ile 0,780 arasında değişmektedir. Üçüncü faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,676 ile 0,767 arasında değişmektedir (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.43. Mahabad Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların bina cepheleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör Ortak Varyansı	Ortalama
Bina 1	0,752			0,579	3,46
Bina 11	0,744			0,656	3,42
Bina 2	0,690			0,731	3,19
Bina 3	0,633			0,528	3,19
Bina 5	0,612			0,658	3,01
Bina 8		0,780		0,705	3,83
Bina 9		0,696		0,627	3,24
Bina 13		0,648		0,535	3,61
Bina 14		0,623		0,497	3,19
Bina 7		0,567		0,504	3,04
Bina 20			0,767	0,636	3.08
Bina 6			0,727	0,662	3,05
Bina 16			0,676	0,630	2,97
Varyans %	%22,06	%21,52	%17,55	%61,13	
Eigen Value	5,49	1,43	1,03		

Analizde önemli faktör sayısı öz değer ölçütüne göre 3 olarak tanımlanmıştır. Bu durum öz değerlere göre çizilen çizgi grafiğinde ise farklı bir durum ortaya koymaktadır. Her ne kadar ikinci faktörden sonra yatay seyire geçse de, grafikte üçüncü faktörden sonra düşük ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir. 3'üncü ve sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olup, eigen value değeri 1'in altına düşmüştür ve önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemektedir. Yani, 4'üncü ve daha sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları birbirine yakındır (Şekil 4.25).

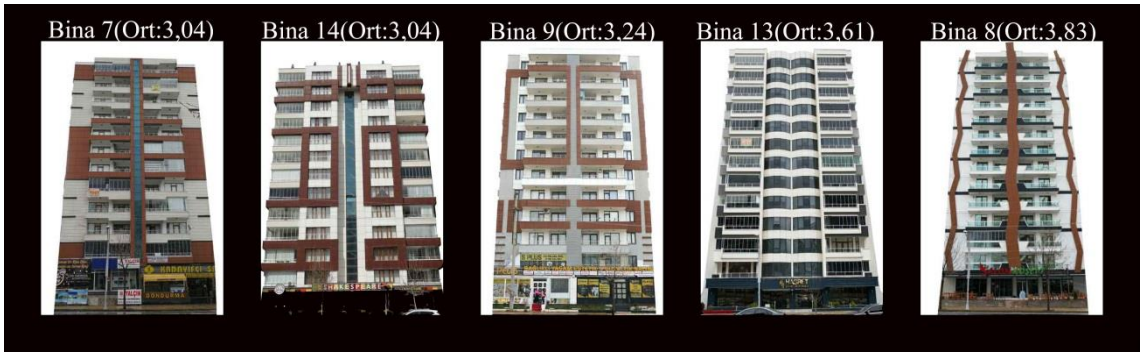
Şekil 4.25. Mahabad Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların beğenisine uygulanan faktör analizi sonucu çıkan scree plot

Faktörlerden faktör 1'e bakıldığında ağırlıklı olarak binalarda simetrinin hakim olduğu görülmektedir. Balkonların konumu açısından bakıldığında bina 1, bina 11 ve bina 2 benzerlik göstermekte olup binalarda köşe balkon bulunmaktadır. Bina 3 ve bina 5 te balkonların konumu itibariyle benzerlik göstermektedir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 1'in altında toplanan binalar

Faktörlerden faktör 2'ye bakıldığında bina cephelerinde bulunan kaplamalar dikkat çekmektedir. Bina 8, bina 9 bina 14 ve bina 7 ye bakıldığında cephede kullanılan renkler açısından da bir benzerlik söz konusudur (Şekil 4.27).

Şekil 4.27. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 2'nin altında toplanan binalar

Faktörlerden faktör 3'e bakıldığında bina 20 ve bina 16 'nın cepheleri kullanılan malzeme ve renk açısından benzerlik göstermekte olup her 3 cephe için de simetrinin hakim olduğunu söylemek gerekir (Şekil 4.28).

Şekil 4.28. Mahabad Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 3'ün altında toplanan binalar

Çizelge 4.44. Mahabad Bulvarı'ndaki faktörler ve sıfat çiftlerinden aldığı puanlar

	Ortalama Beğeni	Sade-Karmaşık	İlgi çekici-Sıkıcı	Dinamik-Durağan	Simetrik-Asimetrik	Düzenli-Düzensiz	Orantılı-Orantısız	Etkileyici-Monoton
Faktör 1	3,25	3,53	3,21	3,18	3,69	3,73	3,66	3,06
Faktör 2	3,38	3,00	3,50	3,52	3,60	3,52	3,53	3,33
Faktör 3	3,03	3,24	3,04	3,21	3,53	3,50	3,45	2,97

y:yüksek (5 ile 3,5 arası), o:orta (3,5 ile 2,5 arası), d:düşük (2,5 ile 1 arası)'ü ifade etmektedir.

4.3.3. Şanlıurfa Bulvarı'nda Bulunan Kullanıcıların Bina Cepheleri Beğeni Puanlarına Ait Kategoriler

Şanlıurfa Bulvarı özelinde 17 bina cephesi kullanılmıştır ve analizin başında bütün bu 17 bina cephesi analize alınmıştır (Cronbach α =0,893, r=0,33). Analiz 6 aşamada tamamlanmıştır ve en son K=13 madde ile yapılan analiz sonunda KMO değeri (KMO=0,887) ve Barlett küresellik testine göre veri setinin farktörleşmeye uygun olduğu ($p<0,001$) açık olarak ortaya çıkan, herhangi bir bileşenin iki faktörde yüklenme göstermediği, her bir faktörde 0,40 yük değerinin altında bileşenin bulunmadığı ve her faktörün en az üç bileşenden oluştuğu bir kategorilendirme gerçekleştirilmiştir. Bu kategorilendirme Kaplan ve Kaplan (1989)'nın belirtiği yönerge ile tam bir uyum içerisindedir. En son aşamada yapılan faktör analizine 13 bina cephesi değişken olarak alınmış ve bu 13 bina cephesinin 2 kategori altında toplanabileceği saptanmıştır.

Her ne kadar bu 13 madde arasındaki güvenilirlik 17 madde arasındaki güvenilirlikten daha düşük olsa da (Cronbach α =0,878, r=0,36), KMO ve Barlett testlerinin sonuçları analizin bu veri setine uygun olduğunu onaylamaktadır. Bunun yanında bu 2 faktör veri setinin kümülatif olarak %59,30'unu temsil etmektedir.

"Varyans %" ve ortak varyans satır ve sutünlarına bakıldığında, analize alınan k=13 maddenin 2 faktör altında toplanabildiği görülmektedir. Bu iki faktörün döndürme öncesi öz değerleri (eigen value) ise Faktör 1= 5,58, Faktör 2 =2,12 şeklinde olmuştur. Bundan sonraki faktörlerin öz değerleri 1'den küçük çıkmıştır. Bu da analize alınan 13 maddenin 2 faktör altında toplanabileceğini göstermektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan üç faktörün ortak varyanslarının ise 0,492 ile 0,686 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan üç faktörün birlikte maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir.

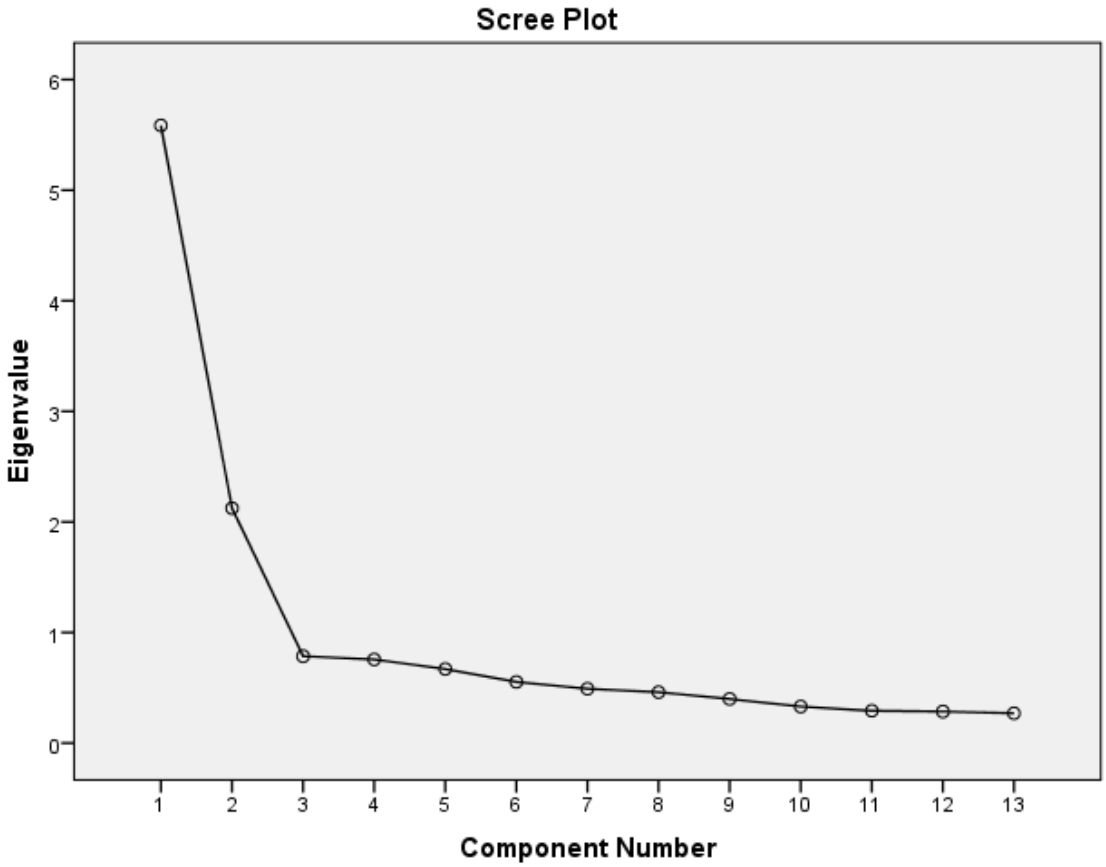
Kullanıcıların beğenisi 2 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birincisi %37,46 'sını, ikincisi %21,84'ünü, açıklamaktadır. İki faktörün açıkladığı toplam varyans ise %59,3'tür.

Faktör döndürme sonrası ölçeğin birinci faktörünün sekiz maddeden (B12, B7, B2, B13, B3, B5, B6, B14), ikinci faktörün beş maddeden (B15, B17, B16, B11, B10), oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,689 ile 0,809 arasında değişmektedir. İkinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri 0,571 ile 0,824 arasında değişmektedir (Çizelge 4.45).

Çizelge 4.45. Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların bina cephelerine ilişkin belirttikleri beğeni puanlarına uygulanan faktör analizi

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör Ortak Varyansı	Ortalama
Bina 12	0,809		0,657	1,88
Bina 7	0,808		0,666	1,91
Bina 2	0,806		0,654	1,90
Bina 13	0,777		0,631	2,19
Bina 3	0,770		0,646	2,16
Bina 5	0,726		0,566	2,17
Bina 6	0,702		0,523	1,93
Bina 14	0,689		0,542	2,34
Bina 15		0,824	0,686	3,17
Bina 17		0,761	0,597	3,14
Bina 16		0,738	0,546	3,59
Bina 11		0,688	0,504	3,46
Bina 10		0,571	0,492	2,73
Varyans %	37,46	21,84		
Eigen Value	5,58	2,12		

Analizde önemli faktör sayısı öz değer ölçütüne göre 2 olarak tanımlanmıştır. Bu durum öz değerlere göre çizilen çizgi grafiğinde ise farklı bir durum ortaya koymaktadır. Her ne kadar ikinci faktörden sonra yatay seyire geçse de, grafikte ikinci faktörden sonra düşük ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir. 2'inci ve sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olup, eigen value değeri 1'in altına düşmüştür ve önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemektedir. Yani, 3'üncü ve daha sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları birbirine yakındır (Şekil 4.29).

Şekil 4.29. Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan kullanıcıların beğenisine uygulanan faktör analizi sonucu çıkan scree plot

Faktördeki bina cephelerinin içeriklerine bakılarak faktörler isimlendirilmeye çalışılmıştır. Faktörlerin isimlendirilmesinde kullanıcıların bina cephelerine verdikleri puanlar ile görsellerin oluşturduğu izlenimler kullanılmıştır.

Faktörlerden faktör 1'e bakıldığında genel olarak cephelerde simetrinin hakim olduğunu söylemek mümkündür Balkonların konumu açısından da benzerlik göstermektedirler (Şekil 4.30).

Şekil 4.30. Şanlıurfa Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 1'in altında toplanan binalar

Faktör 2'ye bakılacak olursa yine bir önceki faktörde olduğu gibi simetrinin hakim olduğunu söylemek mümkündür. Cephelerde kullanılan malzemelerde benzerlik göstermektedir (Şekil 4.31).

Şekil 4.31. Şanlıurfa Bulvarı'nda kullanıcı tercihlerine uygulanan faktör analizi sonrası çıkan Faktör 2'nin altında toplanan binalar

Çizelge 4.46. Şanlıurfa Bulvarı'ndaki faktörler ve sıfat çiftlerinden aldığı puanlar

	Ortalama Beğeni	Sade-Karmaşık	İlgi çekici-Sıkıcı	Dinamik-Durağan	Simetrik-Asimetrik	Düzenli-Düzensiz	Orantılı-Orantısız	Etkileyici-Monoton
Faktör 1	2,06	2,96	2,04	2,18	3,07	2,95	2,88	1,88
Faktör 2	3,21	3,20	3,27	3,19	3,55	3,51	3,43	3,07

y:yüksek (5 ile 3,5 arası), o:orta (3,5 ile 2,5 arası), d:düşük (2,5 ile 1 arası)'ü ifade etmektedir.

4.4. Sıfat Çiftlerinin Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi sıfat çiftleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Korelasyon katsayısının üzerinde (**) işareti olanlar korelasyon katsayısının 0,01 önem düzeyinde, (*) olanlar ise 0,05 önem düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısı -1 ila 1 arasında değer almaktadır. Bu katsayının mutlak değerce 1'e yakın olması değişkenler arasında güçlü ve pozitif bir ilişkinin olduğunu, tam tersine -1'e yakın olması ise yine güçlü ama negatif bir ilişkinin olduğunu ifade etmektedir. Aralarında 0,80'den yüksek korelasyon bulunan sıfat çiftlerinin birbirleriyle yüksek düzeyde ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Diclekent Bulvarı ve Mahabad Bulvarı verisi için, genel beğeni ile sade-karmaşık sıfat çifti ve genel beğeni ile etkileyici-monoton sıfat çifti ve ayrıca ilgi çekici-sıkıcı ile etkileyici-monoton, simetrik-asimetrik ile düzenli-düzensiz, düzenli-düzensiz ile orantılı-orantısız sıfat çiftleri birbirleriyle yüksek düzeyde pozitif bir ilişki içerisindedir. Bu durum Gestalt' ın bütün parçalarından toplamından daha anlamlıdır ilkesini desteklemektedir. Zaten mantık çerçevesinde düşünüldüğünde ilgi çekici olma durumu ile etkileyici olma, düzenli olma durumu ile simetrik olması ve orantılı olma durumuyla düzenli olma durumu birbirleriyle ilişkilendirilebilir. (Çizelge 4.47).

Çizelge 4.47. Sıfat çiftleri arasındaki korelasyonlar – ***Diclekent Bulvarı***

	(1)	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**	**(6)**	**(7)**	**(8)**
(1)	1							
(2)	0,497**	1						
(3)	0,894**	0,529**	1					
(4)	0,652**	0,208	0,702**	1				
(5)	0,345**	0,589**	0,358**	0,489**	1			
(6)	0,470**	0,706**	0,518**	0,277*	0,802**	1		
(7)	0,489**	0,709**	0,529**	0,318*	0,797**	0,965**	1	
(8)	0,849**	0,401**	0,876**	0,696**	0,300**	0,461**	0,508**	1

1: genel beğeni, 2: sade-karmaşık, 3: ilgi çekici-sıkıcı, 4: dinamik-durağan, 5: simetrik-asimetrik, 6: düzenli-düzensiz, 7: orantılı-orantısız, 8: etkileyici-monoton

**. Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı; *. Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı

Mahabad Bulvarı verisi için ayrıca ilgi çekici-sıkıcı ile dinamik-durağan ve simetrik-asimetrik ile orantılı-orantısız sıfat çiftleri de birbirleriyle yüksek düzeyde pozitif bir ilişki içerisindedir(Çizelge 4.48).

Çizelge 4.48. Sıfat çiftleri arasındaki korelasyonlar – ***Mahabad Bulvarı***

	(1)	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**	**(6)**	**(7)**	**(8)**
(1)	1							
(2)	0,517**	1						
(3)	0,886**	0,481**	1					
(4)	0,791**	0,458**	0,832**	1				
(5)	0,353**	0,642**	0,432**	0,582**	1			
(6)	0,432**	0,637**	0,583**	0,664**	0,920**	1		
(7)	0,499**	0,605**	0,596**	0,733**	0,895**	0,949**	1	
(8)	0,803**	0,400**	0,897**	0,795**	0,405**	0,541**	0,588*	1

1: genel beğeni, 2: sade-karmaşık, 3: ilgi çekici-sıkıcı, 4: dinamik-durağan, 5: simetrik-asimetrik, 6: düzenli-düzensiz, 7: orantılı-orantısız, 8: etkileyici-monoton

**. Korelasyon 0.01 seviesinde anlamlı; *. Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı

Şanlıurfa Bulvarı verisi için, genel beğeni ile sade-karmaşık sıfat çifti ve ilgi çekici-sıkıcı ile dinamik-durağan, simetrik-asimetrik ile düzenli-düzensiz, simetrik-asimetrik ile orantılı-orantısız, düzenli-düzensiz ile orantılı-orantısız sıfat çiftleri birbirleriyle yüksek düzeyde pozitif bir ilişki içerisindedir (Çizelge 4.49).

Çizelge 4.49. Sıfat çiftleri arasındaki korelasyonlar – ***Şanlıurfa Bulvarı***

	(1)	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**	**(6)**	**(7)**	**(8)**
(1)	1							
(2)	0,223*	1						
(3)	0,813**	0,216*	1					
(4)	0,639**	0,184	0,820**	1				
(5)	-0,015	0,606**	0,089	0,255*	1			
(6)	0,060	0,643**	0,213*	0,285**	0,871**	1		
(7)	-0,051	0,577**	0,095	0,208*	0,834**	0,937**	1	
(8)	0,649**	0,177	0,787**	0,662**	0,130	0,288**	0,221*	1

1: genel beğeni, 2: sade-karmaşık, 3: ilgi çekici-sıkıcı, 4: dinamik-durağan, 5: simetrik-asimetrik, 6: düzenli-düzensiz, 7: orantılı-orantısız, 8: etkileyici-monoton

**. Korelasyon 0.01 seviesinde anlamlı; *. Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı

4.5. En Çok Beğenilen Binanın Cephesinde Dikkat Çeken Öğeler ve Özelliklerin Analizi

Çalışmada katılımcıların her bir bulvarda yer alan binalardan en çok beğendikleri binayı ifade etmeleri istenmiş ve en çok beğenilen binanın cephesinde dikkat çeken öğeler ve özellikler incelenmiştir.

Diclekent Bulvarı'nda katılımcıların %30,5 'lik kısmı en çok beğendiği binanın Bina 42 olduğunu, %15,1'lik kısmı Bina 16 olduğunu ve yine %15,1'lik kısmı en çok beğendiği binanın Bina 45 olduğunu ifade etmiştir. Çizelgede yer alan 24 bina dışındaki diğer 21 bina ise hiçbir katılımcı tarafından en çok beğenilen bina olarak seçilmemiştir (Çizelge 4.50).

Çizelge 4.50. Diclekent Bulvarı'nda en çok beğenilen bina

Bina	Frekans	Yüzde (%)
Bina 2	2	1,9
Bina 6	2	1,9
Bina 8	1	0,9
Bina 9	1	0,9
Bina 12	1	0,9
Bina 17	6	5,7
Bina 18	1	0,9
Bina 20	6	5,7
Bina 21	16	15,1
Bina 23	1	0,9
Bina 25	1	0,9
Bina 26	1	0,9
Bina 27	1	0,9
Bina 29	2	1,9
Bina 32	4	3,8
Bina 35	1	0,9
Bina 37	2	1,9
Bina 38	1	0,9
Bina 39	2	1,9
Bina 40	1	0,9
Bina 42	33	30,5
Bina 43	3	2,8
Bina 44	3	2,8
Bina 45	16	15,1
Toplam	**108**	**100.0**

Mahabad Bulvarı'nda katılımcıların %28,7'lik kısmı en çok beğendiği binanın Bina 8 olduğunu, %13,9'luk kısmı Bina 13 olduğunu ve %10,9'luk kısmı ise Bina 11 olduğunu ifade etmiştir. Çizelgede yer alan 19 bina dışındaki diğer binalar ise (Bina 6, Bina 16 ve Bina 19) hiçbir katılımcı tarafından en çok beğenilen bina olarak seçilmemiştir (Çizelge 4.51).

Çizelge 4.51. Mahabad Bulvarı'nda en çok beğenilen bina

Bina	Frekans	Yüzde (%)
Bina 1	8	7,9
Bina 2	2	2,0
Bina 3	2	2,0
Bina 4	1	1,0
Bina 5	5	5,0
Bina 7	3	3,0
Bina 8	29	28,7
Bina 9	1	1,0
Bina 10	1	1,0
Bina 11	11	10,9
Bina 12	2	2,0
Bina 13	14	13,9
Bina 14	1	1,0
Bina 15	3	3,0
Bina 17	3	3,0
Bina 18	2	2,0
Bina 20	2	2,0
Bina 21	6	5,9
Bina 22	5	5,0
Toplam	**101**	**100.0**

Şanlıurfa Bulvarı'nda katılımcıların %31,1'lik kısmı en çok beğendiği binanın Bina 16 olduğunu, %25,5'lik kısmı Bina 11 olduğunu ve %12,3'lük kısmı ise Bina 17 olduğunu ifade etmiştir. Çizelgede yer alan 12 bina dışındaki diğer binalar ise (Bina 2, Bina 3, Bina 6, Bina 9 ve Bina 12) hiçbir katılımcı tarafından en çok beğenilen bina olarak seçilmemiştir (Çizelge 4.52).

Çizelge 4.52. Şanlıurfa Bulvarı'nda en çok beğenilen bina

Bina	Frekans	Yüzde (%)
Bina 1	6	5,7
Bina 4	3	2,8
Bina 5	2	1,9
Bina 7	3	2,8
Bina 8	5	4,7
Bina 10	3	2,8
Bina 11	27	25,5
Bina 13	2	1,9
Bina 14	1	0,9
Bina 15	8	7,5
Bina 16	33	31,1
Bina 17	13	12,3
Toplam	**106**	**100.0**

Her bir bulvarda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkat çeken özelliklerine bakacak olursak:

Diclekent Bulvarı için bakıldığında , bu bulvarda katılımcıların en çok beğenilen bina olarak seçtikleri binanın en önemli üç özelliği sırasıyla ‘pencerelerin tekrar edilişinin düzenli olması’(ort:4,04), ‘bina cephesindeki pencerelerin birbiriyle uyumlu olması’(ort:4,04), ‘pencerelerin simetrik olması’ (ort:3,97) ve ‘pencerelerin yapı bütününde belirgin olması’ dır (ort:3,92) (Çizelge 4.53).

Çizelge 4.53. Diclekent Bulvarı'nda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkate çeken özelliklere ilişkin istatistikler

	1	2	3	4	5	Ortalama (Std. sapma)
	F (%)	F (%)	F (%)	F (%)	F (%)	
Pencerelerin tekrar edilişi düzenli	1 (0,9)	9 (8,5)	17 (16,0)	37 (34,9)	42 (39,6)	4,04 (0,995)
Kapıların tekrar edilişi düzenli	4 (3,8)	9 (8,5)	19 (17,9)	41 (38,7)	33 (31,1)	3,85 (1,076)
Pencere ve kapıların tekrarı monoton	6 (5,7)	28 (26,4)	19 (17,9)	24 (22,6)	29 (27,4)	3,40 (1,292)
Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu	2 (1,9)	5 (4,7)	22 (20,8)	35 (33,0)	42 (39,6)	4,04 (0,985)
Pencereler yapı bütününde belirgin	1 (0,9)	5 (4,7)	31 (29,2)	33 (31,1)	36 (34,0)	3,92 (0,953)
Kapılar yapı bütününde belirgin	6 (5,7)	13 (12,4)	34 (32,4)	33 (31,4)	19 (18,1)	3,44 (1,100)
Pencereler simetrik	2 (1,9)	11 (10,5)	12 (11,4)	43 (41,0)	37 (35,2)	3,97 (1,033)
Bina cephesi simetrik	5 (4,7)	7 (6,6)	19 (17,9)	38 (35,8)	37 (34,9)	3,90 (1,103)
Binanın formu diğer binalara benzemekte	18 (17,0)	26 (24,5)	23 (21,7)	18 (17,0)	21 (19,8)	2,98 (1,380)
Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı	7 (6,6)	13 (12,3)	17 (16,0)	41 (38,7)	28 (26,4)	3,66 (1,186)

1: En düşük - 5: En yüksek, F: Frekans, %: Yüzde

Mahabad Bulvarı için bakıldığında , bu bulvarda katılımcıların en çok beğenilen bina olarak seçtikleri binanın en önemli üç özelliği sırasıyla 'pencerelerin yapı bütününde belirgin olması'(ort:4,05), 'bina cephesindeki pencerelerin birbiriyle uyumlu olması' (ort:4,04) ve 'bina cephesinin simetrik olması' dır (ort:4,00) (Çizelge 4.54).

Çizelge 4.54. Mahabad Bulvarı'nda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkat çeken özelliklere ilişkin istatistikler

	1	2	3	4	5	Ortalama (Std. sapma)
	F (%)	F (%)	F (%)	F (%)	F (%)	
Pencerelerin tekrar edilişi düzenli	4 (4,0)	11 (10,9)	15 (14,9)	28 (27,7)	43 (42,6)	3,94 (1,173)
Kapıların tekrar edilişi düzenli	4 (4,0)	7 (7,0)	20 (20,0)	33 (33,0)	36 (36,0)	3,90 (1,096)
Pencere ve kapıların tekrarı monoton	6 (6,0)	22 (22,0)	30 (30,0)	20 (20,0)	22 (22,0)	3,30 (1,210)
Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu	3 (3,0)	5 (5,0)	18 (17,8)	34 (33,7)	41 (40,6)	4,04 (1,029)
Pencereler yapı bütününde belirgin	2 (2,0)	7 (6,9)	16 (15,8)	35 (34,7)	41 (40,6)	4,05 (1,014)
Kapılar yapı bütününde belirgin	4 (4,0)	11 (10,9)	34 (33,7)	23 (22,8)	29 (28,7)	3,61 (1,131)
Pencereler simetrik	3 (3,0)	8 (7,9)	19 (18,8)	30 (29,7)	41 (40,6)	3,97 (1,090)
Bina cephesi simetrik	5 (5,0)	7 (6,9)	9 (8,9)	42 (41,6)	38 (37,6)	4,00 (1,095)
Binanın formu diğer binalara benzemekte	11 (11,0)	29 (29,0)	22 (22,0)	23 (23,0)	15 (15,0)	3,02 (1,255)
Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı	1 (1,0)	10 (9,9)	20 (19,8)	40 (39,6)	30 (29,7)	3,87 (0,987)

1: En düşük - 5: En yüksek, F: Frekans, %: Yüzde

Şanlıurfa Bulvarı için bakıldığında, bu bulvarda katılımcıların en çok beğenilen bina olarak seçtikleri binanın en önemli üç özelliği sırasıyla ‘bina cephesinin simetrik olması’ (ort:3,96), ‘pencerelerin tekrar edilişinin düzenli olması’ (ort:3,87) ve ‘pencerelerin yapı bütününde belirgin olması’ dır (ort:3,85) (Çizelge 4.55).

Çizelge 4.55. Şanlıurfa Bulvarı'nda en çok beğenilen binanın cephesinde dikkat çeken özelliklere ilişkin istatistikler

	1	2	3	4	5	Ortalama (Std. sapma)
	F (%)	F (%)	F (%)	F (%)	F (%)	
Pencerelerin tekrar edilişi düzenli	6 (5,6)	9 (8,4)	14 (13,1)	42 (39,3)	36 (33,6)	3,87 (1,142)
Kapıların tekrar edilişi düzenli	6 (5,6)	9 (8,4)	19 (17,8)	42 (39,3)	31 (29,3)	3,78 (1,127)
Pencere ve kapıların tekrarı monoton	9 (8,5)	25 (23,4)	34 (32,1)	25 (23,6)	13 (12,3)	3,08 (1,144)
Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu	6 (5,6)	7 (6,5)	20 (18,7)	45 (42,1)	29 (27,1)	3,79 (1,091)
Pencereler yapı bütününde belirgin	4 (3,8)	11 (10,4)	15 (14,2)	43 (40,6)	33 (31,1)	3,85 (1,094)
Kapılar yapı bütününde belirgin	6 (5,6)	14 (13,1)	26 (24,3)	36 (33,6)	25 (23,4)	3,56 (1,151)
Pencereler simetrik	8 (7,5)	9 (8,5)	13 (12,3)	39 (36,8)	37 (34,9)	3,83 (1,215)
Bina cephesi simetrik	6 (5,6)	5 (4,7)	18 (16,8)	36 (33,6)	42 (39,3)	3,96 (1,124)
Binanın formu diğer binalara benzemekte	15 (14,0)	26 (24,3)	27 (25,2)	21 (19,6)	18 (16,8)	3,01 (1,299)
Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı	6 (5,6)	11 (10,3)	22 (20,6)	33 (30,8)	35 (32,7)	3,75 (1,182)

1: En düşük - 5: En yüksek, F: Frekans, %: Yüzde

4.5.1. Diclekent Bulvarı’nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması

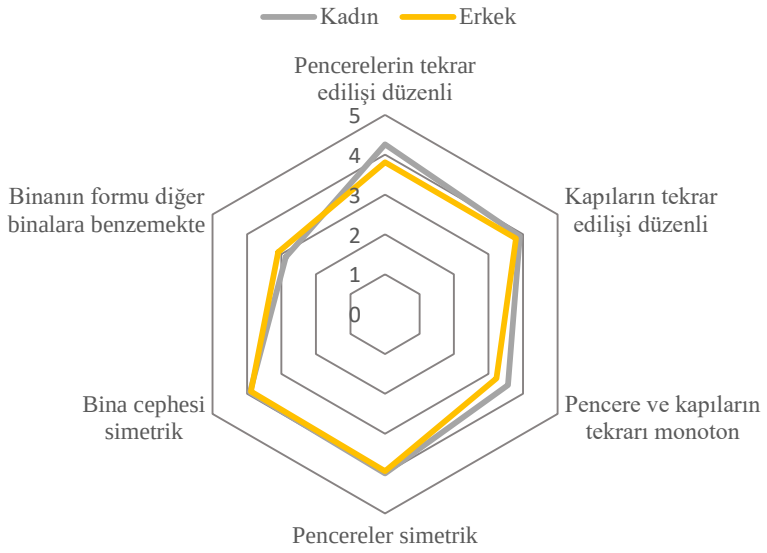
Tanımlanan gözlem gruplarının verdikleri yanıtlara göre Diclekent Bulvarı’nda bulunan konut cephelerinden en çok beğenilen 42. Bina için oluşturulan radar grafikleri Gestalt Kuramı’nın benzerlik, simetri, tekrar, şekil-zemin, ölçek-oran, uyum-birlik ve egemenlik ilkeleri bağlamında değerlendirilmektedir.

4.5.1.1. Diclekent Bulvarı’nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Benzerlik, Simetri ve Tekrar İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Anket soruları benzerlik, tekrar ve simetri ilkelerini sorgulatacak şekilde hazırlanmıştır. Benzerlik ilkesi, binanın formunun diğer binalara benzerlik göstermesiyle, tekrar ilkesi kapı ve pencerelerin tekrar edilişinin düzenli ya da monoton

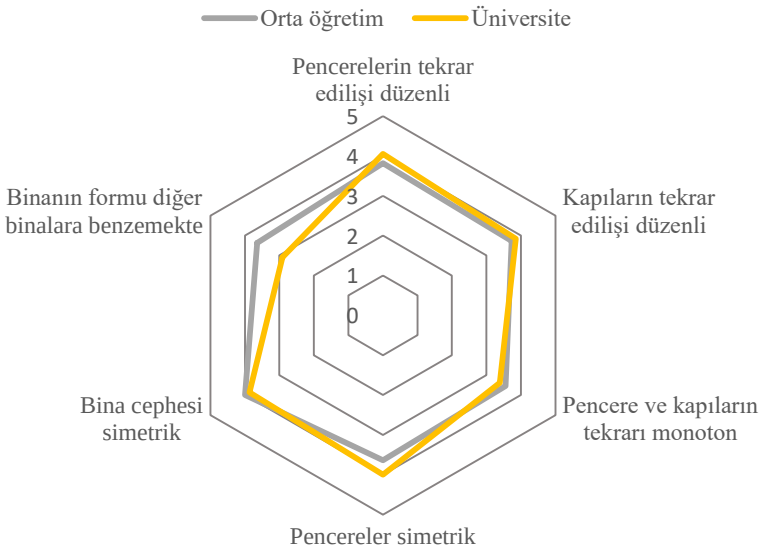
olmasıyla simetri ilkesi de bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması durumuyla sorgulanmaktadır.

Diclekent Bulvarı'nda bulunan kadın ve erkek gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencerelerin tekrar edilişinin monoton olmasına erkek gözlemci grupları kadın gözlemci gruplarına göre daha çok olumsuza yakın bir yorum yapmaktadır. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda hem kadın hem de erkek gözlem grupları kararsızım yorumunu yapmaktadır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.32).

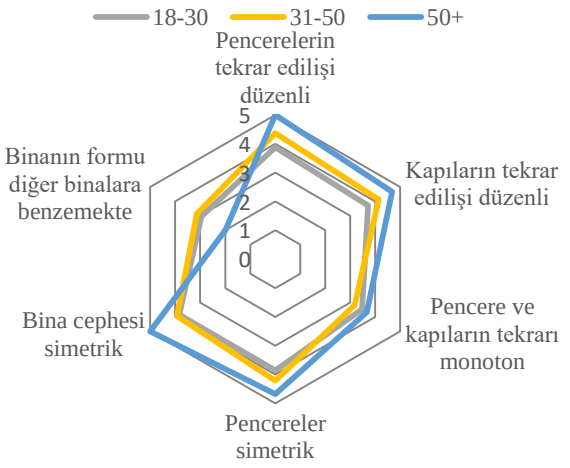
Şekil 4.32. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Diclekent Bulvarı'nda eğitim durumuna göre değişkenlik gösteren ortaöğretim ve üniversite mezunu gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencere ve kapıların tekrar edilişinin monoton olmasına her iki gözlem grubu da kararsızlığa yakın bir görüştedir. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda üniversite mezunu olan gözlem grubu kararsızım yorumunu yapmaktadır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.33).

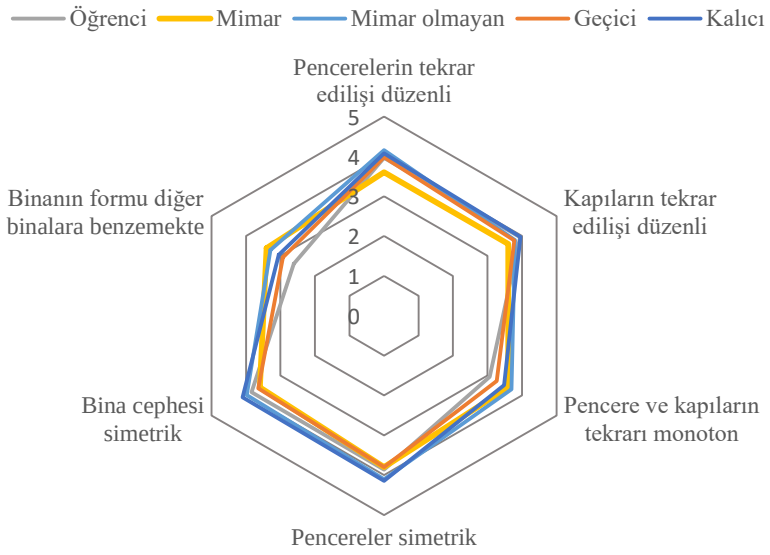
Şekil 4.33. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Diclekent Bulvarı'nda yaşa göre değişkenlik gösteren 18-30, 31-50 ve 50 yaş üstü gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. 31-50 yaş aralığında bulunan gözlem grubu pencere ve kapıların tekrar edilişi monotondur görüşünde kararsızdır. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda 50 yaş üzerinde bulunan gözlem grubu olumsuz yorum yapmaktadır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her üç gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.34).

Şekil 4.34. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Diclekent Bulvarı 42.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Diclekent Bulvarı'nda mimarlık öğrencisi, mimar, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Mimarlık öğrenci olan gözlem grubu pencere ve kapıların tekrar edilişi monotondur görüşünde kararsızdır. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda mimarlık öğrencisi olan gözlem grubu olumsuza yakın yorum yapmaktadır. Mimar, mimar olmayan ve geçici gözlem grupları da kararsızdır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda bütün gözlem grupları olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.35).

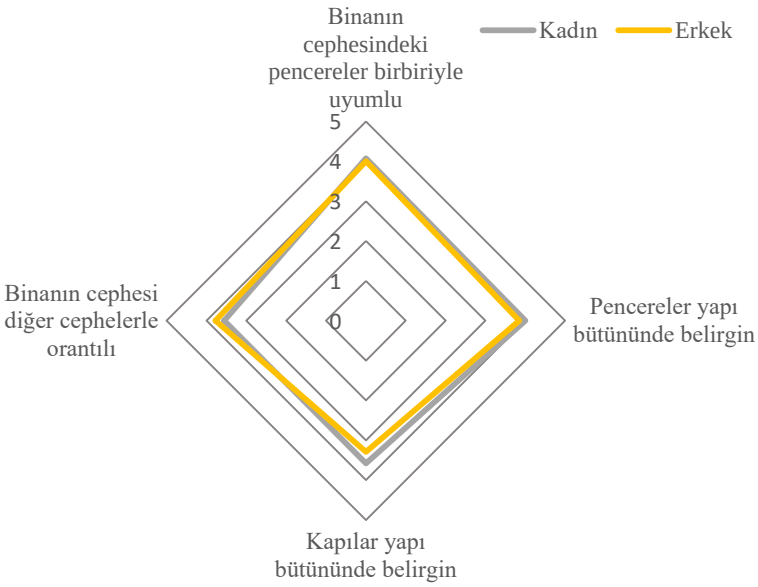

Şekil 4.35. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

4.5.1.2. Diclekent Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Şekil-Zemin, Uyum-Birlik, Ölçek-Oran ve Egemenlik llkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

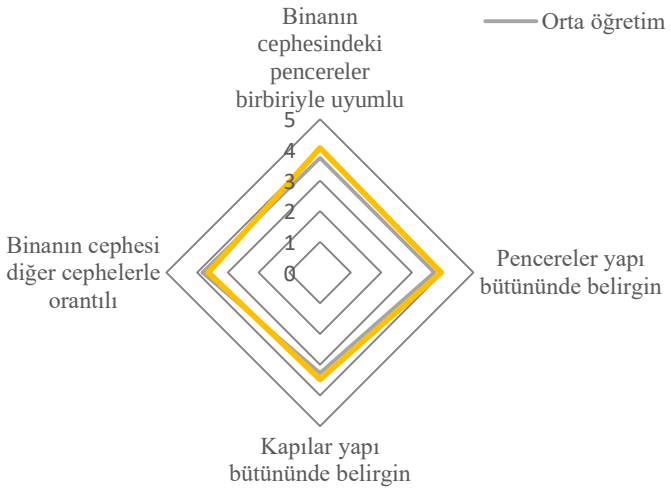
Anket soruları şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkelerini sorgulatacak şekilde hazırlanmıştır. Şekil-zemin ve egemenlik ilkeleri, pencere ve kapıların yapı bütününde belirgin olmasıyla, ölçek-oran ve uyum-birlik ilkeleri, bina cephesindeki pencerelerin birbiriyle uyumlu olması ve bina cephesinin diğer cephelerle orantılı olmasıyla sorgulanmaktadır.

Diclekent Bulvarı'nda bulunan kadın ve erkek gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.36).

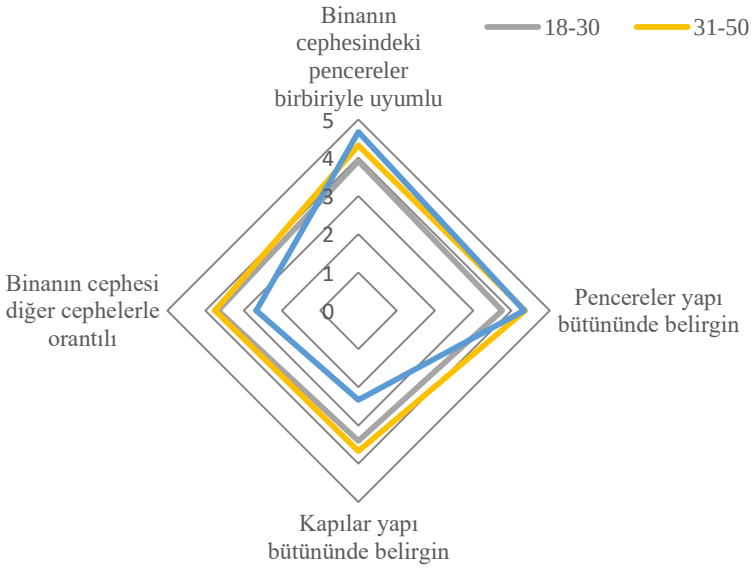
Şekil 4.36. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Diclekent Bulvarı'nda eğitim durumuna göre değişkenlik gösteren ortaöğretim ve üniversite mezunu gözlem grupları, binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.37).

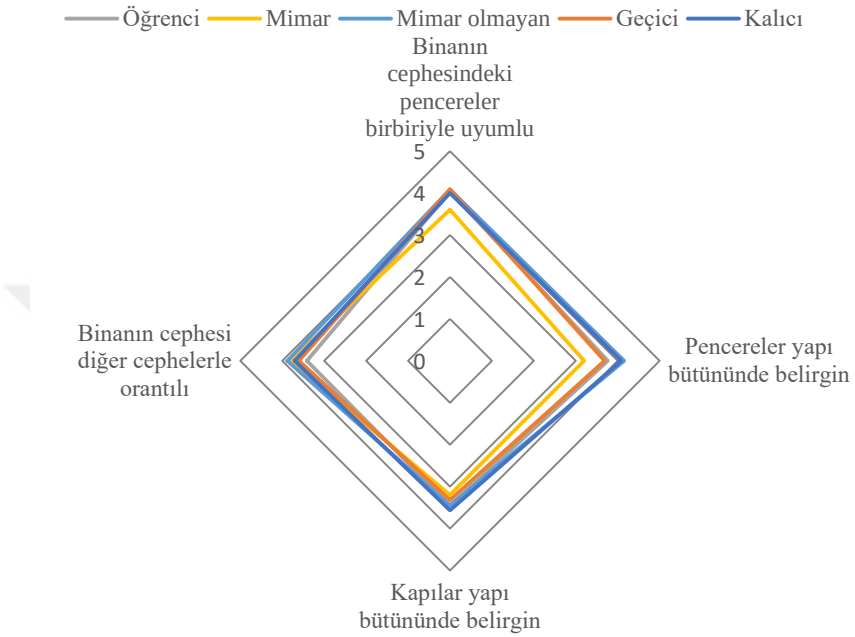
Şekil 4.37. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Diclekent Bulvarı'nda yaşa göre değişkenlik gösteren 18-30 ve 31-50 yaş aralığında bulunan gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencerelerin yapı bütününde belirgin olması konusunda her üç gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda 50 yaş ve üzerinde bulunan gözlem grupları olumsuza yakın yorum yapmaktadır (Şekil 4.38).

Şekil 4.38. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre Diclekent Bulvarı 42.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Diclekent Bulvarı'nda mimarlık öğrencisi, mimar olan, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda bütün gözlem grupları olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.39).

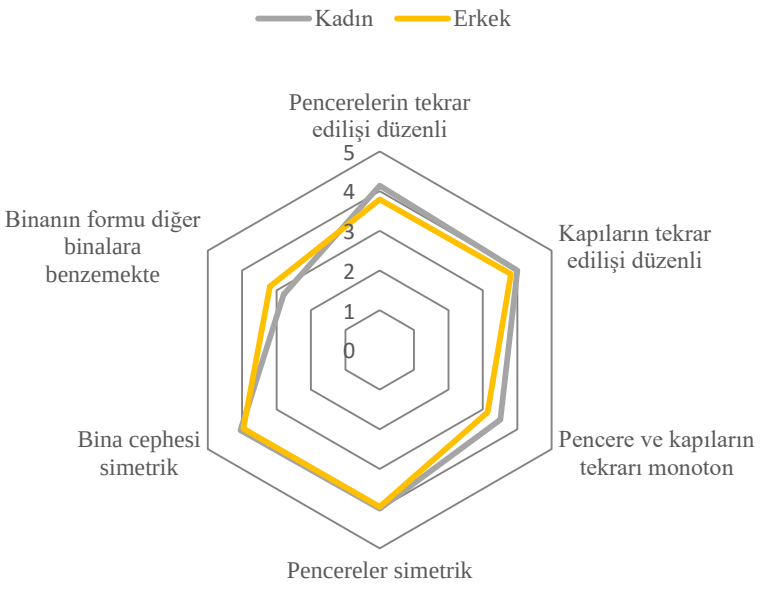
Şekil 4.39. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Diclekent Bulvarı 42. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

4.5.2. Mahabad Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması

Tanımlanan gözlem gruplarının verdikleri yanıtlara göre Diclekent Bulvarı'nda bulunan konut cephelerinden en çok beğenilen 8. Bina için oluşturulan radar grafikleri Gestalt Kuramı'nın benzerlik, simetri, tekrar, şekil-zemin, ölçek-oran, uyum-birlik ve egemenlik ilkeleri bağlamında yorumlanmaktadır.

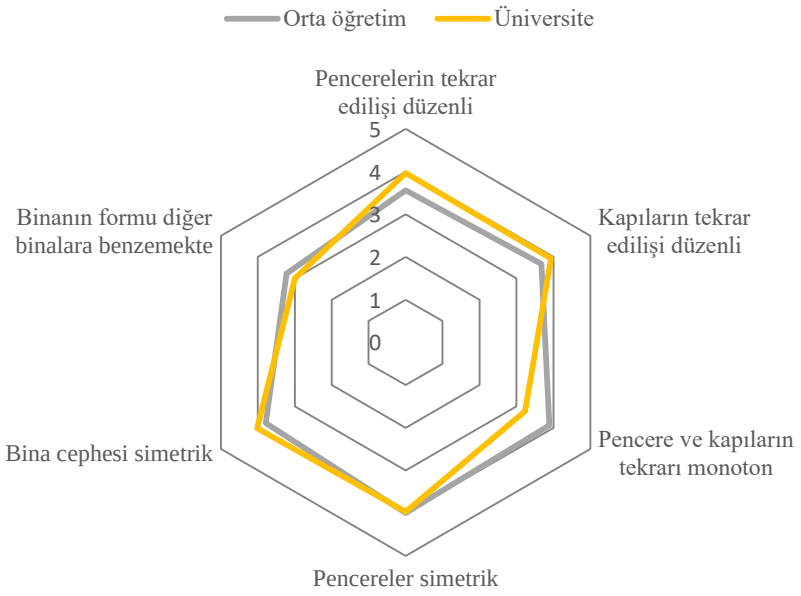
4.5.2.1. Mahabad Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Benzerlik, Simetri ve Tekrar İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Mahabad Bulvarı'nda bulunan kadın ve erkek gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencerelerin tekrar edilişinin monoton olmasına erkek gözlemci grupları kararsızdır. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda erkek gözlem grubu kararsızken kadın gözlem grubu olumsuza yakın bir görüüştedirler.. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.40)

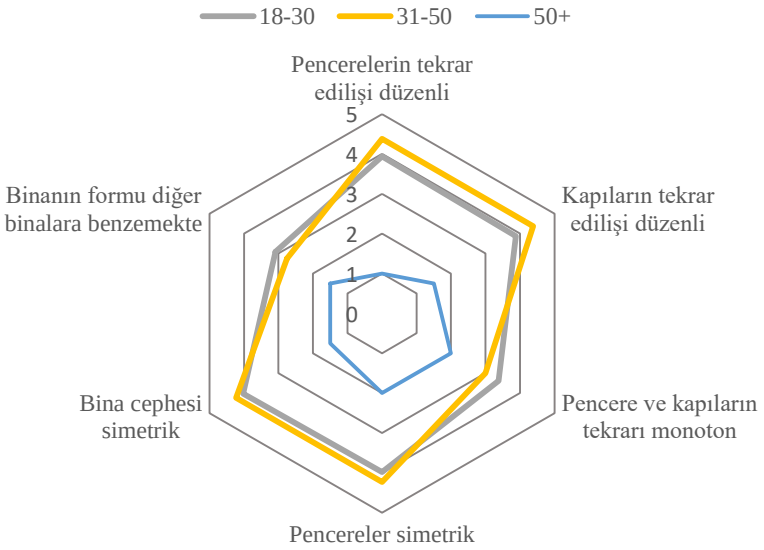
Şekil 4.40. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina - gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı'nda eğitim durumuna göre değişkenlik gösteren ortaöğretim ve üniversite mezunu gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencere ve kapıların tekrar edilişinin monoton olmasına üniversite mezunu olan gözlem grubu kararsızlığa yakın bir görüştedir. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda hem ortaöğretim mezunu hem de üniversite mezunu gözlem grupları kararsızım yorumunu yapmaktadır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.41).

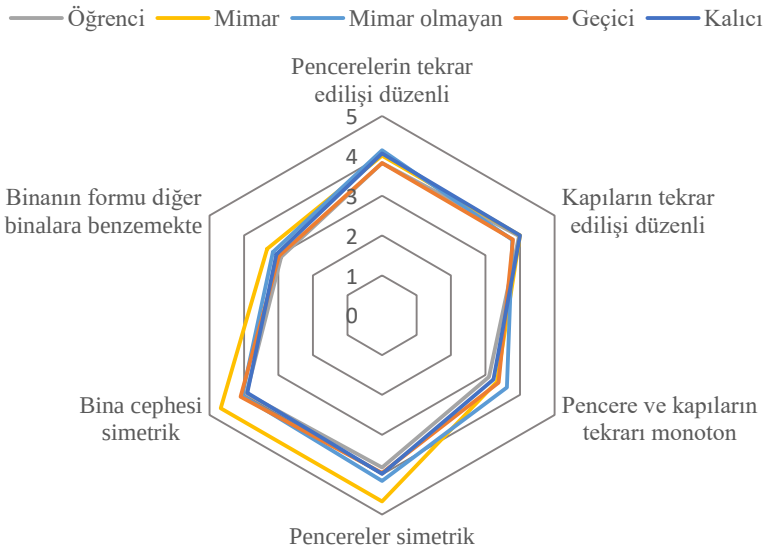
Şekil 4.41. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı'nda yaşa göre değişkenlik gösteren 18-30 ve 31-50 yaş aralığındaki gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. 31-50 yaş aralığında bulunan gözlem grubu pencere ve kapıların tekrarı monotondur görüşünde kararsızdır. 50 yaş ve üzerinde olan gözlem grubu pencere ve kapıların tekrarının düzenli olması, binanın formunun diğer binalara benzerlik göstermesi ve bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda olumsuz yorum yapmaktadır.18-30 ve 31-50 yaş aralığındaki gözlem grupları bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.42).

Şekil 4.42. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Mahabad Bulvarı 8.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

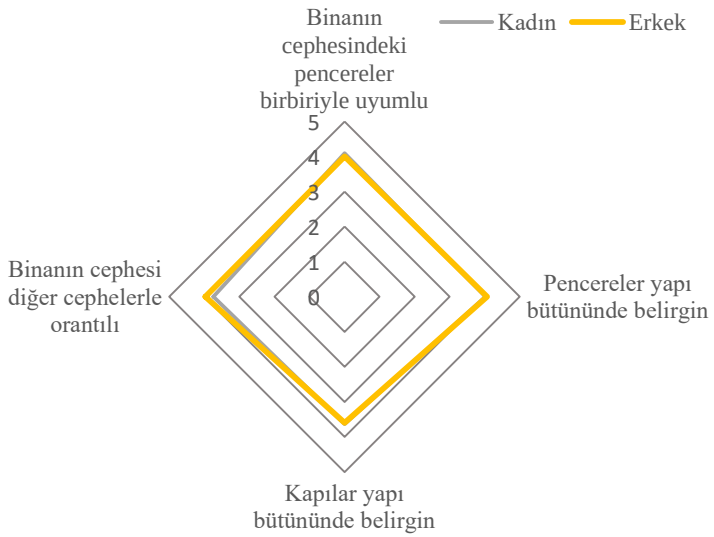
Mahabad Bulvarı'nda mimarlık öğrencisi, mimar, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Mimarlık öğrenci olan gözlem grubu pencere ve kapıların tekrar edilişi monotondur görüşünde kararsızdır. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda gözlem grupları kararsızdır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda bütün gözlem grupları olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.43).

Şekil 4.43. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

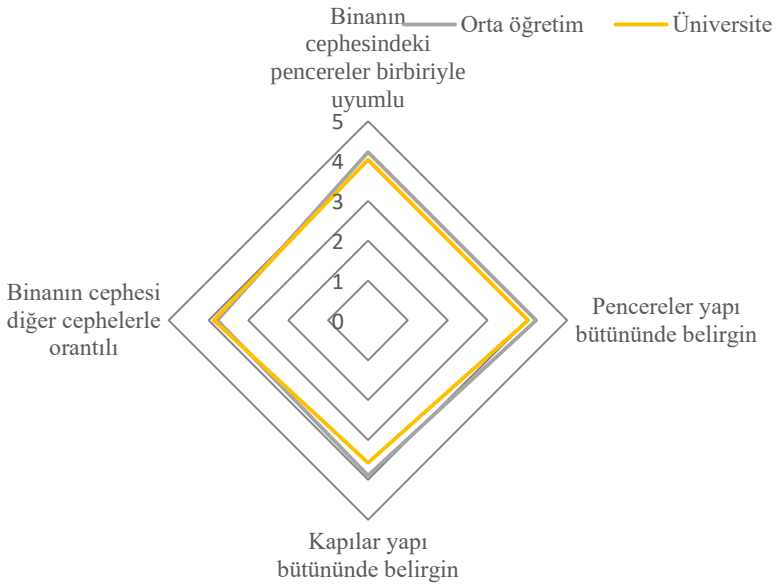
4.5.2.2. Mahabad Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Şekil-Zemin, Uyum-Birlik, Ölçek-Oran ve Egemenlik llkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Mahabad Bulvarı'nda bulunan kadın ve erkek gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.44).

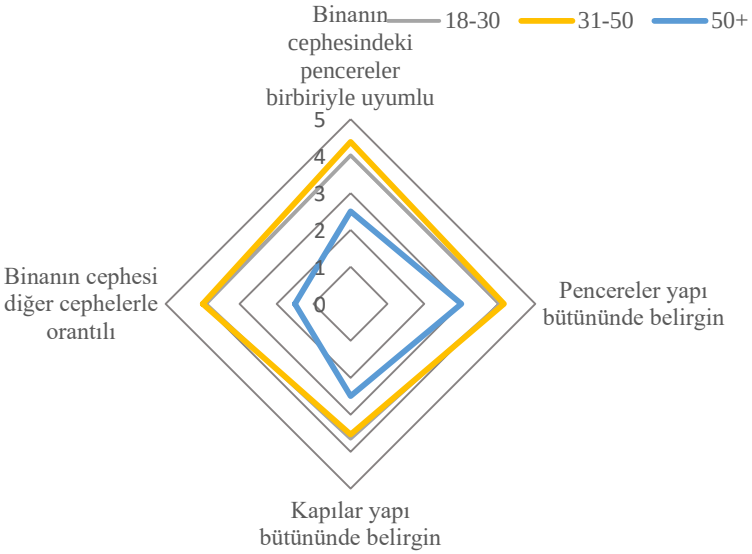
Şekil 4.44. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina - gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı'nda eğitim durumuna göre değişkenlik gösteren ortaöğretim ve üniversite mezunu gözlem grupları, binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.45).

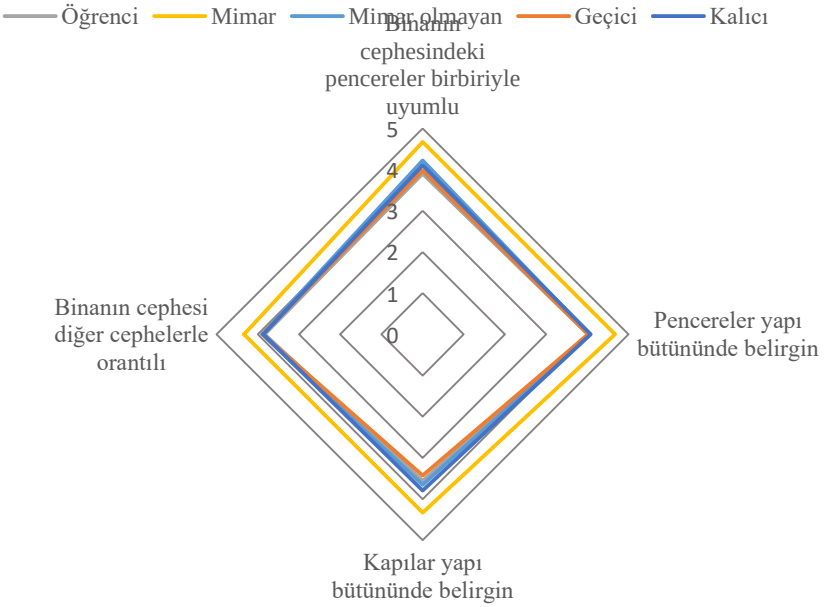
Şekil 4.45. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı'nda yaşa göre değişkenlik gösteren 18-30 ve 31-50 yaş aralığındaki gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda olumlu yorum yapmaktadır. 50 yaş üzerinde bulunan gözlem grubu binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmamaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda olumsuz yorum yapmaktadır. Pencerelerin yapı bütününde belirgin olması konusunda kararsızdır (Şekil 4.46).

Şekil 4.46. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Mahabad Bulvarı 8.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Mahabad Bulvarı'nda mimarlık öğrencisi, mimar olan, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda bütün gözlem grupları olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.47).

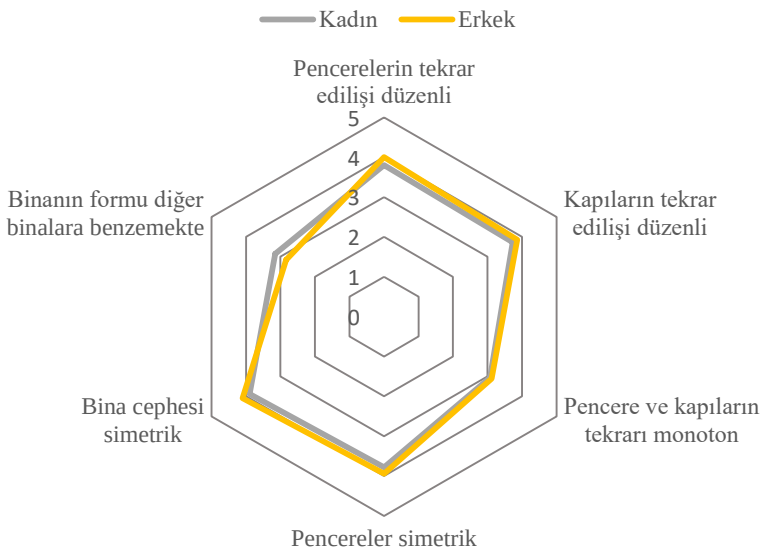
Şekil 4.47. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Mahabad Bulvarı 8. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

4.5.3. Şanlıurfa Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması

Tanımlanan gözlem gruplarının verdikleri yanıtlara göre Diclekent Bulvarı'nda bulunan konut cephelerinden en çok beğenilen 16. Bina için oluşturulan radar grafikleri Gestalt Kuramı'nın benzerlik, simetri, tekrar, şekil-zemin, ölçek-oran, uyum-birlik ve egemenlik ilkeleri bağlamında yorumlanmaktadır.

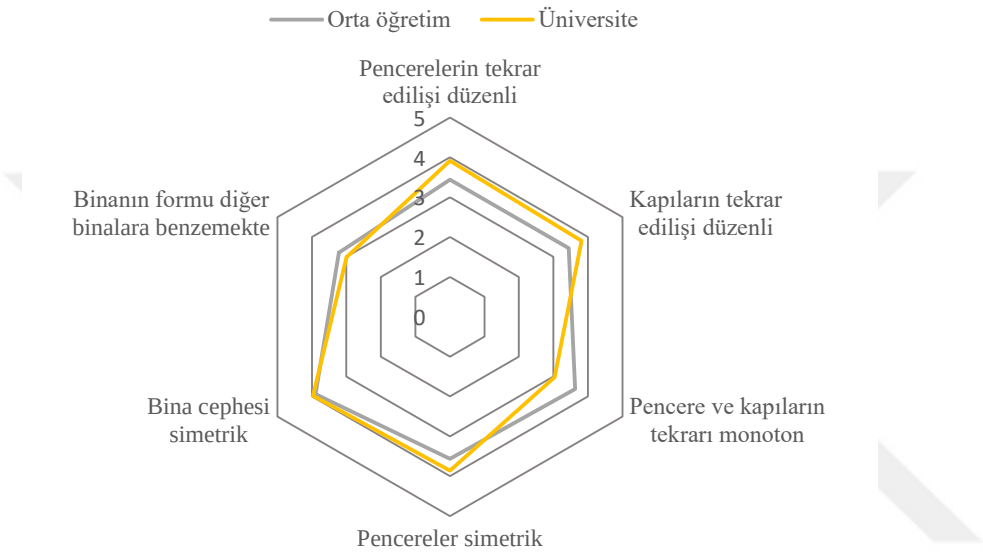
4.5.3.1. Şanlıurfa Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Benzerlik Simetri ve Tekrar İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan kadın ve erkek gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencerelerin tekrar edilişi monotondur görüşünde hem erkek hem de kadın gözlemci grupları kararsızdır. Binanın formunun diğer binalara benzerliği konusunda hem kadın hem de erkek gözlem grupları kararsızım yorumunu yapmaktadır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.48).

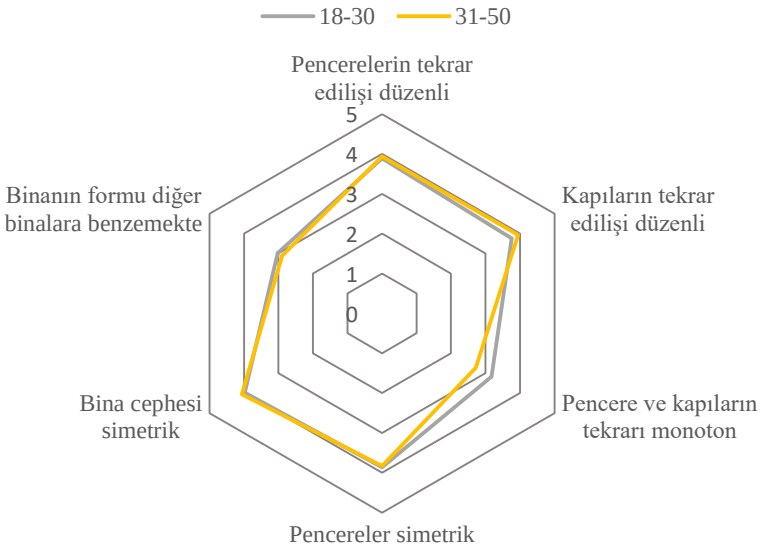
Şekil 4.48. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı'nda eğitim durumuna göre değişkenlik gösteren ortaöğretim ve üniversite mezunu gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencere ve kapıların tekrar edilişi monotontur görüşünde üniversite mezunu olan gözlem grubu kararsızdır. Binanın formu diğer binalara benzemektedir görüşünde hem ortaöğretim mezunu hem de üniversite mezunu gözlem grupları kararsızım yorumunu yapmaktadır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.49).

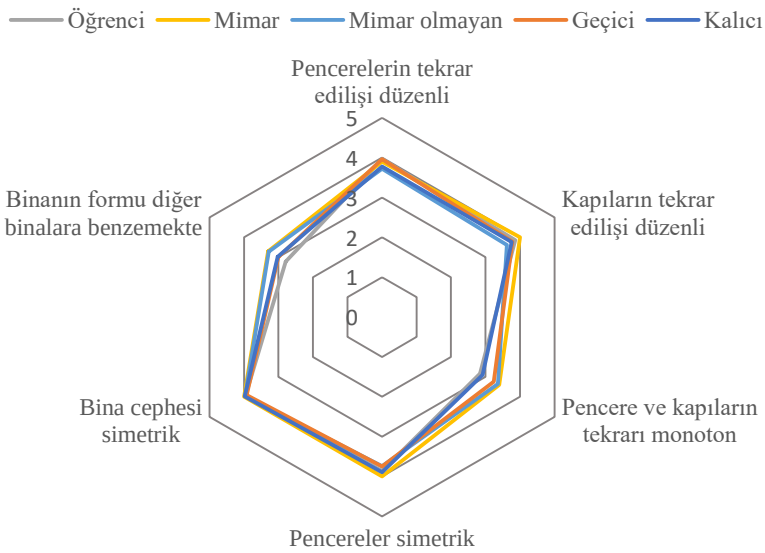
Şekil 4.49. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı'nda yaşa göre değişkenlik gösteren 18-30 ve 31-50 yaş aralığındaki gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Pencere ve kapıların tekrar edilişi monotondur görüşünde her iki gözlem grubu da kararsızdır. Binanın formu diğer binalara benzemektedir görüşünde de her iki gözlem grubu kararsızdır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda her üç gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.50).

Şekil 4.50. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre – Şanlıurfa Bulvarı 16.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

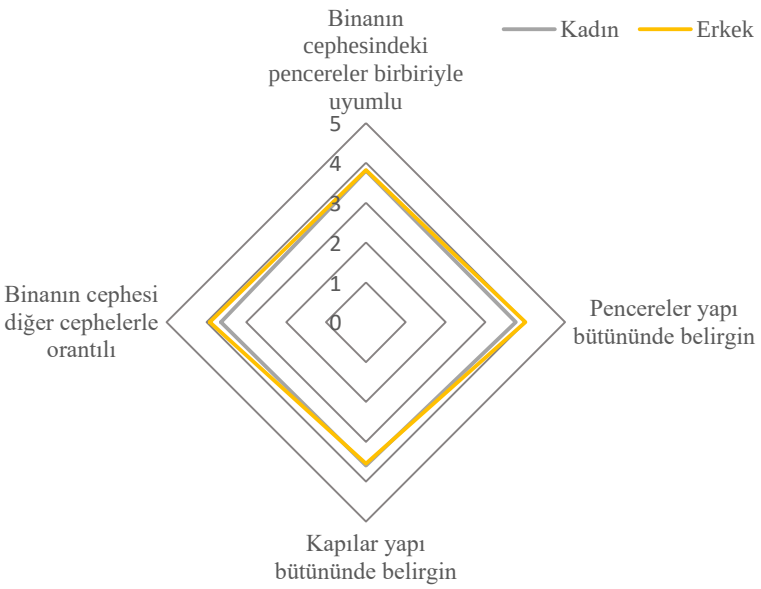
Şanlıurfa Bulvarı'nda mimarlık öğrencisi, mimar olan, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem grupları pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olduğu görüşündedirler. Bütün gözlem grupları, pencere ve kapıların tekrar edilişi monotondur ve binanın formu diğer binalara benzemektedir görüşünde kararsızdır. Bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması konusunda bütün gözlem grupları olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.51).

Şekil 4.51. Benzerlik, simetri ve tekrar ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

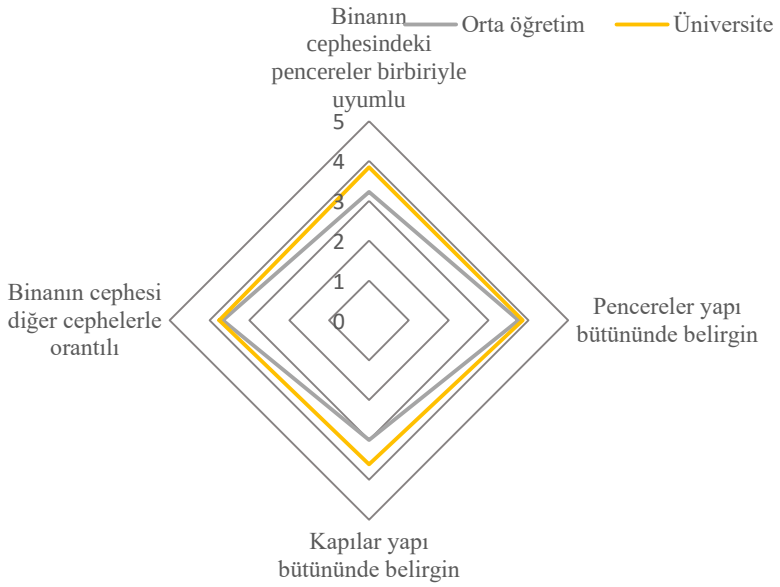
4.5.3.2. Şanlıurfa Bulvarı'nda En Çok Beğenilen Bina Cephesinin Şekil-Zemin, Uyum-Birlik, Ölçek-Oran ve Egemenlik İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Şanlıurfa Bulvarı'nda bulunan kadın ve erkek gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.52).

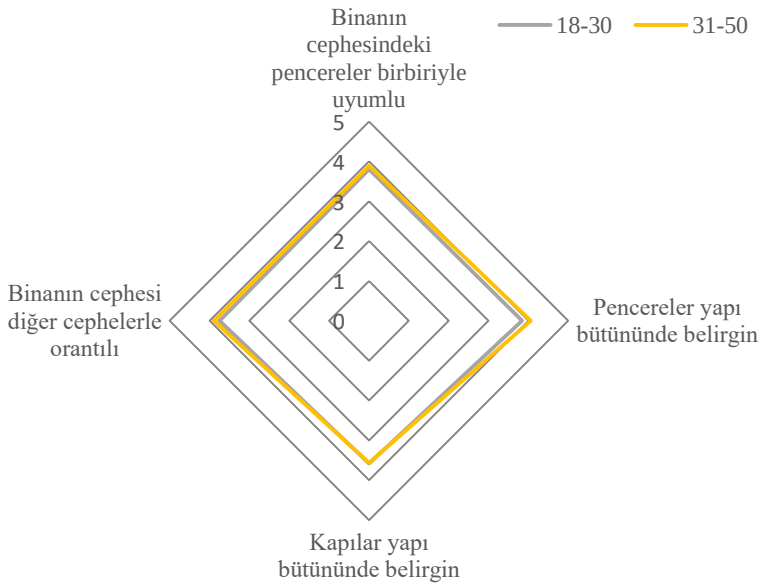
Şekil 4.52. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Cinsiyet değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı'nda eğitim durumuna göre değişkenlik gösteren ortaöğretim ve üniversite mezunu gözlem grupları binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencerelerin yapı bütününde belirgin olması konusunda olumlu yorum yapmaktadır. Ortaöğretim mezunu olan gözlem grupları binanın cephesindeki pencerelerin uyumlu olması ve kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda kararsız kalmıştır (Şekil 4.53).

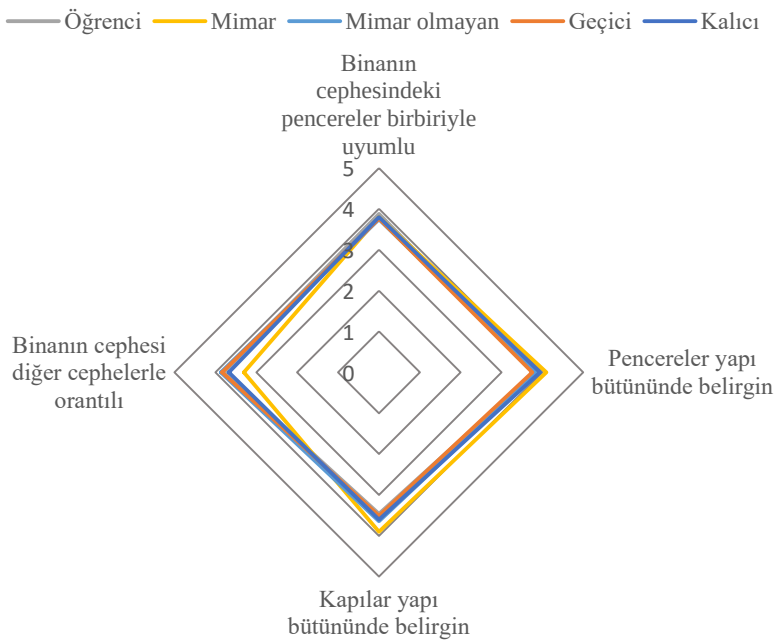
Şekil 4.53. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Eğitim Durumu değişkenine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı'nda yaşa göre değişkenlik gösteren 18-30 ve 31-50 yaş aralığında bulunan gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.54).

Şekil 4.54. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Yaş değişkenine göre Şanlıurfa Bulvarı 16.Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Şanlıurfa Bulvarı'nda mimarlık öğrencisi, mimar, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem grupları binanın cephesindeki pencereleri birbiriyle uyumlu bulmaktadır. Binanın cephesinin diğer cephelerle orantılı olması ve pencere ,kapıların yapı bütününde belirgin olması konusunda her iki gözlem grubu da olumlu yorum yapmaktadır (Şekil 4.55).

Şekil 4.55. Şekil-zemin, uyum-birlik, ölçek-oran ve egemenlik ilkeleri açısından- Meslek Grubu ve Bulvarda Bulunma Durumu değişkenlerine göre- Şanlıurfa Bulvarı 16. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu Şanlıurfa Bulvarı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarihin ilk dönemlerinden itibaren cepheler yapıların önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bina cephelerinde cepheyi oluşturan fiziksel elemanların insanlar üzerinde bıraktığı psikolojik etkiler de farklılık göstermektedir. Cephelerdeki kütlesel hareketler, yapı elemanlarının biçimi, konumu, kullanılan malzemeler gibi cepheyi oluşturan fiziksel elemanların her biri farklı değişkenler ve organizasyonlar yoluyla bir araya gelerek insanlar üzerinde farklı etkiler bırakmaktadırlar.

Tez çalışmasında, Gestalt ilkeleri bağlamında oluşturulan anketin uygulamasıyla cephe tasarım kararlarını yönlendirme amaçlı belirlenen parametreler çerçevesinde istatistiksel değerlendirmeler yapılmıştır. İstatistiksel değerlendirme sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek, kullanıcıların bina cephelerindeki görsel algısında Gestalt Kuramı' nın etkileri belirlenmiştir. Tezin amacı, kullanıcılar tarafından değerlendirilen ilkeleri cephe tasarımında ve ya cephelerin yeniden düzenlenme aşamalarında yol gösterici ve yardımcı olabileceğini ortaya koymaktır.

Tez çalışması kapsamında Diyarbakır'da yoğun hareketliliğin olduğu merkezlerden olan Diclekent, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları' nda yerleşim potansiyelinin yoğun olduğu parsellerde bulunan binalar alan çalışması için seçilmiştir. Seçilen bina cephelerinin görsel olarak belgelenmesi sonucu oluşturulan anketlerin değerlendirmelerinde "Cinsiyet", "Yaş", "Eğitim Durumu", "Meslek Grubu" ve "Bulvarlarda Bulunma Durumu" değişkenleri "genel beğeni" ve "sade-karmaşık" "ilgi çekici- sıkıcı", "dinamik-durağan" "simetrik-asimetrik", "düzenli-düzensiz", "orantılı-orantısız" ve "etkileyici-monoton" sıfat çiftleriyle anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı test edilmiştir.

"Cinsiyet" değişkeni açısından binaların görsel olarak algılanmasında Diclekent Bulvarı'nda bulunan bina cephelerinde **"simetrik- asimetrik"** sıfat çiftinde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları' nda bina cephelerinin görsel olarak algılanmasında ölçülen değişkenler bağlamında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Diclekent Bulvarı'nda saptanan simetrik- asimetrik sıfat çiftine göre diğer değişkenlere bakılmış ve kadınların genel beğenilerinin istatistiksel olarak anlamsız olsa da erkeklerden daha düşük çıktığı saptanmıştır. Bu nedenle Diclekent Bulvarı'nda kadınların genel beğeni ortalamasının düşük olma sebebi bina cephelerini simetrik algılamaları olabilmektedir. Bu durumdan ötürü tasarımcıların demografik olarak

kadınların yoğun olduğu bölgelerde tasarım yaparken simetri ilkesini kullanmamaları önerilebilir.

"Eğitim Durumu" değişkeni açısından binaların görsel olarak algılanmasında Diclekent ve Mahabad Bulvarları' nda bulunan bina cephelerinde anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Ancak eğitim durumu üniversite olan kullanıcıların ortaöğretim olan kullanıcılara oranla daha olumlu yorumlar yaptığı gözlemlenmiştir. Şanlıurfa Bulvarı'nda ise **"sade-karmaşık"**, **"dinamik-durağan"**, **"simetrik-asimetrik"** ve **"düzenli-düzensiz"** sıfat çiftlerinde eğitim durumu üniversite olanlar ile ortaöğretim olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle tasarımcıların eğitim durumu üniversite olan kullanıcılara tasarım yaparken sade, dinamik simetrik ve düzenli sıfatlarının baskın olduğu düzenlemeler yapmaları önerilmektedir.

"Yaş" değişkeni açısından binaların görsel olarak algılanmasında Diclekent ve Şanlıurfa Bulvarları' nda bulunan bina cephelerinde anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Mahabad Bulvarı'nda ise **"sade- karmaşık"**, **"dinamik-durağan"** ve **"orantılı-orantısız"** sıfat çiftlerine yaş grubu 18-30 olan kullanıcılar daha olumlu yorumlar yapmıştır. Bu nedenle tasarımcıların demografik özellikleri bakımından 18-30 yaş grubuna hitap eden yapı tasarımlarında söz konusu özelliklere dikkat etmeleri gerekmektedir.

"Meslek Grubu" değişkeni açısından binaların görsel olarak algılamasında tasarım konusunda eğitim almış ya da almakta olan mimarların ve mimarlık öğrencilerinin alınan eğitimin de vermiş olduğu gözlemle tasarımı çok boyutlu bir şekilde ele almaları etkili olmaktadır. Diclekent Bulvarı'nda bulunan bina cephelerinde tasarım eğitim almış olan kullanıcılar ile tasarım eğitimi almamış olan kullanıcılar arasında farklılık bulunmaktadır. Diclekent Bulvarı'nda mimarlar bina cephelerini daha ilgi çekici, dinamik ve sade bulmaktadır. Bu nedenle ruhsat aşamasında bina cephelerinin bu özelliklerinin vurgulanması karar verici olan mimarların görüşlerini olumlu yönde etkilemektedir.

"Bulunma durumu" değişkeni açısından binaların görsel olarak algılamasında Diclekent Bulvarı'nda **"ilgi çekici-sıkıcı"** , Şanlıurfa Bulvarı'nda **"sade-karmaşık"**, **"simetrik-asimetrik"**, **"düzenli-düzensiz"** ve **"orantılı-orantısız"** sıfatları arasında farklılık bulunmakta iken Mahabad Bulvarı'nda herhangi bir farklılık gözlenmemiştir. Genel olarak bulvarlarda bulunma durumu geçici olan kullanıcıların kalıcı olan kullanıcılara göre genel beğeni ortalamalarının ve sıfat çiftlerine yönelik algının daha

olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum Nasar (1994) 'te farklı kültürlerden kullanıcılara yaptığı testlerde her kültürün yabancı kültürü beğenmesine benzemektedir. Burada daha çok vakit geçire kalıcı kullanıcılar mekanı kanıksamakta ve daha az beğenmektedir.

Tez çalışması kapsamında anket formunda en çok beğenilen bina cephesi için sorulan sorular kullanıcıların yapı cephelerinin görsel algısında Gestalt Kuramı' nın etkilerini tespit etmek amacıyla sorulmuştur. Alan çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre bina cephelerinde kullanıcının görsel algısını etkileyen Gestalt ilkeleri analiz edilmiştir. Tasarlanan cephede binanın formunun diğer binalara benzerlik göstermesi üzerinden **benzerlik ilkesi**, kapı ve pencerelerin tekrar edilişinin düzenli ya da monoton olması üzerinden **tekrar ve devamlılık ilkeleri,** bina cephesi ve pencerelerin simetrik olması üzerinde **simetri ilkesi,** pencere ve kapıların yapı bütününde belirgin olması üzerinden **egemenlik ve şekil-zemin ilkeleri,** bina cephesindeki pencerelerin birbiriyle uyumlu olması üzerinde **uyum-birlik ilkesi,** bina cephesinin diğer cephelerle orantılı olmasıyla da **ölçek -oran ilkesi** irdelenmiştir.

Diclekent Bulvarı'nda en çok beğenilen bina cephesinde dikkat çeken özellikler, "pencerelerin tekrar edilişinin düzenli olması", "binanın cephesindeki pencerelerin birbiriyle uyumlu olması", "pencerelerin yapı bütününde belirgin olması" ve "pencerelerin simetrik olması" dır.

Mahabad Bulvarı'nda en çok beğenilen bina cephesinde dikkat çeken özellikler, "binanın cephesindeki pencerelerin birbiriyle uyumlu olması", "pencerelerin yapı bütününde belirgin olması" ve "bina cephesinin simetrik olması" dır.

Şanlıurfa Bulvarı'nda en çok beğenilen bina cephesinde dikkat çeken özellikler, "pencerelerin tekrar edilişinin düzenli olması" , "pencerelerin yapı bütününde belirgin olması" ve bina cephesinin simetrik olması"dır.

Simetri ilkesi kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirme sonucunda cephelerde oldukça etkin bir ilke olarak öne çıkmaktadır. Pencerelerdeki simetri ile cephe bütünündeki simetrinin algısı bulvarlara göre değişkenlik göstermektedir. Diclekent Buvarı'nda pencerelerin simetrik olması dikkat çekiciyken, Mahabad ve Şanlıurfa Bulvarları'nda bina cephesinin simetrik olması dikkat çekici özelliklerden biri olmuştur. Alan çalışmasında ele alınan binaların büyük bir çoğunluğunda baskın bir simetri hakimdir.

Devamlılık ve tekrar ilkesi kullanıcılar tarafından cephelerde monotonluk ve sıkıcılık oluşturmadığı sürece olumlu karşılanmaktadır. Alan çalışmasında seçilen binaların çoğunda simetri ilkesinde olduğu gibi etkin bir parametre olarak belirlenmiştir.

Şekil-zemin ve egemenlik ilkesinde cephe tasarımlarında pencere ve kapıların organizasyonu belirlenirken monoton cepheler yerine öncelikli olarak biçim ve renk bakımından belirgin olması tasarım kriterlerinde önemli bir etmen olmuştur.

Ölçek-oran, uyum-birlik ilkeleri kullanıcılar tarafından cephe organizasyonunda algılamada öncelikli ilkelerden olmuştur.

Sonuç olarak tasarım sürecinde kullanılan bu ilkelerin, kullanıcıların memnuniyetinde önemli etkenler olduğu ortaya konmuştur.

Kullanıcıların bulvarlara göre beğenilerinin analiz sonuçları kullanıcıların beğeni düzeyleri arasında bulvarlar bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir değişle kullanıcıların tercihleri, bulvarlara bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Yani bazı bulvarlardaki bina cepheleri bazı bina cephelerine göre daha çok beğenilmektedir. Bulvarlar arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Duncan testinin sonuçlarına göre Mahabad Bulvarı'ndaki konut cepheleri, Diclekent Bulvarı'ndaki konut cephelerine göre anlamlı şekilde daha çok tercih edildiği ve bu bulvarlardaki cephelerin tercihlerinin Şanlıurfa Bulvarı'ndaki konut cephelerinden daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu analiz sonucunda Duncan sınıflandırmasına göre üç ana grup oluşmuştur. Mahabad en çok beğenilen grup olurken, Diclekent Bulvarı orta düzeyde beğenilen grupta yer almıştır. Şanlıurfa Bulvarı ise en az beğenilen grupta yer almıştır. Bu durum Mahabad Bulvarı'ndaki binaların özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu özelliklerin kentin yeni gelişme gösteren farklı bölgelerinde daha çok vurgulanması kullanıcı tercihlerinin artırılması ve kent estetiği açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak cepheler, çevrenin imajının belirlenmesinde ve yapının kentsel bir imge olmasında katkısı fazla olan öğelerdir. 20. yy başlarında ortaya atılan ve algıda oldukça kabul gören Gestalt Kuramı'nın yapı cephelerinin algılanması ve tercih edilmesi üzerinde etkili olduğunu çalışmanın bulguları desteklemektedir. Söz konusu ilkelerin yeni tasarımlarda dikkate alınması, ancak tahmini bir kullanıcı analizi yapılması gerekmektedir. Çünkü kentsel gelişime, toplum gelişimine ve eğitime göre zaman içinde bu ilkelerin etki oranları farklılık göstermektedir.

6. KAYNAKLAR

Aksoy, Ö. 1977. Biçimlendirme. KTÜ Yayınları, 57, Trabzon.

Anonim, 1996. Bölge İçi Zorunlu Göçten Kaynaklanan Toplumsal Sorunların Diyarbakır Kenti Ölçeğinde Araştırılması, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara.

Arnheim R. 1977. The Dynamics of Architectural From , University of California Press, London.

Arslan, R. , 1991. Diyarbakır Tarihi Kentsel Kesimde Toplumsal-Ekonomik Mekansal Yapı Özellikleri Diyarbakır'ı Tanıtan Adam Şevket Beysanoğlu'na 70. Yaş Armağanı, Ziya Gökalp Derneği Yayını, Sayı 95, Ankara.

Asar, H. 2013. Mimari Mekân Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Atmaca, A.E. 2014. Temel Tasarım. Nobel akademik yayıncılık, 63-64, Ankara.

Aydınlı, S. 1986. Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Aydınlı, S. 1992. Mimarlıkta Görsel Analiz. İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 6,İstanbul.

Aydınlı, S. 1993. Mimarlıkta Estetik Değerler. İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi,7-26, İstanbul.

Aytem, N.M. 2005. Mimari Mekanda Renk, Form ve Doku Değişkenlerinin Algılanması. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 4-21.

Baran M., Aykal F.D., Erbaş M. 2017. Geleneksel Diyarbakır Evlerinde Görsel Etki Analizi. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, Sayı 11.

Baymur, F. 1976. Genel Psikoloji. İnkılap ve Ata Kitabevi, İstanbul.

Beysanoğlu, Ş. 1963. Kısaltılmış Diyarbakır tarihi ve abideleri. Ziya Gökalp Derneği Yayını, 135, İstanbul.

Beysanoğlu, Ş. 1992. Kültürümüzde Diyarbakır. Ziya Gökalp Derneği Yayını no:15 San Matbaası. Ankara.

Budak, S. 2000. Psikoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Ching, F.D.K. 1979. Architecture Form- Space & Order. Van Nostrand Reinhold, New York.

Civcir, E. 2015. Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri. Akademisyen kitabevi, 317-396 Ankara.

Çağlayan, S., Korkmaz, M., Öktem, G. 2014. Sanatta Görsel Algının Literatür Açısından Değerlendirilmesi. ***Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi***, Cilt 3 Sayı 1.

Çelebi Ü. , Beyhan Ş.G. 2010. Isparta Kenti Kamu Yapılarının Çatı ve Cephe Sistemlerinde Görsel Etkinin İncelenmesi. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu, İzmir.

Çırak M. 2008. Mimaride Biçimin Görsel Etkisi: Tasarımcı Hedefi ve Kullanıcı Üzerinden Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çolak, A. 2004. Duvarlar: Anlamsal (Semantik) ve Dizimsel (Sentaktik) Bir Analiz. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kradeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon,2-250.

Dember, W.N. 1960. The Psychology of Perception. Holt Rinehart and Winston Inc. , New York.

Denel, B. 1981. Temel Tasarım ve Yaratıcılık. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, Ankara.

Derman, H. 2010. Haliç Bütünü İçinde Fener ve Balat Yerleşiminin Kentsel Tasarım İlkeleri ve Gestalt Kuramı Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Divanlıoğlu, H.D. 1997.Temel Tasarım. Birsen Yayınevi, İstanbul.

Erdal, İ.T., 2006. Gestalt Kuramı' nın Grafik Tasarımına Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Erişti, S., Uluysal, B., Dindar, M. 2013. Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri. ***Anadolu Journal of Educational Sciences International***, 3(1): 47-66.

Erişti, S., Urgun,G. 2016. Görsel Algı Kuramlarına Göre Reklam İçerikli Tasarımların Değerlendirilmesi. ***Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi***, Cilt 9(17).

Ertürk, S. 1984. Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 35-237.

Eryayar, E. (2011). Endüstri Ürünleri Tasarımında Gestalt Teorisi Uygulaması, *Zeitschrift für die Welt der Türken,* 3(2): 125-133.

Gibson, J. 1954. The Visual Perception of Objective Motion and Subjective Movement. Psychological Rewiew.

Gibson, J., 1950. The Perception of the Visual World. The Rıversıde Press, Cambridge.

Graham, L. 2008. Gestalt Theory in Interactive Media Design. ***Journal of Humanities &Social Sciences*** ,Volume 2, Issue 1.

Günay, B. 2007. Gestalt Theory and City Planning Education. ***METU JFA***, 24(1): 7.

Güngör H. 2005. Temel Tasar. Patates Baskı Yayınları, İstanbul, 13-19.

Gürer, G. 1990. Temel Tasarım. Birsen Yayınevi, İstanbul.

Hançerlioğlu, O. 1999. Felsefe Sözlüğü Remzi Kitabevi İstanbul.

Hesselgren, S. 1987. On Architecture. An Architectural Theory Based on Psychological Research, Sweden.

İlker E., Kan İ.,(2004). Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik. ***Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi dergisi***, 30(3):211-216.

İnceoğlu, M., Aytuğ, A. 2009. Kentsel Mekanda Kalite Kavramı. ***Megaron Dergisi***, Cilt4(3) , İstanbul.

Javanmanesh, S. 2018. Kamu Binaları Mimari Kompozisyonunun Görsel Algı Bağlamında Analizi, Ankara (1923-2014). Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kaplan, S. ,2003. Gestalt Görsel Algı Teorilerinin Bauhaus Ekolü İçinde Seramik Temel Teknikleriyle Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kaplan, R. Kaplan, S., 1989. The Experience of Nature: A Psychological Perspective. ABD Ann Arbor Michigan: Ulrich's Bookstore.

Kayaoğlu, A., Tuna, Y. 2011. Psikolojiye Giriş. Anadolu Üniversitesi Yayını, No:2325, Eskişehir.

Kılıçoğlu Ö. 2007. Kullanıcı Müdahaleleriyle Değişikliğe Uğramış Müstakil Toplu Konut Cephelerinin Farklı Eğitim Grupları Tarafından Değerlendirilmesi: Beğeni Karmaşa ve Etkilenme. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Koffka, K. 1963. Principles of Gestalt Psycology. Harbinger Books, New York, 177-210.

Krier, R. 1991. Architectural Composition. Academy Editions, London.

Kurdoğlu, B. Ç., Bekar, M. 2018. Bir Fuaye Alanının Değişiminin Temel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi. ***Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi***, Cilt:11(60), Samsun.

Lang, J. 1987. Creating Architectural Theory. Van Nostrand Reinhold, New York.

Leahey, T.H. 2000. A History of Modern Psychology. Prentice Hall, New Jersey.

Maller, A. , 1986**.** Signs, Systems, Structures, Space in Basic Architecturel Design. ***Leonardo***, Volume 19(1).

Meiss, P. 1989. Elements of Architecture From Form To Place. Van Nostrand Reinhold(İnternational), New York.

Mennan, Z., 2009. From Sımple To Complex Confıguratıon: Sustaınabılıty Of Gestalt Prıncıples Of Vısual Perceptıon Wıthın The Complexıty Paradıgm. ***METU JFA*** (26:2)

Merkezi, (Çev. Aziz Ufuk Kılıç): 89.

Naiem, S. 2015. 2000 yılı sonrası inşa edilen lüks konutların (Rezidans) görsel etkileri üzerine bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Nasar, J.L. 1992. Visual Preferences in Urban Street Scenes A Cross- Cultural Comporison between Japon and the United States. Environmental Aesthetics: Theory, Research, Applications. Cambridge University Press, 260-274.

Önem, B. 2004. Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik: Haliç Üzerine Bir Yöntem Önerisi. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Pallasmaa, J. and Holl, S., 2011. Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular. Yapı Endüstri
Rasmussen, S.E. 2010. Yaşanan Mimari. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Reha, A., 2013. Uygulamalı çok değişkenli istatistik yöntemler. Detay yayıncılık dördüncü baskı, Ankara.
Sami, K. 1998. Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) uygulanmasıyla Diyarbakır'da ortaya çıkacak konut gereksinmesi için tasarım kriterlerinin belirlenmesi. Doktora tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 121-151-155.
Sami, K. 1999. Güneydoğu Anadolu Projesinin uygulanmasıyla Diyarbakır'da ortaya çıkacak konut gereksinmesi için tasarım kriterlerinin belirlenmesi. Diyarbakır Sanayi ve Ticaret Odası Yayını, no:7, Diyarbakır.
Scott R. G. 1951. Design Fundamentals. McGraw-Hill Book Company, Inc., New York.

Sharpe, D.T. 1974. The Psychology of Color and Design. Nelson Hall Company, Chichago.

Sönmez, O.A. 2008. Ankara Alışveriş Merkezi Biçimlendirme Yaklaşımlarının Görsel Etki Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Şenyapılı, Ö. 1996. Görsel Sanatlar ve İletişim. Sanat Yapım Yayıncılık, Ankara.

Şenyiğit, Ö. 2010. Biçimsel ve Anlamsal İfade Aracı Olan Cephelerin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul'da Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri' ndeki Cephelerin İncelenmesi. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Şenyiğit, Ö., Altan,İ. 2011. Anlamsal İfade Aracı Olan Cephelerin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul'da Meşrutiyet Caddesi'ndeki Cephelerin İncelenmesi. ***Megaron Dergisi***, Sayı 6(3).
Tanyeli, U. , Sözen, M. 2011. Sanat ve Kavram Metinleri Sözlüğü. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Us, F., Aytıs, S. 2009. Mimari Mekanın Aktarımında Algılayıcı Hareketinin Önemi. ***Tasarım+Kuram Dergisi***, Sayı 7
Ustaömeroğulları, A.A. 1998. Mimari Analiz İçin Temel Tasarım Öge ve İlkelerinin Kullanımı İle Oluşturulan Estetik Ağırlıklı Bir Yöntem Araştırması. Doktora tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Uzunoğlu, S., Uzunoğlu, K., 2011. The application of formal perception of gestalt in architectural education. ***Procedia-Social and Behavioral Sciences***, 28.
Üstündağ, B. 2009. Bina Cephesi ve İşlevlerinin Görsel Analizi Kapsamında Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. 2007. SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Detay Yayıncılık, 360, Ankara.

Yetkin, E., Yıldırım, M. 2017. Ankara'da Orta ve Üst Gelir Grubu Toplu Konut Alanlarının Çevresel Psikoloji Bağlamında Karşılaştırılması. ***Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi***, sayı 5(3), Ankara.

Yıldız, D., Uzunsakal, E. 2018. Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması Ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. ***Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi,*** Sayı 1.

Yılmaz, Ö. 2004. Mimari Mekanda Görsel Algı ve Manipülasyon İlişkilerinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Zülkadiroğulları, D. 2013. Mimari Cephe Temsillerinin Kullanıcı Algısına Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.

URL 1: http://tr.pinterest.com (Erişim Tarihi: 21.08.2019, 15:20)

URL 2: http://www.yenifelsefe.com/psikolojide-yaklasimlar (Erişim Tarihi: 22.10.2019, 23:37)

URL3:https://www.wannart.com/parcalarindan-ayri-bir-butun-gestalt-ilkeleri/ (Erişim Tarihi: 15.09.2019, 17:20)

URL 4: https://www.wikiwand.com/tr/Gestalt_psikolojisi (Erişim Tarihi: 15.09.2019, 17:41)

URL 5: http://gestaltilkeleri.blogspot.com/p/gestalt-algilama-ilkeleri-boyutunda.html (Erişim Tarihi:15.09.2019, 17:45)

URL 6:https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/tasari_ilkeleri.pdf (Erişim Tarihi:27.10.2019, 19:20)

URL 7: http://cografyaharita.com/haritalarim/4l_diyarbakir_ili_haritasi.png (Erişim Tarihi: 10.09.2019, 10:15)

URL 8: http://www.diyarbakirturizmplatformu.org/stratejik_plan.pdf Erişim Tarihi: 14.08.2019, 14:30)

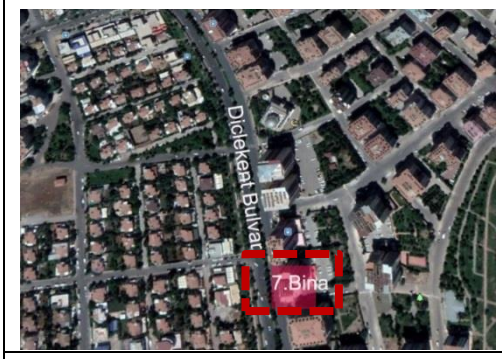
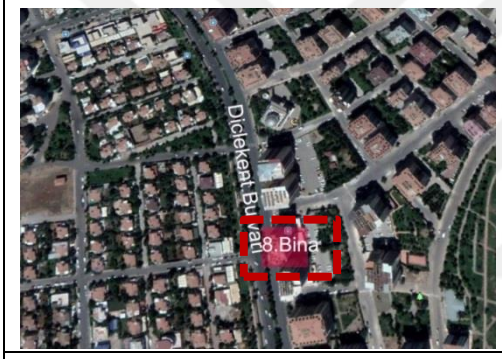
URL 9:(www.felsefe.gen.tr). Erişim Tarihi: 21.03.2019, 15:00).

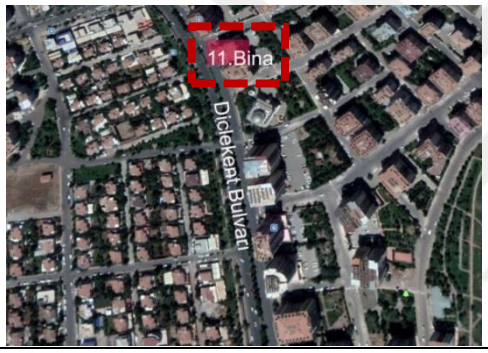
EKLER

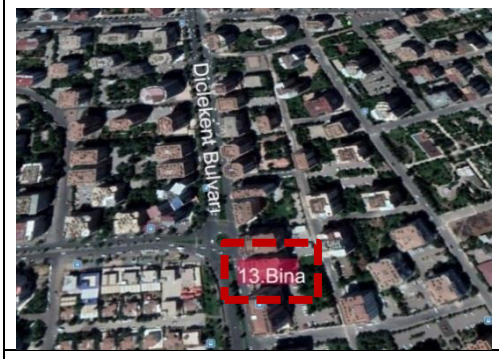
EK 1. Diclekent Bulvarı Konut Tanıtım Antetleri

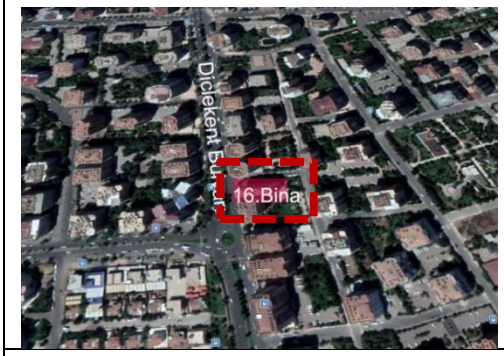
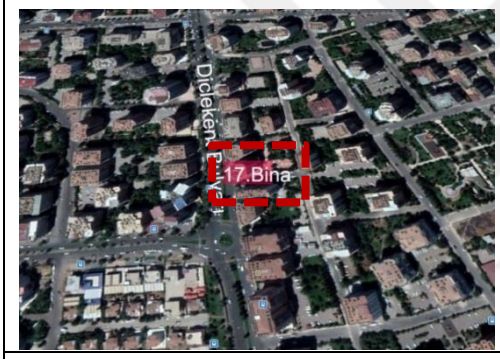
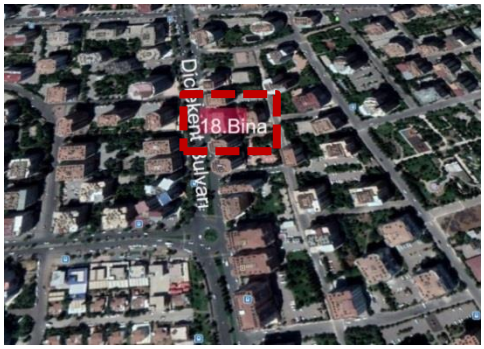
<table>
<tr><td colspan="3">Diclekent Bulvarı 1, 2, 3 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bina (Ada- Parsel: 274/15)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. Bina (Ada- Parsel: 274/16)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">3. Bina (Ada- Parsel: 274/17)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+8
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

Diclekent Bulvarı 4, 5, 6 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
4. Bina (Ada- Parsel: 273/17)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
5. Bina (Ada- Parsel: 272/7)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme
6. Bina (Ada- Parsel: 272/7)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 7, 8, 9 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
7. Bina (Ada- Parsel: 1329/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+11 Ticari+ Konut Betonarme
8. Bina (Ada- Parsel: 1329/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+15 Ticari+ Konut Betonarme
9. Bina (Ada- Parsel: 729/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+11 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 10, 11, 12 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
10. Bina (Ada- Parsel: 841/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
11. Bina (Ada- Parsel: 841/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
12. Bina (Ada- Parsel: 253/10)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+13 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 13, 14, 15 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
13. Bina (Ada- Parsel: 253/8)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
14. Bina (Ada- Parsel: 253/7)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
15. Bina (Ada- Parsel: 253/4,5,6)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme

<table>
<tr><td colspan="3">Diclekent Bulvarı 16, 17, 18 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">16. Bina (Ada- Parsel: 253/3)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+8
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">17. Bina (Ada- Parsel: 254/31)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+11
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">18. Bina (Ada- Parsel: 254/27)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="3">Diclekent Bulvarı 19, 20, 21 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">19. Bina (Ada- Parsel: 254/26)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+8
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">20. Bina (Ada- Parsel: 254/25)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+11
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">21. Bina (Ada- Parsel: 250/16)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+11
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

Diclekent Bulvarı 22, 23, 24 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
22. Bina (Ada- Parsel: 223/25)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme
23. Bina (Ada- Parsel: 223/9)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
24. Bina (Ada- Parsel: 223/21)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme

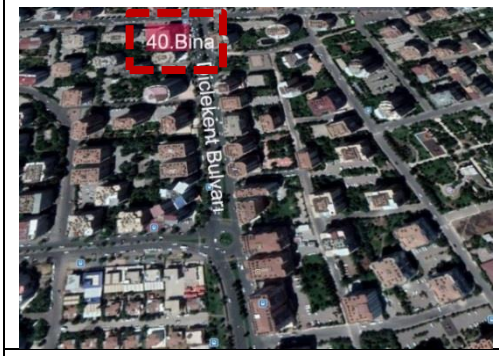
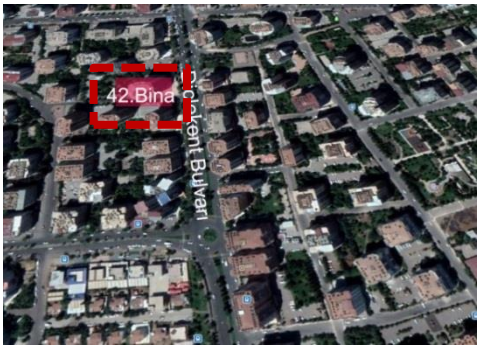
<table>
<tr><td colspan="3">Diclekent Bulvarı 25, 26, 27 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">25. Bina (Ada- Parsel: 223/1)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">26. Bina (Ada- Parsel: 223/1)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">27. Bina (Ada- Parsel: 109/15)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

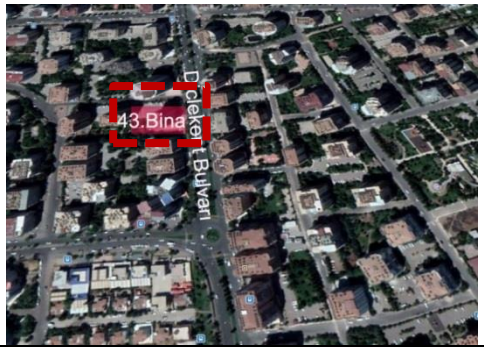
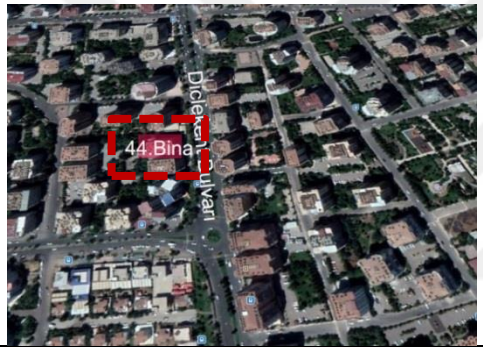
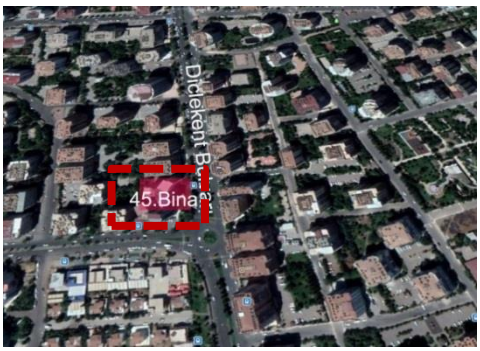
Diclekent Bulvarı 28, 29, 30 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
28. Bina (Ada- Parsel: 109/17)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+9 Ticari+ Konut Betonarme
29. Bina (Ada- Parsel: 109/18)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme
30. Bina (Ada- Parsel: 110/11)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+9 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 31, 32, 33 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
31. Bina (Ada- Parsel: 274/15)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
32. Bina (Ada- Parsel: 274/16)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+10 Ticari+ Konut Betonarme
33. Bina (Ada- Parsel: 274/17)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+6 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 34, 35, 36 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
34. Bina (Ada- Parsel: 797/3)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+9 Ticari+ Konut Betonarme
35. Bina (Ada- Parsel: 798/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+6 Ticari+ Konut Betonarme
36. Bina (Ada- Parsel: 798/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+9 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 37, 38, 39 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
37. Bina (Ada- Parsel: 798/3)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
38. Bina (Ada- Parsel: 798/4)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme
39. Bina (Ada- Parsel: 798/5)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+10 Ticari+ Konut Betonarme

Diclekent Bulvarı 40, 41, 42 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
40. Bina (Ada- Parsel: 243/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme
41. Bina (Ada- Parsel: 243/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme
42. Bina (Ada- Parsel: 243/3)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+15 Ticari+ Konut Betonarme

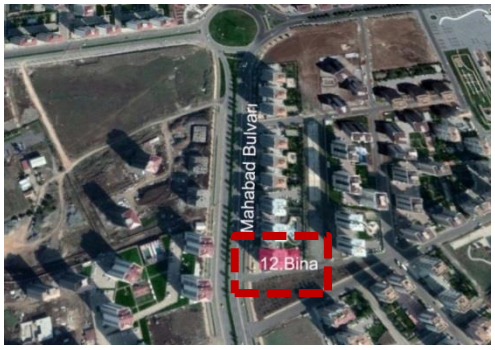
<table>
<tr><td colspan="3">Diclekent Bulvarı 43, 44, 45 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">43. Bina (Ada- Parsel: 1038/5)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+13
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">44. Bina (Ada- Parsel: 1038/2)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+8
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">45. Bina (Ada- Parsel: 1038/4)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+9
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

EK 2. Mahabad Bulvarı Konut Tanıtım Antetleri

<table>
<tr><td colspan="3">Mahabad Bulvarı 1, 2, 3 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bina (Ada- Parsel: 1478/8)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+14
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. Bina (Ada- Parsel: 1478/7)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+13
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">3. Bina (Ada- Parsel: 1054/14)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+13
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

Mahabad Bulvarı 4, 5, 6 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
4. Bina (Ada- Parsel: 1807/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+10 Ticari+ Konut Betonarme
5. Bina (Ada- Parsel: 1807/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+9 Ticari+ Konut Betonarme
6. Bina (Ada- Parsel: 1807/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+10 Ticari+ Konut Betonarme

Mahabad Bulvarı 7, 8, 9 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
7. Bina (Ada- Parsel: 1809/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+11 Ticari+ Konut Betonarme
8. Bina (Ada- Parsel: 1811/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+13 Ticari+ Konut Betonarme
9. Bina (Ada- Parsel: 1812/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+11 Ticari+ Konut Betonarme

Mahabad Bulvarı 10, 11, 12 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
10. Bina (Ada- Parsel: 751/8)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+9 Ticari+ Konut Betonarme
11. Bina (Ada- Parsel: 709/3)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+12 Ticari+ Konut Betonarme
12. Bina (Ada- Parsel: 2068/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+12 Ticari+ Konut Betonarme

Mahabad Bulvarı 13, 14, 15 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
13. Bina (Ada- Parsel: 2068/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+12 Ticari+ Konut Betonarme
14. Bina (Ada- Parsel: 2052/3)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+12 Ticari+ Konut Betonarme
15. Bina (Ada- Parsel: 2051/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+13 Ticari+ Konut Betonarme

Mahabad Bulvarı 16, 17, 18 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
16. Bina (Ada- Parsel: 2051/1)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+14 Ticari+ Konut Betonarme
17. Bina (Ada- Parsel: 1045/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+14 Ticari+ Konut Betonarme
18. Bina (Ada- Parsel: 1045/2)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+12 Ticari+ Konut Betonarme

Mahabad Bulvarı 19, 20, 21 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
19. Bina (Ada- Parsel: 886/11)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+11 Ticari+ Konut Betonarme
20. Bina (Ada- Parsel: 971/16)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+14 Ticari+ Konut Betonarme
21. Bina (Ada- Parsel: 971/14)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+14 Ticari+ Konut Betonarme

Mahabad Bulvarı 22 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
22. Bina (Ada- Parsel: 886/11)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+12 Ticari+ Konut Betonarme

EK 3. Şanlıurfa Bulvarı Konut Tanıtım Antetleri

<table>
<tr><td colspan="3">Şanlıurfa Bulvarı 1, 2, 3 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">1. Bina (Ada: 1308)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. Bina (Ada: 1308)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">3. Bina (Ada: 1308)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="3">Şanlıurfa Bulvarı 4, 5, 6 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">4. Bina (Ada: 1307)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+6
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">5. Bina (Ada: 1307)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">6. Bina (Ada: 1338)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+7
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

Şanlıurfa Bulvarı 7, 8, 9 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
7. Bina (Ada: 1307)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
8. Bina (Ada: 1307)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
9. Bina (Ada: 1338)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme

Şanlıurfa Bulvarı 10, 11, 12 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
10. Bina (Ada: 1338)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
11. Bina (Ada: 6956)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
12. Bina (Ada: 9708)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme

Şanlıurfa Bulvarı 13, 14, 15 Nolu Konut Tanıtım Antedi		
13. Bina (Ada: 6162)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
14. Bina (Ada: 6162)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+7 Ticari+ Konut Betonarme
15. Bina (Ada: 4208)		**Yapım Özelliği**
Konum	**Cephe**	
		Z+8 Ticari+ Konut Betonarme

<table>
<tr><td colspan="3">Şanlıurfa Bulvarı 16, 17 Nolu Konut Tanıtım Antedi</td></tr>
<tr><td colspan="2">16. Bina (Ada: 4207)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td></td><td>Z+8
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
<tr><td colspan="2">17. Bina (Ada: 4207)</td><td rowspan="2">Yapım Özelliği</td></tr>
<tr><td>Konum</td><td>Cephe</td></tr>
<tr><td>
</td><td>
</td><td>Z+8
Ticari+
Konut
Betonarme</td></tr>
</table>

EK 4. Diclekent Bulvarı Anket Formu

Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Cephe Araştırma Anketi

YAŞ:	**CİNSİYET:**	**MESLEK:**	**EĞİTİM DURUMU:**	**DİCLEKENT BULVARI'NDA BULUNMA DURUMU:**
18-30:	K:		ORTA ÖĞRETİM:	GEÇİCİ:
31-50:	E:		LİSE:	KALICI:
50- :			ÜNİVERSİTE:	
			YÜK. LİSANS:	

Bu çalışma kullanıcının yapı cephelerindeki görsel algısında Gestalt Kuramı'nın etkisini ölçmek için yapılmıştır. Cepheleri aşağıdaki özelliklere göre değerlendiriniz.

BİNA 1

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 2

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 3

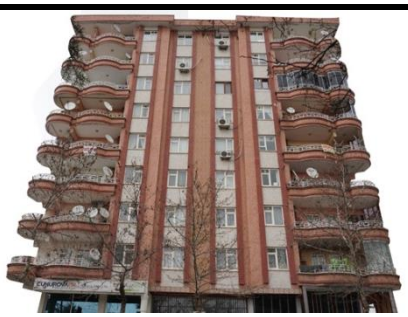
Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 4

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 5

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 6

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 7

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 8

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 9

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 10

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 11

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 12

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 13

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 14

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 15

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 16

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 17

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 18

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 19

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 20

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 21

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 22

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 23

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 24

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 25

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 26

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 27

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 28

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 29

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 30

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 31

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 32

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 33

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 34

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 35

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 36

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 37

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 38

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 39

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 40

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 41

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 42

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 43

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 44

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 45

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

Diclekent Bulvarında Yaşamak İstediğiniz Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler ve Özelliklerin Alt Açılımlarını 1'den 5'e Kadar Puan Vererek Değerlendirmeniz İstenir ise:

Yaşamak istediğiniz binayı yazınız.	

Aşağıdaki soruların puanlamasını **"1 en düşük -5 en yüksek"** puan olacak şekilde yapınız.

		1	**2**	**3**	**4**	**5**
1	Pencerelerin tekrar edilişi düzenli					
2	Kapıların tekrar edilişi düzenli					
3	Pencere ve kapıların tekrarı monoton					
4	Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu					
5	Pencereler yapı bütününde belirgin					
6	Kapılar yapı bütününde belirgin					
7	Pencereler simetrik					
8	Bina cephesi simetrik					
9	Binanın formu diğer binalara benzemekte					
10	Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı					

EK 5. Mahabad Bulvarı Anket Formu

Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Cephe Araştırma Anketi

YAŞ:	**CİNSİYET:**	**MESLEK:**	**EĞİTİM DURUMU:**	**MAHABAD BULVARI'NDA BULUNMA DURUMU:**
18-30:	K:		ORTA ÖĞRETİM:	GEÇİCİ:
31-50:	E:		LİSE:	KALICI:
50- :			ÜNİVERSİTE:	
			YÜK. LİSANS:	

Bu çalışma kullanıcının yapı cephelerindeki görsel algısında Gestalt Kuramı'nın etkisini ölçmek için yapılmıştır. Cepheleri aşağıdaki özelliklere göre değerlendiriniz.

BİNA 1

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 2

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 3

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 4

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 5

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 6

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 7

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 8

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 9

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 10

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 11

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 12

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 13

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 14

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 15

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 16

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 17

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 18

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 19

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 20

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 21

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 22

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

Mahabad Bulvarında Yaşamak İstediğiniz Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler ve Özelliklerin Alt Açılımlarını 1'den 5'e Kadar Puan Vererek Değerlendirmeniz İstenir ise:

Yaşamak istediğiniz binayı yazınız.	

Aşağıdaki soruların puanlamasını **"1 en düşük -5 en yüksek"** puan olacak şekilde yapınız.

		1	2	3	4	5
1	Pencerelerin tekrar edilişi düzenli					
2	Kapıların tekrar edilişi düzenli					
3	Pencere ve kapıların tekrarı monoton					
4	Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu					
5	Pencereler yapı bütününde belirgin					
6	Kapılar yapı bütününde belirgin					
7	Pencereler simetrik					
8	Bina cephesi simetrik					
9	Binanın formu diğer binalara benzemekte					
10	Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı					

EK 6. Şanlıurfa Bulvarı Anket Formu

Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Cephe Araştırma Anketi

YAŞ:	**CİNSİYET:**	**MESLEK:**	**EĞİTİM DURUMU:**	**ŞANLIURFA BULVARI'NDA BULUNMA DURUMU:**
18-30:	K:		ORTA ÖĞRETİM:	GEÇİCİ:
31-50:	E:		LİSE:	KALICI:
50- :			ÜNİVERSİTE:	
			YÜK. LİSANS:	

Bu çalışma kullanıcının yapı cephelerindeki görsel algısında Gestalt Kuramı'nın etkisini ölçmek için yapılmıştır. Cepheleri aşağıdaki özelliklere göre değerlendiriniz.

BİNA 1

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 2

Genel Beğeni	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 3

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 4

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 5

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 6

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 7

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 8

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 9

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 10

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 11

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 12

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 13

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 14

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 15

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 16

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

BİNA 17

Genel Beğeni	5	4	3	2	1	
Beğeniyorum						Beğenmiyorum
Sade						Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Dinamik						Durağan
Simetrik						Asimetrik
Düzenli						Düzensiz
Orantılı						Orantısız
Etkileyici						Monoton

Şanlıurfa Bulvarında Yaşamak İstediğiniz Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler ve Özelliklerin Alt Açılımlarını 1'den 5'e Kadar Puan Vererek Değerlendirmeniz İstenir ise:

Yaşamak istediğiniz binayı yazınız.	

Aşağıdaki soruların puanlamasını **"1 en düşük -5 en yüksek"** puan olacak şekilde yapınız.

		1	2	3	4	5
1	Pencerelerin tekrar edilişi düzenli					
2	Kapıların tekrar edilişi düzenli					
3	Pencere ve kapıların tekrarı monoton					
4	Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu					
5	Pencereler yapı bütününde belirgin					
6	Kapılar yapı bütününde belirgin					
7	Pencereler simetrik					
8	Bina cephesi simetrik					
9	Binanın formu diğer binalara benzemekte					
10	Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı : Ezgi AKKURT

Uyruğu : T.C

Doğum Yeri : Diyarbakır

Doğum Tarihi : 17.02.1993

E-mail : ezgiakkrt@gmail.com

EĞİTİM

2017- 2019 Yüksek lisans	DİCLE ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Yüksek Lisans Eğitimi
2011- 2015 Lisans	DİCLE ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Eğitimi
2007 -2011 Lise	N.Ö.Ş. Cizrelioğlu Lisesi

İŞ DENEYİM

2014-2015	SA Mimarlık (Stajyer Mimar)
2016- 2017	Dem Yapı Denetim (Mimar)
2017 – 2018	İnal Mimarlık (Mimar)
2018 – DEVAM	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Araştırma Görevlisi)

YAYINLAR

Kentsel Kimlik Arayışında Görsel Etki Analizinin Değerlendirilmesi: Tarihi Diyarbakır Sur İçi Bölgesi Örneği (Bildiri)

Diyarbakır Kent Dokusunda Mimari İkonların Kent Kimliğinin Devamlılığı Üzerindeki Etkileri (Bildiri)

YABANCI DİL

İngilizce

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ İNTİHAL FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
ADI VE SOYADI	Ezgi AKKURT
ÖĞRENCİ NO	17808004
EĞİTİM – ÖĞRETİM YILI	2019-2020
YARIYIL	☒ Güz ☐ Bahar
ANABİLİM DALI	Mimarlık
PROGRAM	Yüksek Lisans
TEZ KONUSU	Kullanıcının Yapı Cephelerindeki Görsel Algısında Gestalt Kuramı' nın Etkileri: Diyarbakır'da 3 Farklı Bulvar Değerlendirmesi
İNTİHAL RAPORU BİLGİLERİ	
RAPOR TÜRÜ	Tez Savunma Sınavı Sonrası
SAYFA SAYISI	228
BENZERLİK ORANI	% 13
RAPORLAMA TARİHİ	30/12/ 2019

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler, sonuç ve tartışma kısımlarından oluşan toplam 228 sayfalık kısmına ilişkin, 30/12/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından *TURNITIN* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 13 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

☐ Kabul/Onay sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç
☐ Alıntılar hariç/dâhil
☒ Diğer

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Programlarda Tez Çalışması İntihal Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ezgi AKKURT
Öğrenci
30.12.2019

Prof. Dr. F. Demet AYKAL **Tez Danışmanı** 30.12.2019	**Doç. Dr. D. Türkan KEJANLI** **Anabilim Dalı Başkanı** 30.12.2019

Formdaki bilgiler bilgisayar ortamında doldurulmalıdır. El yazısı ile doldurulan formlar geçersiz sayılmaktadır.

KGK-FRM-340/00